නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

දීඝනිකායො

සීලක්ඛන්ධවග්ගපාළි

1. බ්‍රහ්මජාලසුත්තං

පරිබ්බාජකකථා

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අන්තරා ච රාජගහං අන්තරා ච නාළන්දං අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො හොති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි. සුප්පියොපි ඛො පරිබ්බාජකො අන්තරා ච රාජගහං අන්තරා ච නාළන්දං අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො හොති සද්ධිං අන්තෙවාසිනා බ්‍රහ්මදත්තෙන මාණවෙන. තත්‍ර සුදං සුප්පියො පරිබ්බාජකො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති; සුප්පියස්ස පන පරිබ්බාජකස්ස අන්තෙවාසී බ්‍රහ්මදත්තො මාණවො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති. ඉතිහ තෙ උභො ආචරියන්තෙවාසී අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධා [අනුබද්ධා (ක. සී. පී.)] හොන්ති භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච.

2. අථ ඛො භගවා අම්බලට්ඨිකායං රාජාගාරකෙ එකරත්තිවාසං උපගච්ඡි [උපගඤ්ඡි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. සුප්පියොපි ඛො පරිබ්බාජකො අම්බලට්ඨිකායං රාජාගාරකෙ එකරත්තිවාසං උපගච්ඡි [උපගඤ්ඡි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අන්තෙවාසිනා බ්‍රහ්මදත්තෙන මාණවෙන. තත්‍රපි සුදං සුප්පියො පරිබ්බාජකො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති; සුප්පියස්ස පන පරිබ්බාජකස්ස අන්තෙවාසී බ්‍රහ්මදත්තො මාණවො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති. ඉතිහ තෙ උභො ආචරියන්තෙවාසී අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා විහරන්ති.

3. අථ ඛො සම්බහුලානං භික්ඛූනං රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨිතානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයං සඞ්ඛියධම්මො උදපාදි – ‘‘අච්ඡරියං, ආවුසො, අබ්භුතං, ආවුසො, යාවඤ්චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සත්තානං නානාධිමුත්තිකතා සුප්පටිවිදිතා. අයඤ්හි සුප්පියො පරිබ්බාජකො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති; සුප්පියස්ස පන පරිබ්බාජකස්ස අන්තෙවාසී බ්‍රහ්මදත්තො මාණවො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති. ඉතිහමෙ උභො ආචරියන්තෙවාසී අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධා හොන්ති භික්ඛුසඞ්ඝඤ්චා’’ති.

4. අථ ඛො භගවා තෙසං භික්ඛූනං ඉමං සඞ්ඛියධම්මං විදිත්වා යෙන මණ්ඩලමාළො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘කායනුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා’’ති? එවං වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨිතානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයං සඞ්ඛියධම්මො උදපාදි – ‘අච්ඡරියං, ආවුසො, අබ්භුතං, ආවුසො, යාවඤ්චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සත්තානං නානාධිමුත්තිකතා සුප්පටිවිදිතා. අයඤ්හි සුප්පියො පරිබ්බාජකො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස අවණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස අවණ්ණං භාසති; සුප්පියස්ස පන පරිබ්බාජකස්ස අන්තෙවාසී බ්‍රහ්මදත්තො මාණවො අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසති, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසති, සඞ්ඝස්ස වණ්ණං භාසති. ඉතිහමෙ උභො ආචරියන්තෙවාසී අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධා හොන්ති භික්ඛුසඞ්ඝඤ්චා’ති. අයං ඛො නො, භන්තෙ, අන්තරාකථා විප්පකතා, අථ භගවා අනුප්පත්තො’’ති.

5. ‘‘මමං වා, භික්ඛවෙ, පරෙ අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හෙහි න ආඝාතො න අප්පච්චයො න චෙතසො අනභිරද්ධි කරණීයා. මමං වා, භික්ඛවෙ , පරෙ අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර චෙ තුම්හෙ අස්සථ කුපිතා වා අනත්තමනා වා, තුම්හං යෙවස්ස තෙන අන්තරායො. මමං වා, භික්ඛවෙ, පරෙ අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර චෙ තුම්හෙ අස්සථ කුපිතා වා අනත්තමනා වා, අපි නු තුම්හෙ පරෙසං සුභාසිතං දුබ්භාසිතං ආජානෙය්‍යාථා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘මමං වා, භික්ඛවෙ, පරෙ අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා අවණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හෙහි අභූතං අභූතතො නිබ්බෙඨෙතබ්බං – ‘ඉතිපෙතං අභූතං, ඉතිපෙතං අතච්ඡං, නත්ථි චෙතං අම්හෙසු, න ච පනෙතං අම්හෙසු සංවිජ්ජතී’ති.

6. ‘‘මමං වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හෙහි න ආනන්දො න සොමනස්සං න චෙතසො උප්පිලාවිතත්තං කරණීයං. මමං වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර චෙ තුම්හෙ අස්සථ ආනන්දිනො සුමනා උප්පිලාවිතා තුම්හංයෙවස්ස තෙන අන්තරායො. මමං වා, භික්ඛවෙ, පරෙ වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, ධම්මස්ස වා වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, සඞ්ඝස්ස වා වණ්ණං භාසෙය්‍යුං, තත්‍ර තුම්හෙහි භූතං භූතතො පටිජානිතබ්බං – ‘ඉතිපෙතං භූතං, ඉතිපෙතං තච්ඡං, අත්ථි චෙතං අම්හෙසු, සංවිජ්ජති ච පනෙතං අම්හෙසූ’ති.

චූළසීලං

7. ‘‘අප්පමත්තකං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, ඔරමත්තකං සීලමත්තකං, යෙන පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය. කතමඤ්ච තං, භික්ඛවෙ, අප්පමත්තකං ඔරමත්තකං සීලමත්තකං, යෙන පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය?

8. ‘‘‘පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො සමණො ගොතමො නිහිතදණ්ඩො, නිහිතසත්ථො, ලජ්ජී, දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරතී’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

‘‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො සමණො ගොතමො දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී, අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරතී’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

‘‘‘අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී සමණො ගොතමො ආරාචාරී [අනාචාරී (ක.)] විරතො [පටිවිරතො (කත්ථචි)] මෙථුනා ගාමධම්මා’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

9. ‘‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො සමණො ගොතමො සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො [ඨෙතො (ස්‍යා. කං.)] පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්සා’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

‘‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො සමණො ගොතමො, ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා, සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

‘‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො සමණො ගොතමො, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා තථාරූපිං වාචං භාසිතා’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

‘‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො සමණො ගොතමො කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිත’න්ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

10. ‘බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා [සමාරබ්භා (සී. ක.)] පටිවිරතො සමණො ගොතමො’ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ… පෙ.….

‘‘‘එකභත්තිකො සමණො ගොතමො රත්තූපරතො විරතො [පටිවිරතො (කත්ථචි)] විකාලභොජනා….

නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා [නච්චගීතවාදිතවිසුකදස්සනා (ක.)] පටිවිරතො සමණො ගොතමො….

මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො සමණො ගොතමො….

උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො සමණො ගොතමො….

ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො….

ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො….

ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො….

ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

හත්ථිගවස්සවළවපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

කයවික්කයා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාචියොගා [සාවියොගා (ස්‍යා. කං. ක.)] පටිවිරතො සමණො ගොතමො....

ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

චූළසීලං නිට්ඨිතං.

මජ්ඣිමසීලං

11. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං බීජගාමභූතගාමසමාරම්භං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං [සෙය්‍යථිදං (සී. ස්‍යා.)] – මූලබීජං ඛන්ධබීජං ඵළුබීජං අග්ගබීජං බීජබීජමෙව පඤ්චමං [පඤ්චමං ඉති වා (සී. ස්‍යා. ක.)]; ඉති එවරූපා බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

12. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං සන්නිධිකාරපරිභොගං අනුයුත්තා විහරන්ති , සෙය්‍යථීදං – අන්නසන්නිධිං පානසන්නිධිං වත්ථසන්නිධිං යානසන්නිධිං සයනසන්නිධිං ගන්ධසන්නිධිං ආමිසසන්නිධිං ඉති වා ඉති එවරූපා සන්නිධිකාරපරිභොගා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

13. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං – නච්චං ගීතං වාදිතං පෙක්ඛං අක්ඛානං පාණිස්සරං වෙතාළං කුම්භථූණං [කුම්භථූනං (ස්‍යා. ක.), කුම්භථූණං (සී.)] සොභනකං [සොභනසරකං (සී.), සොභනගරකං (ස්‍යා. කං. පී.)] චණ්ඩාලං වංසං ධොවනං හත්ථියුද්ධං අස්සයුද්ධං මහිංසයුද්ධං [මහිසයුද්ධං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] උසභයුද්ධං අජයුද්ධං මෙණ්ඩයුද්ධං කුක්කුටයුද්ධං වට්ටකයුද්ධං දණ්ඩයුද්ධං මුට්ඨියුද්ධං නිබ්බුද්ධං උය්‍යොධිකං බලග්ගං සෙනාබ්‍යූහං අනීකදස්සනං ඉති වා ඉති එවරූපා විසූකදස්සනා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

14. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං ජූතප්පමාදට්ඨානානුයොගං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං – අට්ඨපදං දසපදං ආකාසං පරිහාරපථං සන්තිකං ඛලිකං ඝටිකං සලාකහත්ථං අක්ඛං පඞ්ගචීරං වඞ්කකං මොක්ඛචිකං චිඞ්ගුලිකං [චිඞ්ගුලකං (ක. සී.)] පත්තාළ්හකං රථකං ධනුකං අක්ඛරිකං මනෙසිකං යථාවජ්ජං ඉති වා ඉති එවරූපා ජූතප්පමාදට්ඨානානුයොගා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

15. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං උච්චාසයනමහාසයනං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං – ආසන්දිං පල්ලඞ්කං ගොනකං චිත්තකං පටිකං පටලිකං තූලිකං විකතිකං උද්දලොමිං එකන්තලොමිං කට්ටිස්සං කොසෙය්‍යං කුත්තකං හත්ථත්ථරං අස්සත්ථරං රථත්ථරං [හත්ථත්ථරණං අස්සත්ථරණං රථත්ථරණං (සී. ක. පී.)] අජිනප්පවෙණිං කදලිමිගපවරපච්චත්ථරණං සඋත්තරච්ඡදං උභතොලොහිතකූපධානං ඉති වා ඉති එවරූපා උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

16. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං මණ්ඩනවිභූසනට්ඨානානුයොගං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථිදං – උච්ඡාදනං පරිමද්දනං න්හාපනං සම්බාහනං ආදාසං අඤ්ජනං මාලාගන්ධවිලෙපනං [මාලාවිලෙපනං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මුඛචුණ්ණං මුඛලෙපනං හත්ථබන්ධං සිඛාබන්ධං දණ්ඩං නාළිකං අසිං [ඛග්ගං (සී. පී.), අසිං ඛග්ගං (ස්‍යා. කං.)] ඡත්තං චිත්‍රුපාහනං උණ්හීසං මණිං වාලබීජනිං ඔදාතානි වත්ථානි දීඝදසානි ඉති වා ඉති එවරූපා මණ්ඩනවිභූසනට්ඨානානුයොගා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

17. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං තිරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථිදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං [ඉත්ථිකථං පුරිසකථං (ස්‍යා. කං. ක.)] සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානකථාය පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

18. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විග්ගාහිකකථං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථිදං – න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමි, කිං ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සසි, මිච්ඡා පටිපන්නො ත්වමසි, අහමස්මි සම්මා පටිපන්නො, සහිතං මෙ, අසහිතං තෙ, පුරෙවචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡාවචනීයං පුරෙ අවච, අධිචිණ්ණං තෙ විපරාවත්තං, ආරොපිතො තෙ වාදො, නිග්ගහිතො ත්වමසි, චර වාදප්පමොක්ඛාය, නිබ්බෙඨෙහි වා සචෙ පහොසීති ඉති වා ඉති එවරූපාය විග්ගාහිකකථාය පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

19. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථිදං – රඤ්ඤං, රාජමහාමත්තානං, ඛත්තියානං, බ්‍රාහ්මණානං, ගහපතිකානං, කුමාරානං "ඉධ ගච්ඡ, අමුත්‍රාගච්ඡ, ඉදං හර, අමුත්‍ර ඉදං ආහරා"ති ඉති වා ඉති එවරූපා දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

20. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ කුහකා ච හොන්ති, ලපකා ච නෙමිත්තිකා ච නිප්පෙසිකා ච, ලාභෙන ලාභං නිජිගීංසිතාරො ච [ලාභෙන ලාභං නිජිගීං හිතාරො (සී. ස්‍යා.), ලාභෙන ච ලාභං නිජිගීසිතාරො (පී.)] ඉති [ඉති වා, ඉති (ස්‍යා. කං. ක.)] එවරූපා කුහනලපනා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

මජ්ඣිමසීලං නිට්ඨිතං.

මහාසීලං

21. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති , සෙය්‍යථිදං – අඞ්ගං නිමිත්තං උප්පාතං සුපිනං ලක්ඛණං මූසිකච්ඡින්නං අග්ගිහොමං දබ්බිහොමං ථුසහොමං කණහොමං තණ්ඩුලහොමං සප්පිහොමං තෙලහොමං මුඛහොමං ලොහිතහොමං අඞ්ගවිජ්ජා වත්ථුවිජ්ජා ඛත්තවිජ්ජා [ඛෙත්තවිජ්ජා (බහූසු)] සිවවිජ්ජා භූතවිජ්ජා භූරිවිජ්ජා අහිවිජ්ජා විසවිජ්ජා විච්ඡිකවිජ්ජා මූසිකවිජ්ජා සකුණවිජ්ජා වායසවිජ්ජා පක්කජ්ඣානං සරපරිත්තාණං මිගචක්කං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

22. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – මණිලක්ඛණං වත්ථලක්ඛණං දණ්ඩලක්ඛණං සත්ථලක්ඛණං අසිලක්ඛණං උසුලක්ඛණං ධනුලක්ඛණං ආවුධලක්ඛණං ඉත්ථිලක්ඛණං පුරිසලක්ඛණං කුමාරලක්ඛණං කුමාරිලක්ඛණං දාසලක්ඛණං දාසිලක්ඛණං හත්ථිලක්ඛණං අස්සලක්ඛණං මහිංසලක්ඛණං [මහිසලක්ඛණං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] උසභලක්ඛණං ගොලක්ඛණං අජලක්ඛණං මෙණ්ඩලක්ඛණං කුක්කුටලක්ඛණං වට්ටකලක්ඛණං ගොධාලක්ඛණං කණ්ණිකාලක්ඛණං කච්ඡපලක්ඛණං මිගලක්ඛණං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

23. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – රඤ්ඤං නිය්‍යානං භවිස්සති, රඤ්ඤං අනිය්‍යානං

හවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං උපයානං භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං අපයානං භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං උපයානං භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං අපයානං භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං ජයො භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං පරාජයො භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං ජයො භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං පරාජයො භවිස්සති, ඉති ඉමස්ස ජයො භවිස්සති, ඉමස්ස පරාජයො භවිස්සති ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

24. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – චන්දග්ගාහො භවිස්සති, සූරියග්ගාහො [සුරියග්ගාහො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භවිස්සති, නක්ඛත්තග්ගාහො භවිස්සති, චන්දිමසූරියානං පථගමනං භවිස්සති, චන්දිමසූරියානං උප්පථගමනං භවිස්සති, නක්ඛත්තානං පථගමනං භවිස්සති, නක්ඛත්තානං උප්පථගමනං භවිස්සති, උක්කාපාතො භවිස්සති, දිසාඩාහො භවිස්සති, භූමිචාලො භවිස්සති, දෙවදුද්‍රභි [දෙවදුන්දුභි (ස්‍යා. කං. පී.)] භවිස්සති, චන්දිමසූරියනක්ඛත්තානං උග්ගමනං ඔගමනං සංකිලෙසං වොදානං භවිස්සති, එවංවිපාකො චන්දග්ගාහො භවිස්සති, එවංවිපාකො සූරියග්ගාහො භවිස්සති, එවංවිපාකො නක්ඛත්තග්ගාහො භවිස්සති, එවංවිපාකං චන්දිමසූරියානං පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකං චන්දිමසූරියානං උප්පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකං නක්ඛත්තානං පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකං නක්ඛත්තානං උප්පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකො උක්කාපාතො භවිස්සති, එවංවිපාකො දිසාඩාහො භවිස්සති, එවංවිපාකො භූමිචාලො භවිස්සති, එවංවිපාකො දෙවදුද්‍රභි භවිස්සති, එවංවිපාකං චන්දිමසූරියනක්ඛත්තානං උග්ගමනං ඔගමනං සංකිලෙසං වොදානං භවිස්සති ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

25. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – සුවුට්ඨිකා භවිස්සති, දුබ්බුට්ඨිකා භවිස්සති, සුභික්ඛං භවිස්සති, දුබ්භික්ඛං භවිස්සති, ඛෙමං භවිස්සති, භයං භවිස්සති, රොගො භවිස්සති, ආරොග්‍යං භවිස්සති, මුද්දා, ගණනා, සඞ්ඛානං, කාවෙය්‍යං, ලොකායතං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

26. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති , සෙය්‍යථිදං – ආවාහනං විවාහනං සංවරණං විවරණං සංකිරණං විකිරණං සුභගකරණං දුබ්භගකරණං විරුද්ධගබ්භකරණං ජිව්හානිබන්ධනං හනුසංහනනං හත්ථාභිජප්පනං හනුජප්පනං කණ්ණජප්පනං ආදාසපඤ්හං කුමාරිකපඤ්හං දෙවපඤ්හං ආදිච්චුපට්ඨානං මහතුපට්ඨානං අබ්භුජ්ජලනං සිරිව්හායනං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

27. '''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – සන්තිකම්මං පණිධිකම්මං භූතකම්මං භූරිකම්මං වස්සකම්මං වොස්සකම්මං වත්ථුකම්මං වත්ථුපරිකම්මං ආචමනං න්හාපනං ජුහනං වමනං විරෙචනං උද්ධංවිරෙචනං අධොවිරෙචනං සීසවිරෙචනං කණ්ණතෙලං නෙත්තතප්පනං නත්ථුකම්මං අඤ්ජනං පච්චඤ්ජනං සාලාකියං සල්ලකත්තියං දාරකතිකිච්ඡා මූලභෙසජ්ජානං අනුප්පදානං ඔසධීනං පටිමොක්ඛො ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො සමණො ගොතමො'ති – ඉති වා හි, භික්ඛවෙ, පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

''ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, අප්පමත්තකං ඔරමත්තකං සීලමත්තකං, යෙන පුථුජ්ජනො තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානො වදෙය්‍ය.

මහාසීලං නිට්ඨිතං.

පුබ්බන්තකප්පිකා

28. ''අත්ථි , භික්ඛවෙ, අඤ්ඤෙව ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං. කතමෙ ච තෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං?

29. ''සන්ති , භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො, පුබ්බන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි [අධිවුත්තිපදානි (සී. පී.)] අභිවදන්ති අට්ඨාරසහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො

සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති අට්ඨාරසහි වත්ථූහි?

සස්සතවාදො

30. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා, සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි?

31. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ ( ) [(පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ) (ස්‍යා. ක.)] අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකානිපි ජාතිසතානි අනෙකානිපි ජාතිසහස්සානි අනෙකානිපි ජාතිසතසහස්සානි – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

‘‘සො එවමාහ – ‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො; තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසමං. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසාමි, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකානිපි ජාතිසතානි අනෙකානිපි ජාතිසහස්සානි අනෙකානිපි ජාතිසතසහස්සානි – අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. ඉමිනාමහං එතං ජානාමි ‘‘යථා සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො; තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසම’’න්ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

32. ‘‘දුතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථිදං – එකම්පි සංවට්ටවිවට්ටං ද්වෙපි සංවට්ටවිවට්ටානි තීණිපි සංවට්ටවිවට්ටානි චත්තාරිපි සංවට්ටවිවට්ටානි පඤ්චපි සංවට්ටවිවට්ටානි දසපි සංවට්ටවිවට්ටානි – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

‘‘සො එවමාහ – ‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො; තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසමං. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසාමි යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. සෙය්‍යථිදං – එකම්පි සංවට්ටවිවට්ටං ද්වෙපි සංවට්ටවිවට්ටානි තීණිපි සංවට්ටවිවට්ටානි චත්තාරිපි සංවට්ටවිවට්ටානි පඤ්චපි සංවට්ටවිවට්ටානි දසපි සංවට්ටවිවට්ටානි. අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. ඉමිනාමහං එතං ජානාමි ‘‘යථා සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො, තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසම’’න්ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

33. ''තතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථිදං – දසපි සංවට්ටවිවට්ටානි වීසම්පි සංවට්ටවිවට්ටානි තිංසම්පි සංවට්ටවිවට්ටානි චත්තාලීසම්පි සංවට්ටවිවට්ටානි – 'අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො'ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

''සො එවමාහ – 'සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො; තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසමං. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසාමි, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. සෙය්‍යථිදං – දසපි සංවට්ටවිවට්ටානි වීසම්පි සංවට්ටවිවට්ටානි තිංසම්පි සංවට්ටවිවට්ටානි චත්තාලීසම්පි සංවට්ටවිවට්ටානි – 'අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. ඉමිනාමහං එතං ජානාමි ''යථා සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො, තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසම''න්ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

34. ''චතුත්ථෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා තක්කී හොති වීමංසී, සො තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයං පටිභානං එවමාහ – 'සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච වඤ්ඣො කූටට්ඨො එසිකට්ඨායිට්ඨිතො; තෙ ච සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්ථිත්වෙව සස්සතිසම'න්ති . ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

35. ''ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන; නත්ථි ඉතො බහිද්ධා.

36. ''තයිදං , භික්ඛවෙ, තථාගතො පජානාති – 'ඉමෙ දිට්ඨිට්ඨානා එවංගහිතා එවංපරාමට්ඨා එවංගතිකා භවන්ති එවංඅභිසම්පරායා'ති, තඤ්ච තථාගතො පජානාති, තතො ච උත්තරිතරං පජානාති; තඤ්ච පජානනං [පජානං (?) දී. නි. 3.36 පාළිඅට්ඨකථා පස්සිතබ්බං] න පරාමසති, අපරාමසතො චස්ස පච්චත්තඤ්ඤෙව නිබ්බුති විදිතා. වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො, භික්ඛවෙ, තථාගතො.

37. ''ඉමෙ ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, යෙහි තථාගතස්ස යථාභූච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

පඨමභාණවාරො.

එකච්චසස්සතවාදො

38. ''සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි?

39. ''හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො, යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන අයං ලොකො සංවට්ටති. සංවට්ටමානෙ ලොකෙ යෙභුය්‍යෙන සත්තා ආභස්සරසංවත්තනිකා හොන්ති. තෙ තත්ථ හොන්ති මනොමයා පීතිභක්ඛා සයංපභා අන්තලික්ඛචරා සුභට්ඨායිනො, චිරං දීඝමද්ධානං තිට්ඨන්ති.

40. ''හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො, යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන අයං ලොකො විවට්ටති. විවට්ටමානෙ ලොකෙ සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මවිමානං පාතුභවති. අථ ඛො අඤ්ඤතරො සත්තො ආයුක්ඛයා වා පුඤ්ඤක්ඛයා වා

ආභස්සරකායා චවිත්වා සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මවිමානං උපපජ්ජති. සො තත්ථ හොති මනොමයො පීතිභක්ඛො සයංපභො අන්තලික්ඛචරො සුභට්ඨායී, චිරං දීඝමද්ධානං තිට්ඨති.

41. ‘‘තස්ස තත්ථ එකකස්ස දීඝරත්තං නිවුසිතත්තා අනභිරති පරිතස්සනා උපපජ්ජති – ‘අහො වත අඤ්ඤෙපි සත්තා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡෙය්‍යු’න්ති. අථ අඤ්ඤෙපි සත්තා ආයුක්ඛයා වා පුඤ්ඤක්ඛයා වා ආභස්සරකායා චවිත්වා බ්‍රහ්මවිමානං උපපජ්ජන්ති තස්ස සත්තස්ස සහබ්‍යතං. තෙපි තත්ථ හොන්ති මනොමයා පීතිභක්ඛා සයංපභා අන්තලික්ඛචරා සුභට්ඨායිනො, චිරං දීඝමද්ධානං තිට්ඨන්ති.

42. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යො සො සත්තො පඨමං උපපන්නො තස්ස එවං හොති – ‘අහමස්මි බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා [සජ්ජිතා (ස්‍යා. කං.)] වසී පිතා භූතභබ්‍යානං. මයා ඉමෙ සත්තා නිම්මිතා. තං කිස්ස හෙතු? මමඤ්හි පුබ්බෙ එතදහොසි – ‘‘අහො වත අඤ්ඤෙපි සත්තා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡෙය්‍යු’’න්ති. ඉති මම ච මනොපණිධි, ඉමෙ ච සත්තා ඉත්ථත්තං ආගතා’ති.

‘‘යෙපි තෙ සත්තා පච්ඡා උපපන්නා, තෙසම්පි එවං හොති – ‘අයං ඛො භවං බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යානං. ඉමිනා මයං භොතා බ්‍රහ්මුනා නිම්මිතා. තං කිස්ස හෙතු? ඉමඤ්හි මයං අද්දසාම ඉධ පඨමං උපපන්නං, මයං පනම්හ පච්ඡා උපපන්නා’ති.

43. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යො සො සත්තො පඨමං උපපන්නො, සො දීඝායුකතරො ච හොති වණ්ණවන්තතරො ච මහෙසක්ඛතරො ච. යෙ පන තෙ සත්තා පච්ඡා උපපන්නා, තෙ අප්පායුකතරා ච හොන්ති දුබ්බණ්ණතරා ච අප්පෙසක්ඛතරා ච.

44. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති, යං අඤ්ඤතරො සත්තො තම්හා කායා චවිත්වා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡති. ඉත්ථත්තං ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ තං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති , තතො පරං නානුස්සරති.

‘‘සො එවමාහ – ‘යො ඛො සො භවං බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යානං, යෙන මයං භොතා බ්‍රහ්මුනා නිම්මිතා, සො නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සති. යෙ පන මයං අහුම්හා තෙන භොතා බ්‍රහ්මුනා නිම්මිතා, තෙ මයං අනිච්චා අද්ධුවා අප්පායුකා චවනධම්මා ඉත්ථත්තං ආගතා’ති. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

45. ‘‘දුතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? සන්ති, භික්ඛවෙ, ඛිඩ්ඩාපදොසිකා නාම දෙවා, තෙ අතිවෙලං හස්සඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නා [හසඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නා (ක.)] විහරන්ති. තෙසං අතිවෙලං හස්සඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නානං විහරතං සති සම්මුස්සති [පමුස්සති (සී. ස්‍යා.)]. සතියා සම්මොසා තෙ දෙවා තම්හා කායා චවන්ති.

46. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං අඤ්ඤතරො සත්තො තම්හා කායා චවිත්වා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡති. ඉත්ථත්තං ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ තං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, තතො පරං නානුස්සරති.

‘‘සො එවමාහ – ‘යෙ ඛො තෙ භොන්තො දෙවා න ඛිඩ්ඩාපදොසිකා, තෙ න අතිවෙලං හස්සඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නා විහරන්ති. තෙසං න අතිවෙලං හස්සඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නානං විහරතං සති න සම්මුස්සති. සතියා අසම්මොසා තෙ දෙවා තම්හා කායා න චවන්ති; නිච්චා ධුවා සස්සතා අවිපරිණාමධම්මා සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සන්ති . යෙ පන මයං අහුම්හා ඛිඩ්ඩාපදොසිකා, තෙ මයං අතිවෙලං හස්සඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නා විහරිම්හා. තෙසං නො අතිවෙලං හස්සඛිඩ්ඩාරතිධම්මසමාපන්නානං විහරතං සති සම්මුස්සති. සතියා සම්මොසා එවං මයං තම්හා කායා චුතා අනිච්චා අද්ධුවා අප්පායුකා චවනධම්මා ඉත්ථත්තං ආගතා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

47. ‘‘තතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? සන්ති, භික්ඛවෙ, මනොපදොසිකා නාම දෙවා, තෙ අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්ති. තෙ අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤම්හි චිත්තානි පදූසෙන්ති. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පදුට්ඨචිත්තා කිලන්තකායා කිලන්තචිත්තා . තෙ දෙවා තම්හා කායා චවන්ති.

48. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති යං අඤ්ඤතරො සත්තො තම්හා කායා චවිත්වා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡති. ඉත්ථත්තං ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ තං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, තතො පරං නානුස්සරති.

‘‘සො එවමාහ – ‘යෙ ඛො තෙ භොන්තො දෙවා න මනොපදොසිකා, තෙ නාතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්ති. තෙ නාතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤම්හි චිත්තානි නප්පදූසෙන්ති. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අප්පදුට්ඨචිත්තා අකිලන්තකායා අකිලන්තචිත්තා. තෙ දෙවා තම්හා කායා න චවන්ති, නිච්චා ධුවා සස්සතා අවිපරිණාමධම්මා සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සන්ති. යෙ පන මයං අහුම්හා මනොපදොසිකා, තෙ මයං අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායිම්හා. තෙ මයං අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤම්හි චිත්තානි පදූසිම්හා, තෙ මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං පදුට්ඨචිත්තා කිලන්තකායා කිලන්තචිත්තා. එවං මයං තම්හා කායා චුතා අනිච්චා අද්ධුවා අප්පායුකා චවනධම්මා ඉත්ථත්තං ආගතා’ති . ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

49. ‘‘චතුත්ථෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා තක්කී හොති වීමංසී. සො තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං එවමාහ – ‘යං ඛො ඉදං වුච්චති චක්ඛුං ඉතිපි සොතං ඉතිපි ඝානං ඉතිපි ජිව්හා ඉතිපි කායො ඉතිපි, අයං අත්තා අනිච්චො අද්ධුවො අසස්සතො විපරිණාමධම්මො. යඤ්ච ඛො ඉදං වුච්චති චිත්තන්ති වා මනොති වා විඤ්ඤාණන්ති වා අයං අත්තා නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සතී’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

50. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන; නත්ථි ඉතො බහිද්ධා.

51. ‘‘තයිදං , භික්ඛවෙ, තථාගතො පජානාති – ‘ඉමෙ දිට්ඨිට්ඨානා එවංගහිතා එවංපරාමට්ඨා එවංගතිකා භවන්ති එවංඅභිසම්පරායා’ති. තඤ්ච තථාගතො පජානාති, තතො ච උත්තරිතරං පජානාති, තඤ්ච පජානනං න පරාමසති, අපරාමසතො චස්ස පච්චත්තඤ්ඤෙව නිබ්බුති විදිතා. වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො, භික්ඛවෙ, තථාගතො.

52. ‘‘ඉමෙ ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

අන්තානන්තවාදො

53. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි?

54. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අන්තසඤ්ඤී ලොකස්මිං විහරති.

‘‘සො එවමාහ – ‘අන්තවා අයං ලොකො පරිවටුමො. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසාමි, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අන්තසඤ්ඤී ලොකස්මිං විහරාමි. ඉමිනාමහං එතං ජානාමි – යථා අන්තවා අයං ලොකො පරිවටුමො’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති.

55. ‘‘දුතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය

අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනන්තසඤ්ඤී ලොකස්මිං විහරති.

''සො එවමාහ – 'අනන්තො අයං ලොකො අපරියන්තො. යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ''අන්තවා අයං ලොකො පරිවටුමො''ති, තෙසං මුසා. අනන්තො අයං ලොකො අපරියන්තො. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසාමි , යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ අනන්තසඤ්ඤී ලොකස්මිං විහරාමි. ඉමිනාමහං එතං ජානාමි – යථා අනන්තො අයං ලොකො අපරියන්තො'ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති.

56. ''තතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ උද්ධමධො අන්තසඤ්ඤී ලොකස්මිං විහරති, තිරියං අනන්තසඤ්ඤී.

''සො එවමාහ – 'අන්තවා ච අයං ලොකො අනන්තො ච. යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ''අන්තවා අයං ලොකො පරිවටුමො''ති, තෙසං මුසා. යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ''අනන්තො අයං ලොකො අපරියන්තො''ති, තෙසම්පි මුසා. අන්තවා ච අයං ලොකො අනන්තො ච. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසාමි, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ උද්ධමධො අන්තසඤ්ඤී ලොකස්මිං විහරාමි, තිරියං අනන්තසඤ්ඤී. ඉමිනාමහං එතං ජානාමි – යථා අන්තවා ච අයං ලොකො අනන්තො චා'ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති.

57. ''චතුත්ථෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා තක්කී හොති වීමංසී. සො තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං එවමාහ – 'නෙවායං ලොකො අන්තවා, න පනානන්තො. යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ''අන්තවා අයං ලොකො පරිවටුමො''ති, තෙසං මුසා. යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ''අනන්තො අයං ලොකො අපරියන්තො''ති, තෙසම්පි මුසා. යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ''අන්තවා ච අයං ලොකො අනන්තො චා''ති, තෙසම්පි මුසා. නෙවායං ලොකො අන්තවා , න පනානන්තො'ති. ඉදං, භික්ඛවෙ , චතුත්ථං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති.

58. ''ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන; නත්ථි ඉතො බහිද්ධා.

59. ''තයිදං, භික්ඛවෙ, තථාගතො පජානාති – 'ඉමෙ දිට්ඨිට්ඨානා එවංගහිතා එවංපරාමට්ඨා එවංගතිකා භවන්ති එවංඅභිසම්පරායා'ති. තඤ්ච තථාගතො පජානාති, තතො ච උත්තරිතරං පජානාති, තඤ්ච පජානනං න පරාමසති, අපරාමසතො චස්ස පච්චත්තඤ්ඤෙව නිබ්බුති විදිතා. වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො, භික්ඛවෙ, තථාගතො.

60. ''ඉමෙ ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

අමරාවික්ඛෙපවාදො

61. ''සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා, තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං චතූහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං චතූහි වත්ථූහි?

62. ''ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා 'ඉදං කුසල'න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, 'ඉදං අකුසල'න්ති යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස එවං හොති – 'අහං ඛො ''ඉදං කුසල''න්ති යථාභූතං නප්පජානාමි, ''ඉදං අකුසල''න්ති යථාභූතං නප්පජානාමි. අහඤ්චෙ ඛො පන ''ඉදං කුසල''න්ති යථාභූතං අප්පජානන්තො, ''ඉදං අකුසල''න්ති යථාභූතං අප්පජානන්තො, 'ඉදං කුසල'න්ති වා බ්‍යාකරෙය්‍යං, 'ඉදං අකුසල'න්ති වා බ්‍යාකරෙය්‍යං, තං මමස්ස මුසා. යං මමස්ස මුසා , සො මමස්ස විඝාතො. යො මමස්ස විඝාතො සො මමස්ස අන්තරායො'ති. ඉති සො මුසාවාදභයා මුසාවාදපරිජෙගුච්ඡා නෙවිදං කුසලන්ති බ්‍යාකරොති, න පනිදං අකුසලන්ති බ්‍යාකරොති, තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති අමරාවික්ඛෙපං – 'එවන්තිපි මෙ නො; තථාතිපි මෙ නො;

අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො; නොතිපි මෙ නො; නො නොතිපි මෙ නො’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං.

63. “දුතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ‘ඉදං කුසල’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, ‘ඉදං අකුසල’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො “ඉදං කුසල”න්ති යථාභූතං නප්පජානාමි, “ඉදං අකුසල”න්ති යථාභූතං නප්පජානාමි. අහඤ්චෙ ඛො පන “ඉදං කුසල”න්ති යථාභූතං අප්පජානන්තො, “ඉදං අකුසල”න්ති යථාභූතං අප්පජානන්තො, “ඉදං කුසල”න්ති වා බ්‍යාකරෙය්‍යං, “ඉදං අකුසල’න්ති වා බ්‍යාකරෙය්‍යං, තත්ථ මෙ අස්ස ඡන්දො වා රාගො වා දොසො වා පටිඝො වා. යත්ථ [යො (?)] මෙ අස්ස ඡන්දො වා රාගො වා දොසො වා පටිඝො වා, තං මමස්ස උපාදානං. යං මමස්ස උපාදානං, සො මමස්ස විඝාතො. යො මමස්ස විඝාතො, සො මමස්ස අන්තරායො’ති. ඉති සො උපාදානභයා උපාදානපරිජෙගුච්ඡා නෙවිදං කුසලන්ති බ්‍යාකරොති, න පනිදං අකුසලන්ති බ්‍යාකරොති, තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති අමරාවික්ඛෙපං – ‘එවන්තිපි මෙ නො; තථාතිපි මෙ නො; අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො; නොතිපි මෙ නො; නො නොතිපි මෙ නො’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං.

64. “තතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ‘ඉදං කුසල’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති, ‘ඉදං අකුසල’න්ති යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස එවං හොති – ‘අහං ඛො “ඉදං කුසල”න්ති යථාභූතං නප්පජානාමි, “ඉදං අකුසල’න්ති යථාභූතං නප්පජානාමි. අහඤ්චෙ ඛො පන “ඉදං කුසල”න්ති යථාභූතං අප්පජානන්තො “ඉදං අකුසල”න්ති යථාභූතං අප්පජානන්තො “ඉදං කුසල”න්ති වා බ්‍යාකරෙය්‍යං, “ඉදං අකුසල”න්ති වා බ්‍යාකරෙය්‍යං. සන්ති හි ඛො සමණබ්‍රාහ්මණා පණ්ඩිතා නිපුණා කතපරප්පවාදා වාලවෙධිරූපා, තෙ භින්දන්තා [වොභින්දන්තා (සී. පී.)] මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි, තෙ මං තත්ථ සමනුයුඤ්ජෙය්‍යුං සමනුගාහෙය්‍යුං සමනුභාසෙය්‍යුං. යෙ මං තත්ථ සමනුයුඤ්ජෙය්‍යුං සමනුගාහෙය්‍යුං සමනුභාසෙය්‍යුං, තෙසාහං න සම්පායෙය්‍යං. යෙසාහං න සම්පායෙය්‍යං, සො මමස්ස විඝාතො. යො මමස්ස විඝාතො, සො මමස්ස අන්තරායො’ති. ඉති සො අනුයොගභයා අනුයොගපරිජෙගුච්ඡා නෙවිදං කුසලන්ති බ්‍යාකරොති, න පනිදං අකුසලන්ති බ්‍යාකරොති, තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති අමරාවික්ඛෙපං – ‘එවන්තිපි මෙ නො; තථාතිපි මෙ නො; අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො; නොතිපි මෙ නො; නො නොතිපි මෙ නො’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, තතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං.

65. “චතුත්ථෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා මන්දො හොති මොමූහො. සො මන්දත්තා මොමූහත්තා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති අමරාවික්ඛෙපං – ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති ඉති චෙ මං පුච්ඡසි, ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති ඉති චෙ මෙ අස්ස, ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති ඉති තෙ නං බ්‍යාකරෙය්‍යං, ‘එවන්තිපි මෙ නො, තථාතිපි මෙ නො, අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො, නොතිපි මෙ නො, නො නොතිපි මෙ නො’ති. ‘නත්ථි පරො ලොකො…පෙ.… ‘අත්ථි ච නත්ථි ච පරො ලොකො…පෙ.… ‘නෙවත්ථි න නත්ථි පරො ලොකො…පෙ.… ‘අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා …පෙ.… ‘නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ.… ‘අත්ථි ච නත්ථි ච සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ.… ‘නෙවත්ථි න නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ.… ‘අත්ථි සුකතදුක්කටානං [සුකටදුක්කටානං (සී. ස්‍යා. කං.)] කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ.… ‘නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ.… ‘අත්ථි ච නත්ථි ච සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ.… ‘නෙවත්ථි න නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ.… ‘හොති තථාගතො පරං මරණා…පෙ.… ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා…පෙ.… ‘හොති ච න ච හොති [න හොති ච (සී. ක.)] තථාගතො පරං මරණා…පෙ.… ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති ඉති චෙ මං පුච්ඡසි, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති චෙ මෙ අස්ස, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඉති තෙ නං බ්‍යාකරෙය්‍යං, ‘එවන්තිපි මෙ නො, තථාතිපි මෙ නො, අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො, නොතිපි මෙ නො, නො නොතිපි මෙ නො’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං.

66. “ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං චතූහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං , සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතූහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන, නත්ථි ඉතො බහිද්ධා…පෙ.… යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

අධිච්චසමුප්පන්නවාදො

67. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති ද්වීහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති ද්වීහි වත්ථූහි?

68. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, අසඤ්ඤසත්තා නාම දෙවා. සඤ්ඤුප්පාදා ච පන තෙ දෙවා තම්හා කායා චවන්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, විජ්ජති, යං අඤ්ඤතරො සත්තො තම්හා කායා චවිත්වා ඉත්ථත්තං ආගච්ඡති. ඉත්ථත්තං ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමන්වාය පධානමන්වාය අනුයොගමන්වාය අප්පමාදමන්වාය සම්මාමනසිකාරමන්වාය තථාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ සඤ්ඤුප්පාදං අනුස්සරති, තතො පරං නානුස්සරති. සො එවමාහ – ‘අධිච්චසමුප්පන්නො අත්තා ච ලොකො ච. තං කිස්ස හෙතු? අහඤ්හි පුබ්බෙ නාහොසිං, සොම්හි එතරහි අහුත්වා සන්තතාය පරිණතො’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, පඨමං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

69. ‘‘දුතියෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා තක්කී හොති වීමංසී. සො තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං එවමාහ – ‘අධිච්චසමුප්පන්නො අත්තා ච ලොකො චා’ති. ඉදං, භික්ඛවෙ, දුතියං ඨානං, යං ආගම්ම යං ආරබ්භ එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති.

70. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති ද්වීහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව ද්වීහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන, නත්ථි ඉතො බහිද්ධා…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

71. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති අට්ඨාරසහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තමාරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව අට්ඨාරසහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන, නත්ථි ඉතො බහිද්ධා.

72. ‘‘තයිදං, භික්ඛවෙ, තථාගතො පජානාති – ‘ඉමෙ දිට්ඨිට්ඨානා එවංගහිතා එවංපරාමට්ඨා එවංගතිකා භවන්ති එවංඅභිසම්පරායා’ති. තඤ්ච තථාගතො පජානාති, තතො ච උත්තරිතරං පජානාති, තඤ්ච පජානනං න පරාමසති, අපරාමසතො චස්ස පච්චත්තඤ්ඤෙව නිබ්බුති විදිතා. වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො, භික්ඛවෙ, තථාගතො.

73. ‘‘ඉමෙ ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති , යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

දුතියභාණවාරො.

අපරන්තකප්පිකා

74. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො, අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති චතුචත්තාරීසාය [චතුචත්තාලීසාය (ස්‍යා. කං.)] වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති චතුචත්තාරීසාය වත්ථූහි?

සඤ්ඤීවාදො

75. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති සොළසහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති සොළසහි වත්ථූහි?

76. ‘‘‘රූපී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා සඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති. ‘අරූපී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා සඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති. ‘රූපී ච අරූපී ච අත්තා හොති…පෙ…. නෙවරූපී නාරූපී අත්තා හොති… අන්තවා අත්තා හොති… අනන්තවා අත්තා හොති… අන්තවා ච අනන්තවා ච අත්තා හොති… නෙවන්තවා නානන්තවා අත්තා හොති… එකත්තසඤ්ඤී අත්තා හොති… නානත්තසඤ්ඤී අත්තා හොති… පරිත්තසඤ්ඤී අත්තා

හොති… අප්පමාණසඤ්ඤී අත්තා හොති… එකන්තසුඛී අත්තා හොති… එකන්තදුක්ඛී අත්තා හොති. සුඛදුක්ඛී අත්තා හොති. අදුක්ඛමසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා සඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති.

77. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති සොළසහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව සොළසහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන, නත්ථි ඉතො බහිද්ධා…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

අසඤ්ඤීවාදො

78. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි?

79. ‘‘‘රූපී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා අසඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති. ‘අරූපී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා අසඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති. ‘රූපී ච අරූපී ච අත්තා හොති…පෙ…. නෙවරූපී නාරූපී අත්තා හොති… අන්තවා අත්තා හොති… අනන්තවා අත්තා හොති… අන්තවා ච අනන්තවා ච අත්තා හොති… නෙවන්තවා නානන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා අසඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති.

80. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව අට්ඨහි වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන, නත්ථි ඉතො බහිද්ධා…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදො

81. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා, උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි?

82. ‘‘‘රූපී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති ‘අරූපී අත්තා හොති…පෙ…. රූපී ච අරූපී ච අත්තා හොති… නෙවරූපී නාරූපී අත්තා හොති… අන්තවා අත්තා හොති… අනන්තවා අත්තා හොති… අන්තවා ච අනන්තවා ච අත්තා හොති… නෙවන්තවා නානන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී’ති නං පඤ්ඤපෙන්ති.

83. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව අට්ඨහි වත්ථූහි…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

උච්ඡෙදවාදො

84. ‘‘සන්ති , භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති සත්තහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති සත්තහි වත්ථූහි?

85. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨී [එවංදිට්ඨී (ක. සී.)] – ‘යතො ඛො, භො, අයං අත්තා රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

86. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි ඛො, භො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො, භො, අඤ්ඤො අත්තා දිබ්බො රූපී කාමාවචරො කබළීකාරාහාරභක්ඛො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො, භො, අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

87. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි ඛො, භො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො, භො, අඤ්ඤො අත්තා දිබ්බො රූපී මනොමයො සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො, භො, අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

88. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි ඛො, භො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො , භො, අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘‘අනන්තො ආකාසො’’ති ආකාසානඤ්චායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො, භො, අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

89. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි ඛො, භො, එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො, භො, අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො, භො, අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

90. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි ඛො, භො, සො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො, භො, අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘‘නත්ථි කිඤ්චී’’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො, භො, අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො , භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

91. ‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘‘අත්ථි ඛො, භො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො, භො, අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම ‘‘සන්තමෙතං පණීතමෙත’’න්ති නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො, භො, අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති, න හොති පරං මරණා, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති.

92. ‘‘ඉමෙහි ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති සත්තහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව සත්තහි වත්ථූහි…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදො

93. ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති පඤ්චහි වත්ථූහි. තෙ ච භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා කිමාගම්ම කිමාරබ්භ දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති පඤ්චහි වත්ථූහි?

94. ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨී – ‘‘යතො ඛො, භො, අයං අත්තා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති.

95. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ –‘අත්ථි ඛො, භො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච ඛො, භො, අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? කාමා හි, භො, අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා, තෙසං විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා. යතො ඛො , භො, අයං අත්තා විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, එත්තාවතා ඛො, භො, අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති.

96. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි බො, හො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච බො, හො, අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? යදෙව තත්ථ විතක්කිතං විචාරිතං, එතෙනෙතං ඔළාරිකං අක්ඛායති. යතො බො, හො, අයං අත්තා විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, එත්තාවතා බො, හො, අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති.

97. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි බො, හො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච බො, හො, අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? යදෙව තත්ථ පීතිගතං චෙතසො උප්පිලාවිතත්තං, එතෙනෙතං ඔළාරිකං අක්ඛායති. යතො බො, හො, අයං අත්තා පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති ‘‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’’ති, තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, එත්තාවතා බො, හො, අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති.

98. ‘‘තමඤ්ඤො එවමාහ – ‘අත්ථි බො, හො, එසො අත්තා, යං ත්වං වදෙසි, නෙසො නත්ථීති වදාමි; නො ච බො, හො, අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? යදෙව තත්ථ සුඛමිති චෙතසො ආභොගො, එතෙනෙතං ඔළාරිකං අක්ඛායති. යතො බො, හො, අයං අත්තා සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, එත්තාවතා බො, හො, අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පත්තො හොතී’ති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති.

99. ‘‘ඉමෙහි බො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති පඤ්චහි වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව පඤ්චහි වත්ථූහි…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

100. ‘‘ඉමෙහි බො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති චතුචත්තාරීසාය වත්ථූහි. යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව චතුචත්තාරීසාය වත්ථූහි…පෙ…. යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

101. ‘‘ඉමෙහි බො තෙ, භික්ඛවෙ, සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා ච අපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි.

102. ‘‘යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා පුබ්බන්තකප්පිකා වා අපරන්තකප්පිකා වා පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා වා පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි, එතෙසං වා අඤ්ඤතරෙන; නත්ථි ඉතො බහිද්ධා.

103. ‘‘තයිදං, භික්ඛවෙ, තථාගතො පජානාති – ‘ඉමෙ දිට්ඨිට්ඨානා එවංගහිතා එවංපරාමට්ඨා එවංගතිකා භවන්ති එවංඅභිසම්පරායා’ති. තඤ්ච තථාගතො පජානාති, තතො ච උත්තරිතරං පජානාති, තඤ්ච පජානනං න පරාමසති, අපරාමසතො චස්ස පච්චත්තඤ්ඤෙව නිබ්බුති විදිතා. වෙදනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදාවිමුත්තො, භික්ඛවෙ, තථාගතො.

104. ‘‘ඉමෙ බො තෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබොධා සන්තා පණීතා අතක්කාවචරා නිපුණා පණ්ඩිතවෙදනීයා, යෙ තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, යෙහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානා වදෙය්‍යුං.

පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතවාරො

105. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි , තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

106. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං

අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

107. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

108. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං චතූහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

109. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති ද්වීහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

110. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති අට්ඨාරසහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

111. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති සොළසහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

112. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

113. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

114. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති සත්තහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

115. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති පඤ්චහි වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

116. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති චතුචත්තාරීසාය වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

117. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා ච අපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි, තදපි තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං අජානතං අපස්සතං වෙදයිතං තණ්හාගතානං පරිතස්සිතවිප්ඵන්දිතමෙව.

ඵස්සපච්චයාවාරො

118. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

119. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

120. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

121. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං චතූහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

122. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති ද්වීහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

123. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති අට්ඨාරසහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

124. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති සොළසහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

125. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

126. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

127. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති සත්තහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

128. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති පඤ්චහි වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

129. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති චතුචත්තාරීසාය වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

130. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා ච අපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි, තදපි ඵස්සපච්චයා.

නෙතං ඨානං විජ්ජතිවාරො

131. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

132. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්ච අසස්සතිකා එකච්චං සස්සතං එකච්චං අසස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

133. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා අන්තානන්තං ලොකස්ස පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

134. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨා සමානා වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජන්ති අමරාවික්ඛෙපං චතූහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

135. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා අධිච්චසමුප්පන්නං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති ද්වීහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

136. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා පුබ්බන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති අට්ඨාරසහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

137. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං සඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති සොළසහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

138. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා, උද්ධමාඝාතනං අසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

139. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා උද්ධමාඝාතනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤිං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්ති අට්ඨහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

140. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති සත්තහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

141. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති පඤ්චහි වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

142. ‘‘තත්‍ර , භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අපරන්තකප්පිකා අපරන්තානුදිට්ඨිනො අපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති චතුචත්තාරීසාය වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

143. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා ච අපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි, තෙ වත අඤ්ඤත්‍ර ඵස්සා පටිසංවෙදිස්සන්තීති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

දිට්ඨිගතිකාධිට්ඨානවට්ටකථා

144. ‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සස්සතවාදා සස්සතං අත්තානඤ්ච ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙන්ති චතූහි වත්ථූහි, යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකච්චසස්සතිකා එකච්චඅසස්සතිකා…පෙ…. යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අන්තානන්තිකා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අමරාවික්ඛෙපිකා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අධිච්චසමුප්පන්නිකා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා සඤ්ඤීවාදා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා අසඤ්ඤීවාදා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධමාඝාතනිකා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අපරන්තකප්පිකා… යෙපි තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බන්තකප්පිකා ච අපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා ච පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි, සබ්බෙ තෙ ඡහි ඵස්සායතනෙහි ඵුස්ස ඵුස්ස පටිසංවෙදෙන්ති තෙසං වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති.

විවට්ටකථාදි

145. ‘‘යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං පජානාති, අයං ඉමෙහි සබ්බෙහෙව උත්තරිතරං පජානාති.

146. ‘‘යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා පුබ්බන්තකප්පිකා වා අපරන්තකප්පිකා වා පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා වා පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි අන්තොජාලීකතා, එත්ථ සිතාව උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති, එත්ථ පරියාපන්නා අන්තොජාලීකතාව උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දක්ඛො කෙවට්ටො වා කෙවට්ටන්තෙවාසී වා සුඛුමච්ඡිකෙන ජාලෙන පරිත්තං උදකදහං [උදකරහදං (සී. ස්‍යා. පී.)] ඔත්ථරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘යෙ ඛො කෙචි ඉමස්මිං උදකදහෙ ඔළාරිකා පාණා, සබ්බෙ තෙ අන්තොජාලීකතා. එත්ථ සිතාව උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති; එත්ථ පරියාපන්නා අන්තොජාලීකතාව උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති’ති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා පුබ්බන්තකප්පිකා වා අපරන්තකප්පිකා වා පුබ්බන්තාපරන්තකප්පිකා වා පුබ්බන්තාපරන්තානුදිට්ඨිනො පුබ්බන්තාපරන්තං ආරබ්භ අනෙකවිහිතානි අධිමුත්තිපදානි අභිවදන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙහෙව ද්වාසට්ඨියා වත්ථූහි අන්තොජාලීකතා එත්ථ සිතාව උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති, එත්ථ පරියාපන්නා අන්තොජාලීකතාව උම්මුජ්ජමානා උම්මුජ්ජන්ති.

147. ‘‘උච්ඡින්නභවනෙත්තිකො, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස කායො තිට්ඨති. යාවස්ස කායො ඨස්සති, තාව නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා. කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදානා න නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, අම්බපිණ්ඩියා වණ්ටච්ඡින්නාය යානි කානිචි අම්බානි වණ්ටපටිබන්ධානි [වණ්ටූපනිබන්ධනානි (සී. පී.), වණ්ඩපටිබද්ධානි (ක.)], සබ්බානි තානි තදන්වයානි භවන්ති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, උච්ඡින්නභවනෙත්තිකො තථාගතස්ස කායො තිට්ඨති, යාවස්ස කායො ඨස්සති, තාව නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා, කායස්ස භෙදා උද්ධං ජීවිතපරියාදානා න නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා’’ති.

148. එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ, කො නාමො අයං, භන්තෙ, ධම්මපරියායො’’ති? ‘‘තස්මාතිහ ත්වං, ආනන්ද, ඉමං ධම්මපරියායං අත්ථජාලන්තිපි නං ධාරෙහි, ධම්මජාලන්තිපි නං ධාරෙහි, බ්‍රහ්මජාලන්තිපි නං ධාරෙහි, දිට්ඨිජාලන්තිපි නං ධාරෙහි, අනුත්තරො සඞ්ගාමවිජයොතිපි නං ධාරෙහී’’ති. ඉදමවොච භගවා.

149. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ දසසහස්සී [සහස්සී (කත්ථචි)] ලොකධාතු අකම්පිත්ථාති.

බ්‍රහ්මජාලසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. සාමඤ්ඤඵලසුත්තං

රාජාමච්චකථා

150. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ජීවකස්ස කොමාරභච්චස්ස අම්බවනෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙළසෙහි භික්ඛුසතෙහි. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ කොමුදියා චාතුමාසිනියා පුණ්ණාය පුණ්ණමාය රත්තියා රාජාමච්චපරිවුතො උපරිපාසාදවරගතො නිසින්නො හොති. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තදහුපොසථෙ උදානං උදානෙසි – ‘‘රමණීයා වත භො දොසිනා රත්ති, අභිරූපා වත භො දොසිනා රත්ති, දස්සනීයා වත භො දොසිනා රත්ති, පාසාදිකා වත භො දොසිනා රත්ති, ලක්ඛඤ්ඤා වත භො දොසිනා රත්ති. කං නු ඛ්වජ්ජ සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පයිරුපාසෙය්‍යාම, යං නො පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති?

151. එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො රාජාමච්චො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අයං, දෙව, පූරණො කස්සපො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. තං දෙවො පූරණං කස්සපං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස පූරණං කස්සපං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

152. අඤ්ඤතරොපි ඛො රාජාමච්චො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අයං, දෙව, මක්ඛලි ගොසාලො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. තං දෙවො මක්ඛලිං ගොසාලං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස මක්ඛලිං ගොසාලං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

153. අඤ්ඤතරොපි ඛො රාජාමච්චො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අයං, දෙව, අජිතො කෙසකම්බලො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. තං දෙවො අජිතං කෙසකම්බලං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස අජිතං කෙසකම්බලං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

154. අඤ්ඤතරොපි ඛො රාජාමච්චො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අයං, දෙව, පකුධො [පකුද්ධො (සී.)] කච්චායනො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. තං දෙවො පකුධං කච්චායනං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස පකුධං කච්චායනං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

155. අඤ්ඤතරොපි ඛො රාජාමච්චො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අයං, දෙව, සඤ්චයො [සඤ්ජයො (සී. ස්‍යා.)] බෙලට්ඨපුත්තො [බෙල්ලට්ඨිපුත්තො (සී.), වෙලට්ඨපුත්තො (ස්‍යා.)] සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. තං දෙවො සඤ්චයං බෙලට්ඨපුත්තං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස සඤ්චයං බෙලට්ඨපුත්තං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

156. අඤ්ඤතරොපි ඛො රාජාමච්චො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං එතදවොච – ‘‘අයං, දෙව, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො [නාථපුත්තො (සී.), නාතපුත්තො (පී.)] සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. තං දෙවො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස නිගණ්ඨං නාටපුත්තං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

කොමාරභච්චජීවකකථා

157. තෙන ඛො පන සමයෙන ජීවකො කොමාරභච්චො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස අවිදූරෙ තුණ්හීභූතො නිසින්නො හොති. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො ජීවකං කොමාරභච්චං එතදවොච – ‘‘ත්වං පන, සම්ම ජීවක, කිං තුණ්හී’’ති? ‘‘අයං, දෙව, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අම්හාකං අම්බවනෙ විහරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙළසෙහි භික්ඛුසතෙහි. තං ඛො පන භගවන්තං [භගවන්තං ගොතමං (සී. ක. පී.)] එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො

විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. තං දෙවො භගවන්තං පයිරුපාසතු. අප්පෙව නාම දෙවස්ස භගවන්තං පයිරුපාසතො චිත්තං පසීදෙය්‍යා'ති.

158. ''තෙන හි, සම්ම ජීවක, හත්ථියානානි කප්පාපෙහී''ති. ''එවං, දෙවා''ති ඛො ජීවකො කොමාරභච්චො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස පටිස්සුණිත්වා පඤ්චමත්තානි හත්ථිනිකාසතානි කප්පාපෙත්වා රඤ්ඤො ච ආරොහණීයං නාගං, රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස පටිවෙදෙසි – ''කප්පිතානි ඛො තෙ, දෙව, හත්ථියානානි, යස්සදානි කාලං මඤ්ඤසී''ති.

159. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො පඤ්චසු හත්ථිනිකාසතෙසු පච්චෙකා ඉත්ථියො ආරොපෙත්වා ආරොහණීයං නාගං අභිරුහිත්වා උක්කාසු ධාරියමානාසු රාජගහම්හා නිය්‍යාසි මහච්චරාජානුභාවෙන, යෙන ජීවකස්ස කොමාරභච්චස්ස අම්බවනං තෙන පායාසි.

අථ ඛො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස අවිදූරෙ අම්බවනස්ස අහුදෙව භයං, අහු ඡම්භිතත්තං, අහු ලොමහංසො. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භීතො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො ජීවකං කොමාරභච්චං එතදවොච – ''කච්චි මං, සම්ම ජීවක, න වඤ්චෙසි? කච්චි මං, සම්ම ජීවක, න පලම්භෙසි? කච්චි මං, සම්ම ජීවක, න පච්චත්ථිකානං දෙසි ? කථඤ්හි නාම තාව මහතො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අඩ්ඪතෙළසානං භික්ඛුසතානං නෙව ඛිපිතසද්දො භවිස්සති, න උක්කාසිතසද්දො න නිග්ඝොසො''ති.

''මා භායි, මහාරාජ, මා භායි, මහාරාජ. න තං දෙව, වඤ්චෙමි; න තං, දෙව, පලම්භාමි ; න තං, දෙව, පච්චත්ථිකානං දෙමි. අභික්කම, මහාරාජ, අභික්කම, මහාරාජ, එතෙ මණ්ඩලමාළෙ දීපා [පදීපා (සී. ස්‍යා.)] ඣායන්තී''ති.

සාමඤ්ඤඵලපුච්ඡා

160. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො යාවතිකා නාගස්ස භූමි නාගෙන ගන්ත්වා, නාගා පච්චොරොහිත්වා, පත්තිකොව [පදිකොව (ස්‍යා.)] යෙන මණ්ඩලමාළස්ස ද්වාරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ජීවකං කොමාරභච්චං එතදවොච – ''කහං පන, සම්ම ජීවක, භගවා''ති? ''එසො, මහාරාජ, භගවා; එසො, මහාරාජ, භගවා මජ්ඣිමං ථම්භං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසින්නො පුරක්ඛතො භික්ඛුසඞ්ඝස්සා''ති.

161. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො තුණ්හීභූතං තුණ්හීභූතං භික්ඛුසඞ්ඝං අනුවිලොකෙත්වා රහදමිව විප්පසන්නං උදානං උදානෙසි – ''ඉමිනා මෙ උපසමෙන උදයභද්දො [උදායිභද්දො (සී. පී.)] කුමාරො සමන්නාගතො හොතු, යෙනෙතරහි උපසමෙන භික්ඛුසඞ්ඝො සමන්නාගතො''ති. ''අගමා ඛො ත්වං, මහාරාජ, යථාපෙම''න්ති. ''පියො මෙ, භන්තෙ, උදයභද්දො කුමාරො. ඉමිනා මෙ, භන්තෙ, උපසමෙන උදයභද්දො කුමාරො සමන්නාගතො හොතු යෙනෙතරහි උපසමෙන භික්ඛුසඞ්ඝො සමන්නාගතො''ති.

162. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අඤ්ජලිං පණාමෙත්වා , එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''පුච්ඡෙය්‍යාමහං, භන්තෙ, භගවන්තං කිඤ්චිදෙව දෙසං [කිඤ්චිදෙව දෙසං ලෙසමත්තං (ස්‍යා. කං. ක.)]; සචෙ මෙ භගවා ඔකාසං කරොති පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණායා''ති. ''පුච්ඡ, මහාරාජ, යදාකඞ්ඛසී''ති.

163. ''යථා නු ඛො ඉමානි, භන්තෙ, පුථුසිප්පායතනානි, සෙය්‍යථිදං – හත්ථාරොහා අස්සාරොහා රථිකා ධනුග්ගහා චෙලකා චලකා පිණ්ඩදායකා උග්ගා රාජපුත්තා පක්ඛන්දිනො මහානාගා සූරා චම්මයොධිනො දාසිකපුත්තා ආළාරිකා කප්පකා න්හාපකා [නහාපිකා (සී.), න්හාපිකා (ස්‍යා.)] සූදා මාලාකාරා රජකා පෙසකාරා නළකාරා කුම්භකාරා ගණකා මුද්දිකා, යානි වා පනඤ්ඤානිපි එවංගතානි පුථුසිප්පායතනානි, තෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සිප්පඵලං උපජීවන්ති; තෙ තෙන අත්තානං සුඛෙන්ති පීණෙන්ති [පීනෙන්ති (කත්ථචි)], මාතාපිතරො සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, පුත්තදාරං සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, මිත්තාමච්චෙ සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු [සමණෙසු බ්‍රාහ්මණෙසු (ක.)] උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨපෙන්ති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. සක්කා නු ඛො, භන්තෙ, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු''න්ති?

164. ''අභිජානාසි නො ත්වං, මහාරාජ, ඉමං පඤ්හං අඤ්ඤෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිතා''ති ? ''අභිජානාමහං, භන්තෙ, ඉමං පඤ්හං අඤ්ඤෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිතා''ති. ''යථා කථං පන තෙ, මහාරාජ, බ්‍යාකරිංසු, සචෙ තෙ අගරු භාසස්සූ''ති. ''න ඛො මෙ, භන්තෙ, ගරු, යත්ථස්ස භගවා නිසින්නො, භගවන්තරූපො වා''ති [වාති (සී. ක.)]. ''තෙන හි, මහාරාජ, භාසස්සූ''ති.

පූරණකස්සපවාදො

165. ''එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං යෙන පූරණො කස්සපො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා පූරණෙන කස්සපෙන සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නො බො අහං, භන්තෙ, පූරණං කස්සපං එතදවොචං – 'යථා නු බො ඉමානි, භො කස්සප, පුථුසිප්පායතනානි, සෙය්‍යථීදං – හත්ථාරොහා අස්සාරොහා රථිකා ධනුග්ගහා චෙලකා චලකා පිණ්ඩදායකා උග්ගා රාජපුත්තා පක්ඛන්දිනො මහානාගා සූරා චම්මයොධිනො දාසිකපුත්තා ආළාරිකා කප්පකා න්හාපකා සූදා මාලාකාරා රජකා පෙසකාරා නළකාරා කුම්භකාරා ගණකා මුද්දිකා, යානි වා පනඤ්ඤානිපි එවංගතානි පුථුසිප්පායතනානි- තෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සිප්පඵලං උපජීවන්ති; තෙ තෙන අත්තානං සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, මාතාපිතරො සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, පුත්තදාරං සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, මිත්තාමච්චෙ සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨපෙන්ති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. සක්කා නු බො, භො කස්සප, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු'න්ති?

166. ''එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, පූරණො කස්සපො මං එතදවොච – 'කරොතො බො, මහාරාජ, කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො සොචයතො, සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතාපයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො, කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණං චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පාචාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො යජන්තො යජාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො'ති. ඉත්ථං බො මෙ, භන්තෙ, පූරණො කස්සපො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො අකිරියං බ්‍යාකාසි.

''සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, අම්බං වා පුට්ඨො ලබුජං බ්‍යාකරෙය්‍ය , ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං බ්‍යාකරෙය්‍ය; එවමෙව බො මෙ, භන්තෙ, පූරණො කස්සපො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො අකිරියං බ්‍යාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – 'කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං අපසාදෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා'ති. සො බො අහං, භන්තෙ, පූරණස්ස කස්සපස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටිකොසිත්වා අනත්තමනො, අනත්තමනවාචං අනිච්ඡාරෙත්වා, තමෙව වාචං අනුග්ගණ්හන්තො අනික්කුජ්ජන්තො [අනික්කුජ්ජෙන්තො (ස්‍යා. කං. ක.)] උට්ඨායාසනා පක්කමිං [පක්කාමිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

මක්ඛලිගොසාලවාදො

167. ''එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං යෙන මක්ඛලි ගොසාලො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා මක්ඛලිනා ගොසාලෙන සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නො බො අහං, භන්තෙ, මක්ඛලිං ගොසාලං එතදවොචං – 'යථා නු බො ඉමානි, භො ගොසාල, පුථුසිප්පායතනානි…පෙ…. සක්කා නු බො, භො ගොසාල, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු'න්ති?

168. ''එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, මක්ඛලි ගොසාලො මං එතදවොච – 'නත්ථි මහාරාජ හෙතු නත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය, අහෙතු [අහෙතූ (කත්ථචි)] අපච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති. නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා, අහෙතූ අපච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති. නත්ථි අත්තකාරෙ, නත්ථි පරකාරෙ, නත්ථි පුරිසකාරෙ, නත්ථි බලං, නත්ථි වීරියං, නත්ථි පුරිසථාමො, නත්ථි පුරිසපරක්කමො . සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා නියතිසඞ්ගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං [සුඛඤ්ච දුක්ඛඤ්ච (ස්‍යා.)] පටිසංවෙදෙන්ති. චුද්දස ඛො පනිමානි යොනිපමුඛසතසහස්සානි සට්ඨි ච සතානි ඡ ච සතානි පඤ්ච ච කම්මුනො සතානි පඤ්ච ච කම්මානි තීණි ච කම්මානි කම්මෙ ච අඩ්ඪකම්මෙ ච ද්වට්ඨිපටිපදා ද්වට්ඨන්තරකප්පා ඡළාභිජාතියො අට්ඨ පුරිසභූමියො එකූනපඤ්ඤාස ආජීවකසතෙ එකූනපඤ්ඤාස පරිබ්බාජකසතෙ එකූනපඤ්ඤාස නාගාවාසසතෙ වීසෙ ඉන්ද්‍රියසතෙ තිංසෙ නිරයසතෙ ඡත්තිංස රජොධාතුයො සත්ත සඤ්ඤීගබ්භා සත්ත අසඤ්ඤීගබ්භා සත්ත නිගණ්ඨිගබ්භා සත්ත දෙවා සත්ත මානුසා සත්ත පිසාචා සත්ත සරා සත්ත පවුටා [සපුටා (ක.), පබුටා (සී.)] සත්ත පවුටසතානි සත්ත පපාතා සත්ත පපාතසතානි සත්ත සුපිනා සත්ත සුපිනසතානි චුල්ලාසීති මහාකප්පිනො [මහාකප්පුනො (ක. සී. පී.)] සතසහස්සානි, යානි බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. තත්ථ නත්ථි ''ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා අපරිපක්කං වා කම්මං පරිපාචෙස්සාමි, පරිපක්කං වා කම්මං ඵුස්ස ඵුස්ස බ්‍යන්තිං කරිස්සාමී'ති හෙවං නත්ථි. දොණමිතෙ සුඛදුක්ඛෙ පරියන්තකතෙ සංසාරෙ , නත්ථි හායනවඩ්ඪනෙ, නත්ථි උක්කංසාවකංසෙ. සෙය්‍යථාපි නාම සුත්තගුළෙ ඛිත්තෙ නිබ්බෙඨියමානමෙව පලෙති, එවමෙව බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්තී'ති.

169. ''ඉත්ථං බො මෙ, භන්තෙ, මක්ඛලි ගොසාලො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො සංසාරසුද්ධිං බ්‍යාකාසි. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, අම්බං වා පුට්ඨො ලබුජං බ්‍යාකරෙය්‍ය, ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං බ්‍යාකරෙය්‍ය; එවමෙව බො මෙ, භන්තෙ, මක්ඛලි ගොසාලො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො සංසාරසුද්ධිං බ්‍යාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – 'කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං අපසාදෙතබ්බං

මඤ්ඤෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, මක්ඛලිස්ස ගොසාලස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා අනත්තමනො, අනත්තමනවාචං අනිච්ඡාරෙත්වා, තමෙව වාචං අනුග්ගණ්හන්තො අනික්කුජ්ජන්තො උට්ඨායාසනා පක්කමිං.

අජිතකෙසකම්බලවාදො

170. ‘‘එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං යෙන අජිතො කෙසකම්බලො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා අජිතෙන කෙසකම්බලෙන සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අහං, භන්තෙ, අජිතං කෙසකම්බලං එතදවොචං – ‘යථා නු ඛො ඉමානි, භො අජිත, පුථුසිප්පායතනානි…පෙ.… සක්කා නු ඛො, භො අජිත, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු’න්ති?

171. ‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, අජිතො කෙසකම්බලො මං එතදවොච – ‘නත්ථි, මහාරාජ, දින්නං , නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො [පරලොකො (ස්‍යා.)], නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා [සමග්ගතා (ක.), සමග්ගතා (ස්‍යා.)] සම්මාපටිපන්නා, යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්ති. චාතුමහාභූතිකො අයං පුරිසො, යදා කාලඞ්කරොති, පථවී පථවිකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, ආපො ආපොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, තෙජො තෙජොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, වායො වායොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, ආකාසං ඉන්ද්‍රියානි සඞ්කමන්ති. ආසන්දිපඤ්චමා පුරිසා මතං ආදාය ගච්ඡන්ති. යාවාළාහනා පදානි පඤ්ඤායන්ති. කාපොතකානි අට්ඨීනි භවන්ති, භස්සන්තා ආහුතියො. දත්තුපඤ්ඤත්තං යදිදං දානං. තෙසං තුච්ඡං මුසා විලාපො යෙ කෙචි අත්ථිකවාදං වදන්ති. බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජන්ති විනස්සන්ති, න හොන්ති පරං මරණා’ති.

172. ‘‘ඉත්ථං ඛො මෙ, භන්තෙ, අජිතො කෙසකම්බලො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො උච්ඡෙදං බ්‍යාකාසි. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, අම්බං වා පුට්ඨො ලබුජං බ්‍යාකරෙය්‍ය , ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං බ්‍යාකරෙය්‍ය; එවමෙව ඛො මෙ, භන්තෙ, අජිතො කෙසකම්බලො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො උච්ඡෙදං බ්‍යාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං අපසාදෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, අජිතස්ස කෙසකම්බලස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා අනත්තමනො අනත්තමනවාචං අනිච්ඡාරෙත්වා තමෙව වාචං අනුග්ගණ්හන්තො අනික්කුජ්ජන්තො උට්ඨායාසනා පක්කමිං.

පකුධකච්චායනවාදො

173. ‘‘එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං යෙන පකුධො කච්චායනො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා පකුධෙන කච්චායනෙන සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අහං, භන්තෙ, පකුධං කච්චායනං එතදවොචං – ‘යථා නු ඛො ඉමානි, භො කච්චායන, පුථුසිප්පායතනානි…පෙ.… සක්කා නු ඛො, භො කච්චායන, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු’න්ති?

174. ‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, පකුධො කච්චායනො මං එතදවොච – ‘සත්තිමෙ, මහාරාජ, කායා අකටා අකටවිධා අනිම්මිතා අනිම්මාතා වඤ්ඣා කූටට්ඨා එසිකට්ඨායිට්ඨිතා. තෙ න ඉඤ්ජන්ති , න විපරිණමන්ති, න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්ති, නාලං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුඛාය වා දුක්ඛාය වා සුඛදුක්ඛාය වා. කතමෙ සත්ත? පථවිකායො, ආපොකායො, තෙජොකායො, වායොකායො, සුඛෙ, දුක්ඛෙ, ජීවෙ සත්තමෙ – ඉමෙ සත්ත කායා අකටා අකටවිධා අනිම්මිතා අනිම්මාතා වඤ්ඣා කූටට්ඨා එසිකට්ඨායිට්ඨිතා. තෙ න ඉඤ්ජන්ති, න විපරිණමන්ති, න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්ති, නාලං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුඛාය වා දුක්ඛාය වා සුඛදුක්ඛාය වා. තත්ථ නත්ථි හන්තා වා ඝාතෙතා වා, සොතා වා සාවෙතා වා, විඤ්ඤාතා වා විඤ්ඤාපෙතා වා. යොපි තිණ්හෙන සත්ථෙන සීසං ඡින්දති, න කොචි කිඤ්චි [කඤ්චි (කං.)] ජීවිතා වොරොපෙති; සත්තන්නං ත්වෙව [සත්තන්නං යෙව (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කායානමන්තරෙන සත්ථං විවරමනුපතතී’ති.

175. ‘‘ඉත්ථං ඛො මෙ, භන්තෙ, පකුධො කච්චායනො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො අඤ්ඤෙන අඤ්ඤං බ්‍යාකාසි. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, අම්බං වා පුට්ඨො ලබුජං බ්‍යාකරෙය්‍ය, ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං බ්‍යාකරෙය්‍ය; එවමෙව ඛො මෙ, භන්තෙ, පකුධො කච්චායනො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො අඤ්ඤෙන අඤ්ඤං බ්‍යාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං අපසාදෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, පකුධස්ස කච්චායනස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං, අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා අනත්තමනො, අනත්තමනවාචං අනිච්ඡාරෙත්වා තමෙව වාචං අනුග්ගණ්හන්තො අනික්කුජ්ජන්තො උට්ඨායාසනා පක්කමිං.

නිගණ්ඨනාටපුත්තවාදො

176. ‘‘එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං ; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨෙන නාටපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අහං, භන්තෙ, නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොචං – ‘යථා නු ඛො ඉමානි, භො අග්ගිවෙස්සන, පුථුසිප්පායතනානි…පෙ…. සක්කා නු ඛො, භො අග්ගිවෙස්සන, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු’න්ති?

177. ‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො මං එතදවොච – ‘ඉධ, මහාරාජ, නිගණ්ඨො චාතුයාමසංවරසංවුතො හොති. කථඤ්ච, මහාරාජ, නිගණ්ඨො චාතුයාමසංවරසංවුතො හොති? ඉධ, මහාරාජ, නිගණ්ඨො සබ්බවාරිවාරිතො ච හොති, සබ්බවාරියුත්තො ච, සබ්බවාරිධුතො ච, සබ්බවාරිඵුටො ච. එවං ඛො, මහාරාජ, නිගණ්ඨො චාතුයාමසංවරසංවුතො හොති . යතො ඛො, මහාරාජ, නිගණ්ඨො එවං චාතුයාමසංවරසංවුතො හොති; අයං වුච්චති, මහාරාජ, නිගණ්ඨො [නිගණ්ඨො නාටපුත්තො (ස්‍යා. ක.)] ගතත්තො ච යතත්තො ච ඨිතත්තො චා’ති.

178. ‘‘ඉත්ථං ඛො මෙ, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො චාතුයාමසංවරං බ්‍යාකාසි. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, අම්බං වා පුට්ඨො ලබුජං බ්‍යාකරෙය්‍ය, ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං බ්‍යාකරෙය්‍ය; එවමෙව ඛො මෙ, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො චාතුයාමසංවරං බ්‍යාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං අපසාදෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’ති . සො ඛො අහං, භන්තෙ, නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා අනත්තමනො අනත්තමනවාචං අනිච්ඡාරෙත්වා තමෙව වාචං අනුග්ගණ්හන්තො අනික්කුජ්ජන්තො උට්ඨායාසනා පක්කමිං.

සඤ්චයබෙලට්ඨපුත්තවාදො

179. ‘‘එකමිදාහං, භන්තෙ, සමයං යෙන සඤ්චයො බෙලට්ඨපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා සඤ්චයෙන බෙලට්ඨපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අහං භන්තෙ, සඤ්චයං බෙලට්ඨපුත්තං එතදවොචං – ‘යථා නු ඛො ඉමානි, භො සඤ්චය, පුථුසිප්පායතනානි…පෙ…. සක්කා නු ඛො, භො සඤ්චය, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු’න්ති?

180. ‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සඤ්චයො බෙලට්ඨපුත්තො මං එතදවොච – ‘අත්ථි පරො ලොකොති ඉති චෙ මං පුච්ඡසි, අත්ථි පරො ලොකොති ඉති චෙ මෙ අස්ස, අත්ථි පරො ලොකොති ඉති තෙ නං බ්‍යාකරෙය්‍යං. එවන්තිපි මෙ නො, තථාතිපි මෙ නො, අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො, නොතිපි මෙ නො, නො නොතිපි මෙ නො. නත්ථි පරො ලොකො… පෙ…. අත්ථි ච නත්ථි ච පරො ලොකො…පෙ…. නෙවත්ථි න නත්ථි පරො ලොකො…පෙ…. අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ…. නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ…. අත්ථි ච නත්ථි ච සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ…. නෙවත්ථි න නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා…පෙ…. අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ…. නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ….අත්ථි ච නත්ථි ච සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ…. නෙවත්ථි න නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො…පෙ…. හොති තථාගතො පරං මරණා…පෙ…. න හොති තථාගතො පරං මරණා…පෙ…. හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා…පෙ…. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති ඉති චෙ මං පුච්ඡසි, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති ඉති චෙ මෙ අස්ස, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණාති ඉති තෙ නං බ්‍යාකරෙය්‍යං. එවන්තිපි මෙ නො, තථාතිපි මෙ නො, අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො, නොතිපි මෙ නො, නො නොතිපි මෙ නො’ති.

181. ‘‘ඉත්ථං ඛො මෙ, භන්තෙ, සඤ්චයො බෙලට්ඨපුත්තො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො වික්ඛෙපං බ්‍යාකාසි. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, අම්බං වා පුට්ඨො ලබුජං බ්‍යාකරෙය්‍ය, ලබුජං වා පුට්ඨො අම්බං බ්‍යාකරෙය්‍ය; එවමෙව ඛො මෙ, භන්තෙ, සඤ්චයො බෙලට්ඨපුත්තො සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො වික්ඛෙපං බ්‍යාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අයඤ්ච ඉමෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං සබ්බබාලො සබ්බමූළ්හො. කථඤ්හි නාම සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුට්ඨො සමානො වික්ඛෙපං බ්‍යාකරිස්සතී’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘කථඤ්හි නාම මාදිසො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා විජිතෙ වසන්තං අපසාදෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, සඤ්චයස්ස බෙලට්ඨපුත්තස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා අනත්තමනො අනත්තමනවාචං අනිච්ඡාරෙත්වා තමෙව වාචං අනුග්ගණ්හන්තො අනික්කුජ්ජන්තො උට්ඨායාසනා පක්කමිං.

පඨමසන්දිට්ඨිකසාමඤ්ඤඵලං

182. ‘‘සොහං, භන්තෙ, භගවන්තම්පි පුච්ඡාමි – ‘යථා නු ඛො ඉමානි, භන්තෙ, පුථුසිප්පායතනානි සෙය්‍යථිදං – හත්ථාරොහා අස්සාරොහා රථිකා ධනුග්ගහා චෙලකා චලකා පිණ්ඩදායකා උග්ගා රාජපුත්තා පක්ඛන්දිනො මහානාගා

සූරා චම්මයොධිනො දාසිකපුත්තා ආළාරිකා කප්පකා න්හාපකා සූදා මාලාකාරා රජකා පෙසකාරා නළකාරා කුම්භකාරා ගණකා මුද්දිකා, යානි වා පනඤ්ඤානිපි එවංගතානි පුථුසිප්පායතනානි, තෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සිප්පඵලං උපජීවන්ති, තෙ තෙන අත්තානං සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, මාතාපිතරො සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, පුත්තදාරං සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, මිත්තාමච්චෙ සුඛෙන්ති පීණෙන්ති, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨපෙන්ති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. සක්කා නු ඛො මෙ , භන්තෙ, එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු'න්ති?

183. ''සක්කා, මහාරාජ. තෙන හි, මහාරාජ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ තෙ අස්ස පුරිසො දාසො කම්මකාරො [කම්මකරො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිඞ්කාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී මුඛුල්ලොකකො [මුඛුල්ලොකිකො (ස්‍යා. කං. ක.)]. තස්ස එවමස්ස – 'අච්ඡරියං, වත භො, අබ්භුතං, වත භො, පුඤ්ඤානං ගති, පුඤ්ඤානං විපාකො. අයඤ්හි රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො මනුස්සො ; අහම්පි මනුස්සො. අයඤ්හි රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති, දෙවො මඤ්ඤෙ. අහං පනම්හිස්ස දාසො කම්මකාරො පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිඞ්කාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී මුඛුල්ලොකකො. සො වතස්සාහං පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො අපරෙන සමයෙන කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කායෙන සංවුතො විහරෙය්‍ය, වාචාය සංවුතො විහරෙය්‍ය, මනසා සංවුතො විහරෙය්‍ය, ඝාසච්ඡාදනපරමතාය සන්තුට්ඨො, අභිරතො පවිවෙකෙ. තං චෙ තෙ පුරිසා එවමාරොචෙය්‍යුං – 'යග්ඝෙ දෙව ජානෙය්‍යාසි, යො තෙ සො පුරිසො [යො තෙ පුරිසො (සී. ක.)] දාසො කම්මකාරො පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිඞ්කාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී මුඛුල්ලොකකො; සො, දෙව, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කායෙන සංවුතො විහරති, වාචාය සංවුතො විහරති, මනසා සංවුතො විහරති, ඝාසච්ඡාදනපරමතාය සන්තුට්ඨො, අභිරතො පවිවෙකෙ'ති. අපි නු ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – 'එතු මෙ, භො, සො පුරිසො, පුනදෙව හොතු දාසො කම්මකාරො පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිඞ්කාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී මුඛුල්ලොකකො'ති?

184. ''නො හෙතං, භන්තෙ. අථ ඛො නං මයමෙව අභිවාදෙය්‍යාමපි , පච්චුට්ඨෙය්‍යාමපි, ආසනෙනපි නිමන්තෙය්‍යාම, අභිනිමන්තෙය්‍යාමපි නං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, ධම්මිකම්පිස්ස රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහෙය්‍යාමා''ති.

185. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යදි එවං සන්තෙ හොති වා සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං නො වා''ති? ''අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ හොති සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵල''න්ති. ''ඉදං ඛො තෙ, මහාරාජ, මයා පඨමං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤත්ත''න්ති.

දුතියසන්දිට්ඨිකසාමඤ්ඤඵලං

186. ''සක්කා පන, භන්තෙ, අඤ්ඤම්පි එවමෙව දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතු''න්ති? ''සක්කා, මහාරාජ. තෙන හි, මහාරාජ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ තෙ අස්ස පුරිසො කස්සකො ගහපතිකො කරකාරකො රාසිවඩ්ඪකො. තස්ස එවමස්ස – 'අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො, පුඤ්ඤානං ගති, පුඤ්ඤානං විපාකො. අයඤ්හි රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො මනුස්සො, අහම්පි මනුස්සො. අයඤ්හි රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති, දෙවො මඤ්ඤෙ. අහං පනම්හිස්ස කස්සකො ගහපතිකො කරකාරකො රාසිවඩ්ඪකො. සො වතස්සාහං පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති.

''සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය, අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කායෙන සංවුතො විහරෙය්‍ය, වාචාය සංවුතො විහරෙය්‍ය, මනසා සංවුතො විහරෙය්‍ය, ඝාසච්ඡාදනපරමතාය සන්තුට්ඨො, අභිරතො පවිවෙකෙ. තං චෙ තෙ පුරිසා එවමාරොචෙය්‍යුං – 'යග්ඝෙ, දෙව ජානෙය්‍යාසි, යො තෙ සො පුරිසො [යො තෙ පුරිසො (සී.)] කස්සකො ගහපතිකො කරකාරකො රාසිවඩ්ඪකො; සො දෙව කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කායෙන සංවුතො විහරති, වාචාය සංවුතො විහරති, මනසා සංවුතො විහරති, ඝාසච්ඡාදනපරමතාය සන්තුට්ඨො, අභිරතො පවිවෙකෙ''ති. අපි නු ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – 'එතු මෙ, භො, සො පුරිසො, පුනදෙව හොතු කස්සකො ගහපතිකො කරකාරකො රාසිවඩ්ඪකො'ති?

187. ''නො හෙතං, භන්තෙ. අථ ඛො නං මයමෙව අභිවාදෙය්‍යාමපි, පච්චුට්ඨෙය්‍යාමපි, ආසනෙනපි නිමන්තෙය්‍යාම, අභිනිමන්තෙය්‍යාමපි නං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, ධම්මිකම්පිස්ස රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහෙය්‍යාමා''ති.

188. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ? යදි එවං සන්තෙ හොති වා සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං නො වා’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ හොති සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵල’’න්ති . ‘‘ඉදං ඛො තෙ, මහාරාජ, මයා දුතියං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤත්ත’’න්ති.

පණීතතරසාමඤ්ඤඵලං

189. ‘‘සක්කා පන, භන්තෙ, අඤ්ඤම්පි දිට්ඨෙව ධම්මෙ සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පඤ්ඤපෙතුං ඉමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්චා’’ති? ‘‘සක්කා, මහාරාජ. තෙන හි, මහාරාජ, සුණොහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි.

190. භගවා එතදවොච – ‘‘ඉධ, මහාරාජ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති.

191. ‘‘තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජොපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති.

192. ‘‘සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති.

193. ‘‘සො එවං පබ්බජිතො සමානො පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො, අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, කායකම්මවචීකම්මෙන සමන්නාගතො කුසලෙන, පරිසුද්ධාජීවො සීලසම්පන්නො, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො [ගුත්තද්වාරො, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ (ක.)], සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, සන්තුට්ඨො.

චූළසීලං

194. ‘‘කථඤ්ච, මහාරාජ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති? ඉධ, මහාරාජ, භික්ඛු පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති. නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී, අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

‘‘අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති; ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය; අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා, අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා, සහිතානං වා අනුප්පදාතා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති; යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

“බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති…පෙ…. එකභත්තිකො හොති රත්තූපරතො විරතො විකාලභොජනා. නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති. මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො හොති. උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති. ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. හත්ථිගවස්සවළවපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති . දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති. කයවික්කයා පටිවිරතො හොති. තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො හොති. උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාචියොගා පටිවිරතො හොති. ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

චූළසීලං නිට්ඨිතං.

මජ්ඣිමසීලං

195. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං බීජගාමභූතගාමසමාරම්භං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – මූලබීජං ඛන්ධබීජං ඵළුබීජං අග්ගබීජං බීජබීජමෙව පඤ්චමං, ඉති එවරූපා බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

196. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං සන්නිධිකාරපරිභොගං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – අන්නසන්නිධිං පානසන්නිධිං වත්ථසන්නිධිං යානසන්නිධිං සයනසන්නිධිං ගන්ධසන්නිධිං ආමිසසන්නිධිං, ඉති වා ඉති එවරූපා සන්නිධිකාරපරිභොගා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

197. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – නච්චං ගීතං වාදිතං පෙක්ඛං අක්ඛානං පාණිස්සරං වෙතාළං කුම්භථූණං සොභනකං චණ්ඩාලං වංසං ධොවනං හත්ථියුද්ධං අස්සයුද්ධං මහිංසයුද්ධං උසභයුද්ධං අජයුද්ධං මෙණ්ඩයුද්ධං කුක්කුටයුද්ධං වට්ටකයුද්ධං දණ්ඩයුද්ධං මුට්ඨියුද්ධං නිබ්බුද්ධං උය්‍යොධිකං බලග්ගං සෙනාබ්‍යූහං අනීකදස්සනං ඉති වා ඉති එවරූපා විසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

198. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං ජූතප්පමාදට්ඨානානුයොගං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – අට්ඨපදං දසපදං ආකාසං පරිහාරපථං සන්තිකං ඛලිකං ඝටිකං සලාකහත්ථං අක්ඛං පඞ්ගචීරං වඞ්කකං මොක්ඛචිකං චිඞ්ගුලිකං පත්තාළ්හකං රථකං ධනුකං අක්ඛරිකං මනෙසිකං යථාවජ්ජං ඉති වා ඉති එවරූපා ජූතප්පමාදට්ඨානානුයොගා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

199. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං උච්චාසයනමහාසයනං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – ආසන්දිං පල්ලඞ්කං ගොනකං චිත්තකං පටිකං පටලිකං තූලිකං විකතිකං උද්දලොමිං එකන්තලොමිං කට්ටිස්සං කොසෙය්‍යං කුත්තකං හත්ථත්ථරං අස්සත්ථරං රථත්ථරං අජිනප්පවෙණිං කදලිමිගපවරපච්චත්ථරණං සඋත්තරච්ඡදං උභතොලොහිතකූපධානං ඉති වා ඉති එවරූපා උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

200. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං මණ්ඩනවිභූසනට්ඨානානුයොගං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – උච්ඡාදනං පරිමද්දනං න්හාපනං සම්බාහනං ආදාසං අඤ්ජනං මාලාගන්ධවිලෙපනං මුඛචුණ්ණං මුඛලෙපනං හත්ථබන්ධං සිඛාබන්ධං දණ්ඩං නාළිකං අසිං [ඛග්ගං (සී. පී.), අසිං ඛග්ගං (ස්‍යා. කං.), ඛග්ගං අසිං (ක.)] ඡත්තං චිත්‍රුපාහනං උණ්හීසං මණිං වාලබීජනිං ඔදාතානි වත්ථානි දීඝදසානි ඉති වා ඉති එවරූපා මණ්ඩනවිභූසනට්ඨානානුයොගා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

201. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං තිරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං [ඉත්ථිකථං පුරිසකථං කුමාරකථං කුමාරිකථං (ක.)] සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානකථාය පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

202. “යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විග්ගාහිකකථං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමි, කිං ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සසි, මිච්ඡා පටිපන්නො ත්වමසි, අහමස්මි සම්මා පටිපන්නො, සහිතං මෙ, අසහිතං තෙ, පුරෙ වචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡා වචනීයං පුරෙ අවච, අධිචිණ්ණං තෙ විපරාවත්තං, ආරොපිතො තෙ

වාදො, නිග්ගහිතො ත්වමසි, චර වාදප්පමොක්ඛාය, නිබ්බෙඨෙහි වා සචෙ පහොසීති ඉති වා ඉති එවරූපාය විග්ගාහිකකථාය පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

203. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං – රඤ්ඤං, රාජමහාමත්තානං, ඛත්තියානං, බ්‍රාහ්මණානං, ගහපතිකානං, කුමාරානං – 'ඉධ ගච්ඡ, අමුත්‍රාගච්ඡ, ඉදං හර, අමුත්‍ර ඉදං ආහරා'ති ඉති වා ඉති එවරූපා දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

204. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ කුහකා ච හොන්ති ලපකා ච නෙමිත්තිකා ච නිප්පෙසිකා ච ලාභෙන ලාභං නිජිගීංසිතාරො ච. ඉති එවරූපා කුහනලපනා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං''.

මජ්ඣිමසීලං නිට්ඨිතං.

මහාසීලං

205. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති. සෙය්‍යථිදං – අඞ්ගං නිමිත්තං උප්පාතං සුපිනං ලක්ඛණං මූසිකච්ඡින්නං අග්ගිහොමං දබ්බිහොමං ථුසහොමං කණහොමං තණ්ඩුලහොමං සප්පිහොමං තෙලහොමං මුඛහොමං ලොහිතහොමං අඞ්ගවිජ්ජා වත්ථුවිජ්ජා ඛත්තවිජ්ජා සිවවිජ්ජා භූතවිජ්ජා භූරිවිජ්ජා අහිවිජ්ජා විසවිජ්ජා විච්ඡිකවිජ්ජා මූසිකවිජ්ජා සකුණවිජ්ජා වායසවිජ්ජා පක්කජ්ඣානං සරපරිත්තාණං මිගචක්කං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

206. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති. සෙය්‍යථිදං – මණිලක්ඛණං වත්ථලක්ඛණං දණ්ඩලක්ඛණං සත්ථලක්ඛණං අසිලක්ඛණං උසුලක්ඛණං ධනුලක්ඛණං ආවුධලක්ඛණං ඉත්ථිලක්ඛණං පුරිසලක්ඛණං කුමාරලක්ඛණං කුමාරිලක්ඛණං දාසලක්ඛණං දාසිලක්ඛණං හත්ථිලක්ඛණං අස්සලක්ඛණං මහිංසලක්ඛණං උසභලක්ඛණං ගොලක්ඛණං අජලක්ඛණං මෙණ්ඩලක්ඛණං කුක්කුටලක්ඛණං වට්ටකලක්ඛණං ගොධාලක්ඛණං කණ්ණිකලක්ඛණං කච්ඡපලක්ඛණං මිගලක්ඛණං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

207. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති. සෙය්‍යථිදං – රඤ්ඤං නිය්‍යානං භවිස්සති, රඤ්ඤං අනිය්‍යානං භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං උපයානං භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං අපයානං භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං උපයානං භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං අපයානං භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං ජයො භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං පරාජයො භවිස්සති, බාහිරානං රඤ්ඤං ජයො භවිස්සති, අබ්භන්තරානං රඤ්ඤං පරාජයො භවිස්සති, ඉති ඉමස්ස ජයො භවිස්සති, ඉමස්ස පරාජයො භවිස්සති ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

208. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති. සෙය්‍යථිදං – චන්දග්ගාහො භවිස්සති, සූරියග්ගාහො භවිස්සති, නක්ඛත්තග්ගාහො භවිස්සති, චන්දිමසූරියානං පථගමනං භවිස්සති, චන්දිමසූරියානං උප්පථගමනං භවිස්සති, නක්ඛත්තානං පථගමනං භවිස්සති, නක්ඛත්තානං උප්පථගමනං භවිස්සති , උක්කාපාතො භවිස්සති, දිසාඩාහො භවිස්සති, භූමිචාලො භවිස්සති, දෙවදුද්‍රභි භවිස්සති, චන්දිමසූරියනක්ඛත්තානං උග්ගමනං ඔගමනං සංකිලෙසං වොදානං භවිස්සති, එවංවිපාකො චන්දග්ගාහො භවිස්සති, එවංවිපාකො සූරියග්ගාහො භවිස්සති, එවංවිපාකො නක්ඛත්තග්ගාහො භවිස්සති, එවංවිපාකං චන්දිමසූරියානං පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකං චන්දිමසූරියානං උප්පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකං නක්ඛත්තානං පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකං නක්ඛත්තානං උප්පථගමනං භවිස්සති, එවංවිපාකො උක්කාපාතො භවිස්සති, එවංවිපාකො දිසාඩාහො භවිස්සති, එවංවිපාකො භූමිචාලො භවිස්සති, එවංවිපාකො දෙවදුද්‍රභි භවිස්සති, එවංවිපාකං චන්දිමසූරියනක්ඛත්තානං උග්ගමනං ඔගමනං සංකිලෙසං වොදානං භවිස්සති ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

209. ''යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති. සෙය්‍යථිදං – සුවුට්ඨිකා භවිස්සති, දුබ්බුට්ඨිකා භවිස්සති, සුභික්ඛං භවිස්සති, දුබ්භික්ඛං භවිස්සති, ඛෙමං භවිස්සති, භයං භවිස්සති, රොගො භවිස්සති, ආරොග්‍යං භවිස්සති, මුද්දා, ගණනා, සඞ්ඛානං, කාවෙය්‍යං, ලොකායතං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

210. ‘‘යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති. සෙය්‍යථිදං – ආවාහනං විවාහනං සංවරණං විවරණං සඞ්කිරණං විකිරණං සුභගකරණං දුබ්භගකරණං විරුද්ධගබ්භකරණං ජිව්හානිබන්ධනං හනුසංහනනං හත්ථාභිජප්පනං හනුජප්පනං කණ්ණජප්පනං ආදාසපඤ්හං කුමාරිකපඤ්හං දෙවපඤ්හං ආදිච්චුපට්ඨානං මහතුපට්ඨානං අබ්භුජ්ජලනං සිරිව්හායනං ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

211. ‘‘යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති . සෙය්‍යථිදං – සන්තිකම්මං පණිධිකම්මං භූතකම්මං භූරිකම්මං වස්සකම්මං වොස්සකම්මං වත්ථුකම්මං වත්ථුපරිකම්මං ආචමනං න්හාපනං ජුහනං වමනං විරෙචනං උද්ධංවිරෙචනං අධොවිරෙචනං සීසවිරෙචනං කණ්ණතෙලං නෙත්තතප්පනං නත්ථුකම්මං අඤ්ජනං පච්චඤ්ජනං සාලාකියං සල්ලකත්තියං දාරකතිකිච්ඡා, මූලභෙසජ්ජානං අනුප්පදානං, ඔසධීනං පටිමොක්ඛො ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

212. ‘‘ස ඛො සො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සීලසම්පන්නො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං සීලසංවරතො. සෙය්‍යථාපි – මහාරාජ, රාජා ඛත්තියො මුද්ධාභිසිත්තො නිහතපච්චාමිත්තො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං පච්චත්ථිකතො; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සීලසම්පන්නො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං සීලසංවරතො. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති. එවං ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති.

මහාසීලං නිට්ඨිතං.

ඉන්ද්‍රියසංවරො

213. ‘‘කථඤ්ච, මහාරාජ, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති? ඉධ, මහාරාජ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ.… ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ.… ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ.… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති. එවං ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති.

සතිසම්පජඤ්ඤං

214. ‘‘කථඤ්ච , මහාරාජ, භික්ඛු සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො හොති? ඉධ, මහාරාජ, භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. එවං ඛො, මහාරාජ , භික්ඛු සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො හොති.

සන්තොසො

215. ‘‘කථඤ්ච, මහාරාජ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති? ඉධ, මහාරාජ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන, කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන . සො යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදායෙව පක්කමති. සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති, සපත්තභාරොව ඩෙති. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදායෙව පක්කමති. එවං ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති.

නීවරණප්පහානං

216. ‘‘සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, ඉමාය ච අරියාය සන්තුට්ඨියා සමන්නාගතො, විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතප්පටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

217. ‘‘සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති. බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී, බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති. ථිනමිද්ධං පහාය විගතථිනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී, සතො සම්පජානො, ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති. උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති, අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති, අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

218. ‘‘සෙය්‍යථාපි , මහාරාජ, පුරිසො ඉණං ආදාය කම්මන්තෙ පයොජෙය්‍ය. තස්ස තෙ කම්මන්තා සමිජ්ඣෙය්‍යුං. සො යානි ච පොරාණානි ඉණමූලානි, තානි ච බ්‍යන්තිං කරෙය්‍ය [බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. කං.)], සියා චස්ස උත්තරිං අවසිට්ඨං දාරභරණාය. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො පුබ්බෙ ඉණං ආදාය කම්මන්තෙ පයොජෙසිං. තස්ස මෙ තෙ කම්මන්තා සමිජ්ඣිංසු. සොහං යානි ච පොරාණානි ඉණමූලානි, තානි ච බ්‍යන්තිං අකාසිං, අත්ථි ච මෙ උත්තරිං අවසිට්ඨං දාරභරණායා’ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

219. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො ආබාධිකො අස්ස දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො; භත්තඤ්චස්ස නච්ඡාදෙය්‍ය, න චස්ස කායෙ බලමත්තා. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා ආබාධා මුච්චෙය්‍ය; භත්තං චස්ස ඡාදෙය්‍ය, සියා චස්ස කායෙ බලමත්තා. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො පුබ්බෙ ආබාධිකො අහොසිං දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො; භත්තඤ්ච මෙ නච්ඡාදෙසි, න ච මෙ ආසි [න චස්ස මෙ (ක.)] කායෙ බලමත්තා. සොම්හි එතරහි තම්හා ආබාධා මුත්තො; භත්තඤ්ච මෙ ඡාදෙති, අත්ථි ච මෙ කායෙ බලමත්තා’ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

220. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො බන්ධනාගාරෙ බද්ධො අස්ස. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා බන්ධනාගාරා මුච්චෙය්‍ය සොත්ථිනා අබ්භයෙන [උබ්බයෙන (සී. ක.)], න චස්ස කිඤ්චි භොගානං වයො. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො පුබ්බෙ බන්ධනාගාරෙ බද්ධො අහොසිං, සොම්හි එතරහි තම්හා බන්ධනාගාරා මුත්තො සොත්ථිනා අබ්භයෙන. නත්ථි ච මෙ කිඤ්චි භොගානං වයො’ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

221. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො දාසො අස්ස අනත්තාධීනො පරාධීනො න යෙනකාමංගමො. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා දාසබ්‍යා මුච්චෙය්‍ය අත්තාධීනො අපරාධීනො භුජිස්සො යෙනකාමංගමො. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො පුබ්බෙ දාසො අහොසිං අනත්තාධීනො පරාධීනො න යෙනකාමංගමො. සොම්හි එතරහි තම්හා දාසබ්‍යා මුත්තො අත්තාධීනො අපරාධීනො භුජිස්සො යෙනකාමංගමො’ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

222. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො සධනො සභොගො කන්තාරද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය දුබ්භික්ඛං සප්පටිභයං. සො අපරෙන සමයෙන තං කන්තාරං නිත්ථරෙය්‍ය සොත්ථිනා, ගාමන්තං අනුපාපුණෙය්‍ය ඛෙමං අප්පටිභයං. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො පුබ්බෙ සධනො සභොගො කන්තාරද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජිං දුබ්භික්ඛං සප්පටිභයං. සොම්හි එතරහි තං කන්තාරං නිත්ථිණ්ණො සොත්ථිනා, ගාමන්තං අනුප්පත්තො ඛෙමං අප්පටිභය’න්ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

223. ‘‘එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු යථා ඉණං යථා රොගං යථා බන්ධනාගාරං යථා දාසබ්‍යං යථා කන්තාරද්ධානමග්ගං, එවං ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ අප්පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති.

224. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, යථා ආණණ්‍යං යථා ආරොග්‍යං යථා බන්ධනාමොක්ඛං යථා භුජිස්සං යථා ඛෙමන්තභූමිං; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති.

225. ‘‘තස්සිමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සතො පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති.

පඨමජ්ඣානං

226. ‘‘සො විවිච්චෙව කාමෙහි, විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

227. ‘‘සෙය්‍යථාපි , මහාරාජ, දක්ඛො න්හාපකො වා න්හාපකන්තෙවාසී වා කංසථාලෙ න්හානීයචුණ්ණානි ආකිරිත්වා උදකෙන පරිප්ඵොසකං පරිප්ඵොසකං සන්නෙය්‍ය, සායං න්හානීයපිණ්ඩි ස්නෙහානුගතා ස්නෙහපරෙතා සන්තරබාහිරා ඵුටා ස්නෙහෙන, න ච පග්ඝරණී; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

දුතියජ්ඣානං

228. ‘‘පුන චපරං, මහාරාජ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

229. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, උදකරහදො ගම්භීරො උබ්භිදොදකො [උබ්භිතොදකො (ස්‍යා. කං. ක.)] තස්ස නෙවස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න දක්ඛිණාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න පච්ඡිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න උත්තරාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, දෙවො ච න කාලෙනකාලං සම්මාධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. අථ ඛො තම්හාව උදකරහදා සීතා වාරිධාරා උබ්භිජ්ජිත්වා තමෙව උදකරහදං සීතෙන වාරිනා අභිසන්දෙය්‍ය පරිසන්දෙය්‍ය පරිපූරෙය්‍ය පරිප්ඵරෙය්‍ය, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො උදකරහදස්ස සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

තතියජ්ඣානං

230. ‘‘පුන චපරං, මහාරාජ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති, තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

231. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, තානි යාව චග්ගා යාව ච මූලා සීතෙන වාරිනා අභිසන්නානි පරිසන්නානි [අභිසන්දානි පරිසන්දානි (ක.)] පරිපූරානි පරිප්ඵුටානි [පරිප්ඵුටය්‍යානි (පී.)], නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතං උප්පලානං වා පදුමානං වා පුණ්ඩරීකානං වා සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

චතුත්ථජ්ඣානං

232. ‘‘පුන චපරං, මහාරාජ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සො ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති.

233. ‘‘සෙය්‍යථාපි , මහාරාජ, පුරිසො ඔදාතෙන වත්ථෙන සසීසං පාරුපිත්වා නිසින්නො අස්ස, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස ඔදාතෙන වත්ථෙන අප්ඵුටං අස්ස; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

විපස්සනාඤාණං

234. ‘‘සො [පුන චපරං මහාරාජ භික්ඛු සො (ක.)] එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො එවං පජානාති – ‘අයං ඛො මෙ කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසූපචයො අනිච්චුච්ඡාදන-පරිමද්දන-භෙදන-විද්ධංසන-ධම්මො; ඉදඤ්ච පන මෙ විඤ්ඤාණං එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධ’න්ති.

235. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො සබ්බාකාරසම්පන්නො. තත්‍රාස්ස සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා [පීතකං වා ලොහිතකං වා (ක.)] ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො හත්ථෙ කරිත්වා පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය – ‘අයං ඛො මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො සබ්බාකාරසම්පන්නො; තත්‍රිදං සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා’ති. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ

ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො එවං පජානාති – 'අයං ඛො මෙ කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසූපචයො අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මො; ඉදඤ්ච පන මෙ විඤ්ඤාණං එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධ'න්ති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ , සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

මනොමයිද්ධිඤාණං

236. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ මනොමයං කායං අභිනිම්මානාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො ඉමම්හා කායා අඤ්ඤං කායං අභිනිම්මිනාති රූපිං මනොමයං සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රියං.

237. ''සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො මුඤ්ජම්හා ඊසිකං පවාහෙය්‍ය [පබ්බාහෙය්‍ය (ස්‍යා. ක.)]. තස්ස එවමස්ස – 'අයං මුඤ්ජො, අයං ඊසිකා, අඤ්ඤො මුඤ්ජො, අඤ්ඤා ඊසිකා, මුඤ්ජම්හා ත්වෙව ඊසිකා පවාළ්හා'ති [පබ්බාළ්හාති (ස්‍යා. ක.)]. සෙය්‍යථා වා පන, මහාරාජ, පුරිසො අසිං කොසියා පවාහෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – 'අයං අසි, අයං කොසි, අඤ්ඤො අසි, අඤ්ඤා කොසි, කොසියා ත්වෙව අසි පවාළ්හො''ති. සෙය්‍යථා වා පන, මහාරාජ, පුරිසො අහිං කරණ්ඩා උද්ධරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – 'අයං අහි, අයං කරණ්ඩො. අඤ්ඤො අහි, අඤ්ඤො කරණ්ඩො, කරණ්ඩා ත්වෙව අහි උබ්භතො'ති [උද්ධරිතො (ස්‍යා. කං.)]. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ මනොමයං කායං අභිනිම්මානාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො ඉමම්හා කායා අඤ්ඤං කායං අභිනිම්මිනාති රූපිං මනොමයං සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රියං. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

ඉද්ධිවිධඤාණං

238. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඉද්ධිවිධාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති . සො අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං තිරොභාවං තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ. පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති සෙය්‍යථාපි උදකෙ. උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති [අභිජ්ජමානො (සී. ක.)] සෙය්‍යථාපි පථවියා . ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමති සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො. ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසති පරිමජ්ජති. යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙති.

239. ''සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, දක්ඛො කුම්භකාරො වා කුම්භකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතාය මත්තිකාය යං යදෙව භාජනවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. සෙය්‍යථා වා පන, මහාරාජ, දක්ඛො දන්තකාරො වා දන්තකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතස්මිං දන්තස්මිං යං යදෙව දන්තවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. සෙය්‍යථා වා පන, මහාරාජ, දක්ඛො සුවණ්ණකාරො වා සුවණ්ණකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතස්මිං සුවණ්ණස්මිං යං යදෙව සුවණ්ණවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඉද්ධිවිධාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං තිරොභාවං තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ. පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති සෙය්‍යථාපි උදකෙ. උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි පථවියා. ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමති සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො. ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසති පරිමජ්ජති. යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

දිබ්බසොතඤාණං

240. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ දිබ්බාය සොතධාතුයා චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණාති දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච.

241. ''සෙය්‍යථාපි , මහාරාජ, පුරිසො අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො. සො සුණෙය්‍ය භෙරිසද්දම්පි මුදිඞ්ගසද්දම්පි [මුතිඞ්ගසද්දම්පි (සී. පී.)] සඞ්ඛපණවදින්දිමසද්දම්පි [සඞ්ඛපණවදෙණ්ඩිමසද්දම්පි (සී. පී.), සඞ්ඛසද්දංපි පණවසද්දංපි දෙන්දිමසද්දංපි (ස්‍යා. කං.)]. තස්ස එවමස්ස – 'භෙරිසද්දො' ඉතිපි, 'මුදිඞ්ගසද්දො' ඉතිපි, 'සඞ්ඛපණවදින්දිමසද්දො' ඉතිපි [සඞ්ඛසද්දො ඉතිපි පණවසද්දො ඉතිපි දෙන්දිමසද්දො ඉතිපි (ස්‍යා. කං.)]. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ

ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ දිබ්බාය සොතධාතුයා චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණාති දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

චෙතොපරියඤාණං

242. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ චෙතොපරියඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති – සරාගං වා චිත්තං ‘සරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතරාගං වා චිත්තං ‘වීතරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, සදොසං වා චිත්තං ‘සදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතදොසං වා චිත්තං ‘වීතදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, සමොහං වා චිත්තං ‘සමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතමොහං වා චිත්තං ‘වීතමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, සඞ්ඛිත්තං වා චිත්තං ‘සඞ්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං ‘වික්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, මහග්ගතං වා චිත්තං ‘මහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, අමහග්ගතං වා චිත්තං ‘අමහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, සඋත්තරං වා චිත්තං ‘සඋත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, අනුත්තරං වා චිත්තං ‘අනුත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, සමාහිතං වා චිත්තං ‘සමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති, අසමාහිතං වා චිත්තං ‘අසමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති , විමුත්තං වා චිත්තං ‘විමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, අවිමුත්තං වා චිත්තං ‘අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති.

243. ‘‘සෙය්‍යථාපි , මහාරාජ, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදකපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සකණිකං වා ‘සකණික’න්ති ජානෙය්‍ය, අකණිකං වා ‘අකණික’න්ති ජානෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ චෙතොපරියඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති – සරාගං වා චිත්තං ‘සරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතරාගං වා චිත්තං ‘වීතරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, සදොසං වා චිත්තං ‘සදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතදොසං වා චිත්තං ‘වීතදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, සමොහං වා චිත්තං ‘සමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, වීතමොහං වා චිත්තං ‘වීතමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, සඞ්ඛිත්තං වා චිත්තං ‘සඞ්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං ‘වික්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, මහග්ගතං වා චිත්තං ‘මහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, අමහග්ගතං වා චිත්තං ‘අමහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, සඋත්තරං වා චිත්තං ‘සඋත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, අනුත්තරං වා චිත්තං ‘අනුත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, සමාහිතං වා චිත්තං ‘සමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති, අසමාහිතං වා චිත්තං ‘අසමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති, විමුත්තං වා චිත්තං ‘විමුත්තං චිත්ත’’න්ති පජානාති, අවිමුත්තං වා චිත්තං ‘අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණං

244. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ, ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

245. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො සකම්හා ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය, තම්හාපි ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය. සො තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගච්ඡෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො සකම්හා ගාමා අමුං ගාමං අගච්ඡිං [අගඤ්ඡිං (ස්‍යා. කං.)], තත්‍රාපි එවං අට්ඨාසිං, එවං නිසීදිං, එවං අභාසිං, එවං තුණ්හී අහොසිං, තම්හාපි ගාමා අමුං ගාමං අගච්ඡිං, තත්‍රාපි එවං අට්ඨාසිං, එවං නිසීදිං, එවං අභාසිං, එවං තුණ්හී අහොසිං, සොම්හි තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගතො’ති. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ, ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො

චුතො ඉධූපපන්නො’ති, ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

දිබ්බචක්ඛුඤාණං

246. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති.

247. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, මජ්ඣෙ සිඞ්ඝාටකෙ පාසාදො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො ඨිතො පස්සෙය්‍ය මනුස්සෙ ගෙහං පවිසන්තෙපි නික්ඛමන්තෙපි රථිකායපි වීථිං සඤ්චරන්තෙ [රථියාපි රථිං සඤ්චරන්තෙ (සී.), රථියාය විථිං සඤ්චරන්තෙපි (ස්‍යා.)] මජ්ඣෙ සිඞ්ඝාටකෙ නිසින්නෙපි. තස්ස එවමස්ස – ‘එතෙ මනුස්සා ගෙහං පවිසන්ති, එතෙ නික්ඛමන්ති, එතෙ රථිකාය වීථිං සඤ්චරන්ති, එතෙ මජ්ඣෙ සිඞ්ඝාටකෙ නිසින්නා’ති. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ; යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ‘ඉදම්පි ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

ආසවක්ඛයඤාණං

248. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති , අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. ඉමෙ ආසවාති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, ‘විමුත්තස්මිං විමුත්තමි’ති ඤාණං හොති, ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති.

249. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පබ්බතසඞ්ඛෙපෙ උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො තීරෙ ඨිතො පස්සෙය්‍ය සිප්පිසම්බුකම්පි සක්ඛරකඨලම්පි මච්ඡගුම්බම්පි චරන්තම්පි තිට්ඨන්තම්පි. තස්ස එවමස්ස – ‘අයං ඛො උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො. තත්‍රිමෙ සිප්පිසම්බුකාපි සක්ඛරකඨලාපි මච්ඡගුම්බාපි චරන්තිපි තිට්ඨන්තිපී’ති. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. ‘සො ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති , ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. ‘ඉමෙ ආසවාති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, ‘විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති, ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. ඉදං ඛො, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං පුරිමෙහි සන්දිට්ඨිකෙහි සාමඤ්ඤඵලෙහි අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. ඉමස්මා ච පන, මහාරාජ, සන්දිට්ඨිකා සාමඤ්ඤඵලා අඤ්ඤං සන්දිට්ඨිකං සාමඤ්ඤඵලං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා නත්ථී’’ති.

අජාතසත්තුඋපාසකත්තපටිවේදනා

250. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං, භන්තෙ, භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො . එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. අච්චයො මං, භන්තෙ, අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යොහං පිතරං ධම්මිකං ධම්මරාජානං ඉස්සරියකාරණා ජීවිතා වොරොපෙසිං. තස්ස මෙ, භන්තෙ භගවා අච්චයං අච්චයතො පටිග්ගණ්හාතු ආයතිං සංවරායා’’ති.

251. ‘‘තග්ඝ ත්වං, මහාරාජ, අච්චයො අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යං ත්වං පිතරං ධම්මිකං ධම්මරාජානං ජීවිතා වොරොපෙසි. යතො ච ඛො ත්වං, මහාරාජ, අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොසි, තං තෙ මයං පටිග්ගණ්හාම. වුද්ධිහෙසා, මහාරාජ, අරියස්ස විනයෙ, යො අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොති, ආයතිං සංවරං ආපජ්ජතී’’ති.

252. එවං වුත්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘හන්ද ච දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

253. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තස්ස රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඛතායං, භික්ඛවෙ, රාජා. උපහතායං, භික්ඛවෙ, රාජා. සචායං, භික්ඛවෙ, රාජා පිතරං ධම්මිකං ධම්මරාජානං ජීවිතා න වොරොපෙස්සථ, ඉමස්මිඤ්ඤෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උප්පජ්ජිස්සථා’’ති. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

සාමඤ්ඤඵලසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. අම්බට්ඨසුත්තං

254. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලං නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ.

පොක්ඛරසාතිවත්ථු

255. තෙන ඛො පන සමයෙන බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති උක්කට්ඨං [පොක්ඛරසාතී (සී.), පොක්ඛරසාදි (පී.)] අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. අස්සොසි ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි ඉච්ඡානඞ්ගලං අනුප්පත්තො ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ [භගවාති (ස්‍යා. කං.), උපරිසොණදණ්ඩසුත්තාදීසුපි බුද්ධගුණකථායං එවමෙව දිස්සති]. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං, සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති.

අම්බට්ඨමාණවො

256. තෙන ඛො පන සමයෙන බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස අම්බට්ඨො නාම මාණවො අන්තෙවාසී හොති අජ්ඣායකො මන්තධරො තිණ්ණං වෙදානං [බෙදානං (ක.)] පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො අනුඤ්ඤාතපටිඤ්ඤාතො සකෙ ආචරියකෙ තෙවිජ්ජකෙ පාවචනෙ – ‘‘යමහං ජානාමි, තං ත්වං ජානාසි; යං ත්වං ජානාසි තමහං ජානාමී’’ති.

257. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති අම්බට්ඨං මාණවං ආමන්තෙසි – ‘‘අයං, තාත අම්බට්ඨ, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි ඉච්ඡානඞ්ගලං අනුප්පත්තො ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං, සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතීති. එහි ත්වං තාත අම්බට්ඨ, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං ජානාහි, යදි වා තං භවන්තං ගොතමං තථාසන්තංයෙව සද්දො අබ්භුග්ගතො, යදි වා නො තථා. යදි වා සො භවං ගොතමො තාදිසො, යදි වා න තාදිසො, තථා මයං තං භවන්තං ගොතමං වෙදිස්සාමා’’ති.

258. ‘‘යථා කථං පනාහං, භො, තං භවන්තං ගොතමං ජානිස්සාමි – ‘යදි වා තං භවන්තං ගොතමං තථාසන්තංයෙව සද්දො අබ්භුග්ගතො, යදි වා නො තථා. යදි වා සො භවං ගොතමො තාදිසො, යදි වා න තාදිසො’’’ති?

‘‘ආගතානි ඛො, තාත අම්බට්ඨ, අම්හාකං මන්තෙසු ද්වත්තිංස මහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙයෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා. සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො . තස්සිමානි සත්ත රතනානි භවන්ති. සෙය්‍යථිදං – චක්කරතනං, හත්ථිරතනං, අස්සරතනං, මණිරතනං, ඉත්ථිරතනං, ගහපතිරතනං, පරිණායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති , අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවට්ටච්ඡදො. අහං ඛො පන, තාත අම්බට්ඨ, මන්තානං දාතා; ත්වං මන්තානං පටිග්ගහෙතා’’ති.

259. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො අම්බට්ඨො මාණවො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා බ්‍රාහ්මණං පොක්ඛරසාතිං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා වළවාරථමාරුය්හ සම්බහුලෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව ආරාමං පාවිසි. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ අබ්භොකාසෙ චඞ්කමන්ති. අථ ඛො අම්බට්ඨො

මාණවො යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘කහං නු ඛො, භො, එතරහි සො භවං ගොතමො විහරති? තඤ්හි මයං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය ඉධූපසඞ්කන්තා’’ති.

260. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො අම්බට්ඨො මාණවො අභිඤ්ඤාතකොලඤ්ඤො චෙව අභිඤ්ඤාතස්ස ච බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස අන්තෙවාසී. අගරු ඛො පන භගවතො එවරූපෙහි කුලපුත්තෙහි සද්ධිං කථාසල්ලාපො හොතී’’ති. තෙ අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොචුං – ‘‘එසො අම්බට්ඨ විහාරො සංවුතද්වාරො, තෙන අප්පසද්දො උපසඞ්කමිත්වා අතරමානො ආළින්දං පවිසිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙහි, විවරිස්සති තෙ භගවා ද්වාර’’න්ති.

261. අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො යෙන සො විහාරො සංවුතද්වාරො, තෙන අප්පසද්දො උපසඞ්කමිත්වා අතරමානො ආළින්දං පවිසිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙසි. විවරි භගවා ද්වාරං. පාවිසි අම්බට්ඨො මාණවො. මාණවකාපි පවිසිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අම්බට්ඨො පන මාණවො චඞ්කමන්තොපි නිසින්නෙන භගවතා කඤ්චි කඤ්චි [කිඤ්චි කිඤ්චි (ක.)] කථං සාරණීයං වීතිසාරෙති, ඨිතොපි නිසින්නෙන භගවතා කිඤ්චි කිඤ්චි කථං සාරණීයං වීතිසාරෙති.

262. අථ ඛො භගවා අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොච – ‘‘එවං නු තෙ, අම්බට්ඨ, බ්‍රාහ්මණෙහි වුද්ධෙහි මහල්ලකෙහි ආචරියපාචරියෙහි සද්ධිං කථාසල්ලාපො හොති, යථයිදං චරං තිට්ඨං නිසින්නෙන මයා කිඤ්චි කිඤ්චි කථං සාරණීයං වීතිසාරෙතී’’ති?

පඨමඉබ්භවාදො

263. ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. ගච්ඡන්තො වා හි, භො ගොතම, ගච්ඡන්තෙන බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං සල්ලපිතුමරහති, ඨිතො වා හි, භො ගොතම, ඨිතෙන බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං සල්ලපිතුමරහති, නිසින්නො වා හි, භො ගොතම, නිසින්නෙන බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං සල්ලපිතුමරහති, සයානො වා හි, භො ගොතම, සයානෙන බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං සල්ලපිතුමරහති. යෙ ච ඛො තෙ, භො ගොතම, මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කණ්හා [කිණ්හා (ක. සී. පී.)] බන්ධුපාදාපච්චා, තෙහිපි මෙ සද්ධිං එවං කථාසල්ලාපො හොති, යථරිව භොතා ගොතමෙනා’’ති. ‘‘අත්ථිකවතො ඛො පන තෙ, අම්බට්ඨ, ඉධාගමනං අහොසි, යායෙව ඛො පනත්ථාය ආගච්ඡෙය්‍යාථ [ආගච්ඡෙය්‍යාථො (සී. පී.)], තමෙව අත්ථං සාධුකං මනසි කරෙය්‍යාථ [මනසිකරෙය්‍යාථො (සී. පී.)]. අවුසිතවායෙව ඛො පන භො අයං අම්බට්ඨො මාණවො වුසිතමානී කිමඤ්ඤත්‍ර අවුසිතත්තා’’ති.

264. අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො භගවතා අවුසිතවාදෙන වුච්චමානො කුපිතො අනත්තමනො භගවන්තංයෙව ඛුංසෙන්තො භගවන්තංයෙව වම්භෙන්තො භගවන්තංයෙව උපවදමානො – ‘‘සමණො ච මෙ, භො, ගොතමො පාපිතො භවිස්සතී’’ති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘චණ්ඩා, භො ගොතම, සක්‍යජාති; ඵරුසා, භො ගොතම, සක්‍යජාති; ලහුසා, භො ගොතම, සක්‍යජාති; භස්සා, භො ගොතම, සක්‍යජාති; ඉබ්භා සන්තා ඉබ්භා සමානා න බ්‍රාහ්මණෙ සක්කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ ගරුං කරොන්ති [ගරුකරොන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], න බ්‍රාහ්මණෙ මානෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ පූජෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ අපචායන්ති. තයිදං, භො ගොතම, නච්ඡන්නං, තයිදං නප්පතිරූපං, යදිමෙ සක්‍යා ඉබ්භා සන්තා ඉබ්භා සමානා න බ්‍රාහ්මණෙ සක්කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ ගරුං කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ මානෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ පූජෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ අපචායන්තී’’ති. ඉතිහ අම්බට්ඨො මාණවො ඉදං පඨමං සක්‍යෙසු ඉබ්භවාදං නිපාතෙසි.

දුතියඉබ්භවාදො

265. ‘‘කිං පන තෙ, අම්බට්ඨ, සක්‍යා අපරද්ධු’’න්ති? ‘‘එකමිදාහං, භො ගොතම, සමයං ආචරියස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස කෙනචිදෙව කරණීයෙන කපිලවත්ථුං අගමාසිං. යෙන සක්‍යානං සන්ධාගාරං තෙනුපසඞ්කමිං. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා සක්‍යා චෙව සක්‍යකුමාරා ච සන්ධාගාරෙ [සන්ථාගාරෙ (සී. පී.)] උච්චෙසු ආසනෙසු නිසින්නා හොන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං අඞ්ගුලිපතොදකෙහි [අඞ්ගුලිපතොදකෙන (පී.)] සඤ්ජග්ඝන්තා සංකීළන්තා, අඤ්ඤදත්ථු මමඤ්ඤෙව මඤ්ඤෙ අනුජග්ඝන්තා, න මං කොචි ආසනෙනපි නිමන්තෙසි. තයිදං, භො ගොතම, නච්ඡන්නං, තයිදං නප්පතිරූපං, යදිමෙ සක්‍යා ඉබ්භා සන්තා ඉබ්භා සමානා න බ්‍රාහ්මණෙ සක්කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ ගරුං කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ මානෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ පූජෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ අපචායන්තී’’ති. ඉතිහ අම්බට්ඨො මාණවො ඉදං දුතියං සක්‍යෙසු ඉබ්භවාදං නිපාතෙසි.

තතියඉබ්භවාදො

266. ‘‘ලටුකිකාපි ඛො, අම්බට්ඨ, සකුණිකා සකෙ කුලාවකෙ කාමලාපිනී හොති. සකං ඛො පනෙතං, අම්බට්ඨ, සක්‍යානං යදිදං කපිලවත්ථුං, නාරහතායස්මා අම්බට්ඨො ඉමාය අප්පමත්තාය අභිසජ්ජිතු’’න්ති. ‘‘චත්තාරොමෙ, භො ගොතම, වණ්ණා – ඛත්තියා බ්‍රාහ්මණා වෙස්සා සුද්දා. ඉමෙසඤ්හි, භො ගොතම, චතුන්නං වණ්ණානං තයො වණ්ණා – ඛත්තියා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච – අඤ්ඤදත්ථු බ්‍රාහ්මණස්සෙව පරිචාරකා සම්පජ්ජන්ති. තයිදං, භො ගොතම ,

නච්ඡන්නං, තයිදං නප්පතිරූපං, යදිමෙ සක්‍යා ඉබ්භා සන්තා ඉබ්භා සමානා න බ්‍රාහ්මණෙ සක්කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ ගරුං කරොන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ මානෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ පූජෙන්ති, න බ්‍රාහ්මණෙ අපචායන්ති''ති. ඉතිහ අම්බට්ඨො මාණවො ඉදං තතියං සක්‍යෙසු ඉබ්භවාදං නිපාතෙසි.

දාසිපුත්තවාදො

267. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ''අතිබාළ්හං ඛො අයං අම්බට්ඨො මාණවො සක්‍යෙසු ඉබ්භවාදෙන නිම්මාදෙති, යංනූනාහං ගොත්තං පුච්ඡෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො භගවා අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොච – ''කථං ගොත්තොසි, අම්බට්ඨා''ති? ''කණ්හායනොහමස්මි, භො ගොතමා''ති. පොරාණං ඛො පන තෙ අම්බට්ඨ මාතාපෙත්තිකං නාමගොත්තං අනුස්සරතො අය්‍යපුත්තා සක්‍යා භවන්ති; දාසිපුත්තො ත්වමසි සක්‍යානං. සක්‍යා ඛො පන, අම්බට්ඨ, රාජානං ඔක්කාකං පිතාමහං දහන්ති.

''භූතපුබ්බං, අම්බට්ඨ, රාජා ඔක්කාකො යා සා මහෙසී පියා මනාපා, තස්සා පුත්තස්ස රජ්ජං පරිණාමෙතුකාමො ජෙට්ඨකුමාරෙ රට්ඨස්මා පබ්බාජෙසි – ඔක්කාමුඛං කරකණ්ඩං [උක්කාමුඛං කරකණ්ඩුං (සී. ස්‍යා.)] හත්ථිනිකං සිනිසූරං [සිනිපුරං (සී. ස්‍යා.)]. තෙ රට්ඨස්මා පබ්බාජිතා හිමවන්තපස්සෙ පොක්ඛරණියා තීරෙ මහාසාකසණ්ඩො, තත්ථ වාසං කප්පෙසුං. තෙ ජාතිසම්භෙදභයා සකාහි භගිනීහි සද්ධිං සංවාසං කප්පෙසුං.

''අථ ඛො, අම්බට්ඨ, රාජා ඔක්කාකො අමච්චෙ පාරිසජ්ජෙ ආමන්තෙසි – 'කහං නු ඛො, භො, එතරහි කුමාරා සම්මන්තී'ති? 'අත්ථි, දෙව, හිමවන්තපස්සෙ පොක්ඛරණියා තීරෙ මහාසාකසණ්ඩො , තත්ථෙතරහි කුමාරා සම්මන්ති. තෙ ජාතිසම්භෙදභයා සකාහි භගිනීහි සද්ධිං සංවාසං කප්පෙන්තී'ති. අථ ඛො, අම්බට්ඨ, රාජා ඔක්කාකො උදානං උදානෙසි – 'සක්‍යා වත, භො, කුමාරා, පරමසක්‍යා වත, භො, කුමාරා'ති. තදග්ගෙ ඛො පන අම්බට්ඨ සක්‍යා පඤ්ඤායන්ති; සො ච නෙසං පුබ්බපුරිසො.

''රඤ්ඤො ඛො පන, අම්බට්ඨ, ඔක්කාකස්ස දිසා නාම දාසී අහොසි. සා කණ්හං නාම [සා කණ්හං (පී.)] ජනෙසි. ජාතො කණ්හො පබ්‍යාහාසි – 'ධොවථ මං, අම්ම, නහාපෙථ මං අම්ම, ඉමස්මා මං අසුචිස්මා පරිමොචෙථ, අත්ථාය වො භවිස්සාමී'ති. යථා ඛො පන අම්බට්ඨ එතරහි මනුස්සා පිසාචෙ දිස්වා 'පිසාචා'ති සඤ්ජානන්ති; එවමෙව ඛො, අම්බට්ඨ, තෙන ඛො පන සමයෙන මනුස්සා පිසාචෙ 'කණ්හා'ති සඤ්ජානන්ති. තෙ එවමාහංසු – 'අයං ජාතො පබ්‍යාහාසි, කණ්හො ජාතො, පිසාචො ජාතො'ති. තදග්ගෙ ඛො පන, අම්බට්ඨ කණ්හායනා පඤ්ඤායන්ති, සො ච කණ්හායනානං පුබ්බපුරිසො. ඉති ඛො තෙ , අම්බට්ඨ, පොරාණං මාතාපෙත්තිකං නාමගොත්තං අනුස්සරතො අය්‍යපුත්තා සක්‍යා භවන්ති, දාසිපුත්තො ත්වමසි සක්‍යාන''න්ති.

268. එවං වුත්තෙ, තෙ මාණවකා භගවන්තං එතදවොචුං – ''මා භවං ගොතමො අම්බට්ඨං අතිබාළ්හං දාසිපුත්තවාදෙන නිම්මාදෙසි. සුජාතො ච, භො ගොතම අම්බට්ඨො මාණවො, කුලපුත්තො ච අම්බට්ඨො මාණවො, බහුස්සුතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, කල්‍යාණවාක්කරණො ච අම්බට්ඨො මාණවො, පණ්ඩිතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, පහොති ච අම්බට්ඨො මාණවො භොතා ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු''න්ති.

269. අථ ඛො භගවා තෙ මාණවකෙ එතදවොච – ''සචෙ ඛො තුම්හාකං මාණවකානං එවං හොති – 'දුජ්ජාතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, අකුලපුත්තො ච අම්බට්ඨො මාණවො, අප්පස්සුතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, අකල්‍යාණවාක්කරණො ච අම්බට්ඨො මාණවො, දුප්පඤ්ඤො ච අම්බට්ඨො මාණවො, න ච පහොති අම්බට්ඨො මාණවො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු'න්ති, තිට්ඨතු අම්බට්ඨො මාණවො, තුම්හෙ මයා සද්ධිං මන්තව්හො අස්මිං වචනෙ. සචෙ පන තුම්හාකං මාණවකානං එවං හොති – 'සුජාතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, කුලපුත්තො ච අම්බට්ඨො මාණවො, බහුස්සුතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, කල්‍යාණවාක්කරණො ච අම්බට්ඨො මාණවො, පණ්ඩිතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, පහොති ච අම්බට්ඨො මාණවො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු'න්ති, තිට්ඨථ තුම්හෙ; අම්බට්ඨො මාණවො මයා සද්ධිං පටිමන්තෙතූ''ති.

''සුජාතො ච, භො ගොතම, අම්බට්ඨො මාණවො, කුලපුත්තො ච අම්බට්ඨො මාණවො, බහුස්සුතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, කල්‍යාණවාක්කරණො ච අම්බට්ඨො මාණවො, පණ්ඩිතො ච අම්බට්ඨො මාණවො, පහොති ච අම්බට්ඨො මාණවො භොතා ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතුං, තුණ්හී මයං භවිස්සාම, අම්බට්ඨො මාණවො භොතා ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතූ''ති.

270. අථ ඛො භගවා අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොච – ''අයං ඛො පන තෙ, අම්බට්ඨ, සහධම්මිකො පඤ්හො ආගච්ඡති, අකාමා බ්‍යාකාතබ්බො. සචෙ ත්වං න බ්‍යාකරිස්සසි, අඤ්ඤෙන වා අඤ්ඤං පටිචරිස්සසි, තුණ්හී වා භවිස්සසි, පක්කමිස්සසි වා එත්ථෙව තෙ සත්තධා මුද්ධා ඵලිස්සති. තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, කින්ති තෙ සුතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං කුතොපභුතිකා කණ්හායනා, කො ච කණ්හායනානං පුබ්බපුරිසො''ති?

එවං වුත්තෙ, අම්බට්ඨො මාණවො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො භගවා අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොච – ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, කින්ති තෙ සුතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං කුතොපභුතිකා කණ්හායනා, කො ච කණ්හායනානං පුබ්බපුරිසො’’ති? දුතියම්පි ඛො අම්බට්ඨො මාණවො තුණ්හී අහොසි. අථ ඛො භගවා අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොච – ‘‘බ්‍යාකරොහි දානි අම්බට්ඨ, න දානි, තෙ තුණ්හීභාවස්ස කාලො. යො ඛො, අම්බට්ඨ, තථාගතෙන යාවතතියකං සහධම්මිකං පඤ්හං පුට්ඨො න බ්‍යාකරොති, එත්ථෙවස්ස සත්තධා මුද්ධා ඵලිස්සතී’’ති.

271. තෙන ඛො පන සමයෙන වජිරපාණී යක්ඛො මහන්තං අයොකූටං ආදාය ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං [සඤ්ජොතිභූතං (ස්‍යා.)] අම්බට්ඨස්ස මාණවස්ස උපරි වෙහාසං ඨිතො හොති – ‘‘සචායං අම්බට්ඨො මාණවො භගවතා යාවතතියකං සහධම්මිකං පඤ්හං පුට්ඨො න බ්‍යාකරිස්සති, එත්ථෙවස්ස සත්තධා මුද්ධං ඵාලෙස්සාමී’’ති. තං ඛො පන වජිරපාණිං යක්ඛං භගවා චෙව පස්සති අම්බට්ඨො ච මාණවො.

272. අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො භීතො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො භගවන්තංයෙව තාණං ගවෙසී භගවන්තංයෙව ලෙණං ගවෙසී භගවන්තංයෙව සරණං ගවෙසී – උපනිසීදිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිමෙතං [කිං මෙ තං (ක.)] භවං ගොතමො ආහ? පුනභවං ගොතමො බ්‍රවිතූ’’ති [බ්‍රූතු (ස්‍යා.)].

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, කින්ති තෙ සුතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං කුතොපභුතිකා කණ්හායනා, කො ච කණ්හායනානං පුබ්බපුරිසො’’ති? ‘‘එවමෙව මෙ, භො ගොතම, සුතං යථෙව භවං ගොතමො ආහ. තතොපභුතිකා කණ්හායනා; සො ච කණ්හායනානං පුබ්බපුරිසො’’ති.

අම්බට්ඨවංසකථා

273. එවං වුත්තෙ, තෙ මාණවකා උන්නාදිනො උච්චාසද්දමහාසද්දා අහෙසුං – ‘‘දුජ්ජාතො කිර, භො, අම්බට්ඨො මාණවො; අකුලපුත්තො කිර, භො, අම්බට්ඨො මාණවො; දාසිපුත්තො කිර, භො, අම්බට්ඨො මාණවො සක්‍යානං. අය්‍යපුත්තා කිර, භො, අම්බට්ඨස්ස මාණවස්ස සක්‍යා භවන්ති. ධම්මවාදිංයෙව කිර මයං සමණං ගොතමං අපසාදෙතබ්බං අමඤ්ඤිම්හා’’ති.

274. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘අතිබාළ්හං ඛො ඉමෙ මාණවකා අම්බට්ඨං මාණවං දාසිපුත්තවාදෙන නිම්මාදෙන්ති, යංනූනාහං පරිමොචෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො භගවා තෙ මාණවකෙ එතදවොච – ‘‘මා ඛො තුම්හෙ, මාණවකා, අම්බට්ඨං මාණවං අතිබාළ්හං දාසිපුත්තවාදෙන නිම්මාදෙථ. උළාරො සො කණ්හො ඉසි අහොසි. සො දක්ඛිණජනපදං ගන්ත්වා බ්‍රහ්මමන්තෙ අධීයිත්වා රාජානං ඔක්කාකං උපසඞ්කමිත්වා මද්දරූපිං ධීතරං යාචි. තස්ස රාජා ඔක්කාකො – ‘කො නෙවං රෙ අයං මය්හං දාසිපුත්තො සමානො මද්දරූපිං ධීතරං යාචතී’’’ ති, කුපිතො අනත්තමනො ඛුරප්පං සන්නය්හි [සන්නහි (ක.)]. සො තං ඛුරප්පං නෙව අසක්ඛි මුඤ්චිතුං, නො පටිසංහරිතුං.

‘‘අථ ඛො, මාණවකා, අමච්චා පාරිසජ්ජා කණ්හං ඉසිං උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘සොත්ථි, භද්දන්තෙ [භදන්තෙ (සී. ස්‍යා.)], හොතු රඤ්ඤො; සොත්ථි, භද්දන්තෙ, හොතු රඤ්ඤො’ති. ‘සොත්ථි භවිස්සති රඤ්ඤො, අපි ච රාජා යදි අධො ඛුරප්පං මුඤ්චිස්සති, යාවතා රඤ්ඤො විජිතං, එත්තාවතා පථවී උන්ද්‍රියිස්සතී’ති. ‘සොත්ථි, භද්දන්තෙ, හොතු රඤ්ඤො, සොත්ථි ජනපදස්සා’ති. ‘සොත්ථි භවිස්සති රඤ්ඤො, සොත්ථි ජනපදස්ස, අපි ච රාජා යදි උද්ධං ඛුරප්පං මුඤ්චිස්සති, යාවතා රඤ්ඤො විජිතං, එත්තාවතා සත්ත වස්සානි දෙවො න වස්සිස්සතී’ති. ‘සොත්ථි, භද්දන්තෙ, හොතු රඤ්ඤො සොත්ථි ජනපදස්ස දෙවො ච වස්සතූ’ති. ‘සොත්ථි භවිස්සති රඤ්ඤො සොත්ථි ජනපදස්ස දෙවො ච වස්සිස්සති, අපි ච රාජා ජෙට්ඨකුමාරෙ ඛුරප්පං පතිට්ඨාපෙතු, සොත්ථි කුමාරො පල්ලොමො භවිස්සතී’ති. අථ ඛො, මාණවකා, අමච්චා ඔක්කාකස්ස ආරොචෙසුං – ‘ඔක්කාකො ජෙට්ඨකුමාරෙ ඛුරප්පං පතිට්ඨාපෙතු. සොත්ථි කුමාරො පල්ලොමො භවිස්සතී’ති. අථ ඛො රාජා ඔක්කාකො ජෙට්ඨකුමාරෙ ඛුරප්පං පතිට්ඨපෙසි, සොත්ථි කුමාරො පල්ලොමො සමභවි. අථ ඛො තස්ස රාජා ඔක්කාකො භීතො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො බ්‍රහ්මදණ්ඩෙන තජ්ජිතො මද්දරූපිං ධීතරං අදාසි. මා ඛො තුම්හෙ, මාණවකා, අම්බට්ඨං මාණවං අතිබාළ්හං දාසිපුත්තවාදෙන නිම්මාදෙථ, උළාරො සො කණ්හො ඉසි අහොසී’’ති.

ඛත්තියසෙට්ඨභාවො

275. අථ ඛො භගවා අම්බට්ඨං මාණවං ආමන්තෙසි – ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, ඉධ ඛත්තියකුමාරො බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙය්‍ය, තෙසං සංවාසමන්වාය පුත්තො ජායෙථ. යො සො ඛත්තියකුමාරෙන බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤාය පුත්තො උප්පන්නො, අපි නු සො ලභෙථ බ්‍රාහ්මණෙසු ආසනං වා උදකං වා’’ති? ‘‘ලභෙථ, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා’’ති? ‘‘භොජෙය්‍යුං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා මන්තෙ වාචෙය්‍යුං වා නො වා’’ති? ‘‘වාචෙය්‍යුං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනුස්ස ඉත්ථීසු ආවටං වා අස්ස අනාවටං වා’’ති? ‘‘අනාවටං හිස්ස, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං ඛත්තියා ඛත්තියාභිසෙකෙන අභිසිඤ්චෙය්‍යු’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘මාතිතො හි, භො ගොතම, අනුපපන්නො’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, ඉධ බ්‍රාහ්මණකුමාරො ඛත්තියකඤ්ඤාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙය්‍ය, තෙසං සංවාසමන්වාය පුත්තො ජායෙථ. යො සො බ්‍රාහ්මණකුමාරෙන ඛත්තියකඤ්ඤාය පුත්තො උප්පන්නො, අපිනු සො ලභෙථ බ්‍රාහ්මණෙසු ආසනං වා උදකං වා’’ති? ‘‘ලභෙථ, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා’’ති? ‘‘භොජෙය්‍යුං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා මන්තෙ වාචෙය්‍යුං වා නො වා’’ති? ‘‘වාචෙය්‍යුං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනුස්ස ඉත්ථීසු ආවටං වා අස්ස අනාවටං වා’’ති? ‘‘අනාවටං හිස්ස, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං ඛත්තියා ඛත්තියාභිසෙකෙන අභිසිඤ්චෙය්‍යු’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘පිතිතො හි, භො ගොතම, අනුපපන්නො’’ති.

276. ‘‘ඉති ඛො, අම්බට්ඨ, ඉත්ථියා වා ඉත්ථිං කරිත්වා පුරිසෙන වා පුරිසං කරිත්වා ඛත්තියාව සෙට්ඨා, හීනා බ්‍රාහ්මණා. තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, ඉධ බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං කිස්මිඤ්චිදෙව පකරණෙ ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා භස්සපුටෙන වධිත්වා රට්ඨා වා නගරා වා පබ්බාජෙය්‍යුං. අපිනු සො ලභෙථ බ්‍රාහ්මණෙසු ආසනං වා උදකං වා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’ . ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා මන්තෙ වාචෙය්‍යුං වා නො වා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනුස්ස ඉත්ථීසු ආවටං වා අස්ස අනාවටං වා’’ති? ‘‘ආවටං හිස්ස, භො ගොතම’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, ඉධ ඛත්තියා ඛත්තියං කිස්මිඤ්චිදෙව පකරණෙ ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා භස්සපුටෙන වධිත්වා රට්ඨා වා නගරා වා පබ්බාජෙය්‍යුං. අපිනු සො ලභෙථ බ්‍රාහ්මණෙසු ආසනං වා උදකං වා’’ති? ‘‘ලභෙථ, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා’’ති? ‘‘භොජෙය්‍යුං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනු නං බ්‍රාහ්මණා මන්තෙ වාචෙය්‍යුං වා නො වා’’ති? ‘‘වාචෙය්‍යුං, භො ගොතම’’. ‘‘අපිනුස්ස ඉත්ථීසු ආවටං වා අස්ස අනාවටං වා’’ති? ‘‘අනාවටං හිස්ස, භො ගොතම’’.

277. ‘‘එත්තාවතා ඛො, අම්බට්ඨ, ඛත්තියො පරමනිහීනතං පත්තො හොති, යදෙව නං ඛත්තියා ඛුරමුණ්ඩං කරිත්වා භස්සපුටෙන වධිත්වා රට්ඨා වා නගරා වා පබ්බාජෙන්ති. ඉති ඛො, අම්බට්ඨ, යදා ඛත්තියො පරමනිහීනතං පත්තො හොති, තදාපි ඛත්තියාව සෙට්ඨා, හීනා බ්‍රාහ්මණා. බ්‍රහ්මුනා පෙසා, අම්බට්ඨ [බ්‍රහ්මුනාපි අම්බට්ඨ (ක.), බ්‍රහ්මුනාපි එසො අම්බට්ඨ (පී.)], සනඞ්කුමාරෙන ගාථා භාසිතා –

> ‘ඛත්තියො සෙට්ඨො ජනෙතස්මිං,
> යෙ ගොත්තපටිසාරිනො;
> විජ්ජාචරණසම්පන්නො,
> සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ’ති.

‘‘සා ඛො පනෙසා, අම්බට්ඨ, බ්‍රහ්මුනා සනඞ්කුමාරෙන ගාථා සුගීතා නො දුග්ගීතා, සුභාසිතා නො දුබ්භාසිතා, අත්ථසංහිතා නො අනත්ථසංහිතා, අනුමතා මයා. අහම්පි හි, අම්බට්ඨ, එවං වදාමි –

> ‘ඛත්තියො සෙට්ඨො ජනෙතස්මිං,
> යෙ ගොත්තපටිසාරිනො;
> විජ්ජාචරණසම්පන්නො,
> සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ’ති.

භාණවාරො පඨමො.

විජ්ජාචරණකථා

278. ‘‘කතමං පන තං, භො ගොතම, චරණං, කතමා ච පන සා විජ්ජා’’ති? ‘‘න ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය ජාතිවාදො වා වුච්චති, ගොත්තවාදො වා වුච්චති, මානවාදො වා වුච්චති – ‘අරහසි වා මං ත්වං, න වා මං ත්වං අරහසී’ති. යත්ථ ඛො, අම්බට්ඨ, ආවාහො වා හොති, විවාහො වා හොති, ආවාහවිවාහො වා හොති, එත්ථෙතං වුච්චති ජාතිවාදො වා ඉතිපි ගොත්තවාදො වා ඉතිපි මානවාදො වා ඉතිපි – ‘අරහසි වා මං ත්වං, න වා මං ත්වං අරහසී’ති. යෙ හි කෙචි අම්බට්ඨ ජාතිවාදවිනිබද්ධා වා ගොත්තවාදවිනිබද්ධා වා මානවාදවිනිබද්ධා වා ආවාහවිවාහවිනිබද්ධා වා, ආරකා තෙ අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය. පහාය ඛො, අම්බට්ඨ, ජාතිවාදවිනිබද්ධඤ්ච ගොත්තවාදවිනිබද්ධඤ්ච මානවාදවිනිබද්ධඤ්ච ආවාහවිවාහවිනිබද්ධඤ්ච අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය සච්ඡිකිරියා හොතී’’ති.

279. ‘‘කතමං පන තං, භො ගොතම, චරණං, කතමා ච සා විජ්ජා’’ති? ‘‘ඉධ, අම්බට්ඨ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුණාති

ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති…පෙ…. (යථා 191 ආදයො අනුච්ඡෙදා, එවං විත්ථාරෙතබ්බං)….

‘‘සො විවිච්චෙව කාමෙහි, විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං.

‘‘පුන චපරං, අම්බට්ඨ, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං.

‘‘පුන චපරං, අම්බට්ඨ, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති, තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං.

‘‘පුන චපරං, අම්බට්ඨ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං. ඉදං ඛො තං, අම්බට්ඨ, චරණං.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති විජ්ජාය…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති, ඉදම්පිස්ස හොති විජ්ජාය. අයං ඛො සා, අම්බට්ඨ, විජ්ජා.

‘‘අයං වුච්චති, අම්බට්ඨ, භික්ඛු ‘විජ්ජාසම්පන්නො’ ඉතිපි, ‘චරණසම්පන්නො’ ඉතිපි, ‘විජ්ජාචරණසම්පන්නො’ ඉතිපි. ඉමාය ච අම්බට්ඨ විජ්ජාසම්පදාය චරණසම්පදාය ච අඤ්ඤා විජ්ජාසම්පදා ච චරණසම්පදා ච උත්තරිතරා වා පණීතතරා වා නත්ථි.

චතුඅපායමුඛං

280. ‘‘ඉමාය ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය චත්තාරි අපායමුඛානි භවන්ති. කතමානි චත්තාරි? ඉධ, අම්බට්ඨ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉමඤ්ඤෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො ඛාරිවිධමාදාය [ඛාරිවිවිධමාදාය (සී. ස්‍යා. පී.)] අරඤ්ඤායතනං අජ්ඣොගාහති – ‘පවත්තඵලභොජනො භවිස්සාමී’ති. සො අඤ්ඤදත්ථු විජ්ජාචරණසම්පන්නස්සෙව පරිචාරකො සම්පජ්ජති. ඉමාය ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය ඉදං පඨමං අපායමුඛං භවති.

‘‘පුන චපරං, අම්බට්ඨ, ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉමඤ්චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො පවත්තඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො කුදාලපිටකං [කුද්දාලපිටකං (සී. ස්‍යා. පී.)] ආදාය අරඤ්ඤවනං අජ්ඣොගාහති – ‘කන්දමූලඵලභොජනො භවිස්සාමී’ති. සො අඤ්ඤදත්ථු විජ්ජාචරණසම්පන්නස්සෙව පරිචාරකො සම්පජ්ජති. ඉමාය ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය ඉදං දුතියං අපායමුඛං භවති.

‘‘පුන චපරං, අම්බට්ඨ, ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉමඤ්චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො පවත්තඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො කන්දමූලඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො ගාමසාමන්තං වා නිගමසාමන්තං වා අග්‍යාගාරං කරිත්වා අග්ගිං පරිචරන්තො අච්ඡති. සො අඤ්ඤදත්ථු විජ්ජාචරණසම්පන්නස්සෙව පරිචාරකො සම්පජ්ජති. ඉමාය ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය ඉදං තතියං අපායමුඛං භවති.

‘‘පුන චපරං, අම්බට්ඨ, ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉමං චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො පවත්තඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො කන්දමූලඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො අග්ගිපාරිචරියඤ්ච අනභිසම්භුණමානො චාතුමහාපථෙ චතුද්වාරං අගාරං කරිත්වා අච්ඡති – ‘යො ඉමාහි චතූහි දිසාහි ආගමිස්සති සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා, තමහං යථාසත්ති යථාබලං පටිපූජෙස්සාමී’ති. සො අඤ්ඤදත්ථු විජ්ජාචරණසම්පන්නස්සෙව පරිචාරකො සම්පජ්ජති. ඉමාය ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය ඉදං චතුත්ථං අපායමුඛං භවති. ඉමාය ඛො, අම්බට්ඨ, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය ඉමානි චත්තාරි අපායමුඛානි භවන්ති.

281. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, අපිනු ත්වං ඉමාය අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය සන්දිස්සසි සාචරියකො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘කොචාහං, භො ගොතම, සාචරියකො, කා ච අනුත්තරා විජ්ජාචරණසම්පදා? ආරකාහං, භො ගොතම, අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය සාචරියකො’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, අපිනු ත්වං ඉමඤ්චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො ඛාරිවිධමාදාය අරඤ්ඤවනමජ්ඣොගාහසි සාචරියකො – ‘පවත්තඵලභොජනො භවිස්සාමී’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, අපිනු ත්වං ඉමඤ්චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො පවත්තඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො කුදාලපිටකං ආදාය අරඤ්ඤවනමජ්ඣොගාහසි සාචරියකො – ‘කන්දමූලඵලභොජනො භවිස්සාමී’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, අපිනු ත්වං ඉමඤ්චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො පවත්තඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො කන්දමූලඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො ගාමසාමන්තං වා නිගමසාමන්තං වා අග්‍යාගාරං කරිත්වා අග්ගිං පරිචරන්තො අච්ඡසි සාචරියකො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, අපිනු ත්වං ඉමඤ්චෙව අනුත්තරං විජ්ජාචරණසම්පදං අනභිසම්භුණමානො පවත්තඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො කන්දමූලඵලභොජනතඤ්ච අනභිසම්භුණමානො අග්ගිපාරිචරියඤ්ච අනභිසම්භුණමානො චාතුමහාපථෙ චතුද්වාරං අගාරං කරිත්වා අච්ඡසි සාචරියකො – ‘යො ඉමාහි චතූහි දිසාහි ආගමිස්සති සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා, තං මයං යථාසත්ති යථාබලං පටිපූජෙස්සාමා’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

282. ‘‘ඉති ඛො, අම්බට්ඨ, ඉමාය චෙව ත්වං අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය පරිහීනො සාචරියකො. යෙ චිමෙ අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය චත්තාරි අපායමුඛානි භවන්ති , තතො ච ත්වං පරිහීනො සාචරියකො. භාසිතා ඛො පන තෙ එසා, අම්බට්ඨ, ආචරියෙන බ්‍රාහ්මණෙන පොක්ඛරසාතිනා වාචා – ‘කෙ ච මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කණ්හා බන්ධුපාදාපච්චා, කා ච තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං සාකච්ඡා’ති අත්තනා ආපායිකොපි අපරිපූරමානො. පස්ස, අම්බට්ඨ, යාව අපරද්ධඤ්ච තෙ ඉදං ආචරියස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස.

පුබ්බකඉසිභාවානුයොගො

283. ‘‘බ්‍රාහ්මණො ඛො පන, අම්බට්ඨ, පොක්ඛරසාති රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස දත්තිකං භුඤ්ජති. තස්ස රාජා පසෙනදි කොසලො සම්මුඛීභාවම්පි න දදාති. යදාපි තෙන මන්තෙති, තිරොදුස්සන්තෙන මන්තෙති. යස්ස ඛො පන, අම්බට්ඨ, ධම්මිකං පයාතං භික්ඛං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, කථං තස්ස රාජා පසෙනදි කොසලො සම්මුඛීභාවම්පි න දදෙය්‍ය. පස්ස, අම්බට්ඨ, යාව අපරද්ධඤ්ච තෙ ඉදං ආචරියස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස.

284. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, ඉධ රාජා පසෙනදි කොසලො හත්ථිගීවාය වා නිසින්නො අස්සපිට්ඨෙ වා නිසින්නො රථූපත්ථරෙ වා ඨිතො උග්ගෙහි වා රාජඤ්ඤෙහි වා කිඤ්චිදෙව මන්තනං මන්තෙය්‍ය. සො තම්හා පදෙසා අපක්කම්ම එකමන්තං තිට්ඨෙය්‍ය. අථ ආගච්ඡෙය්‍ය සුද්දො වා සුද්දදාසො වා, තස්මිං පදෙසෙ ඨිතො තදෙව මන්තනං මන්තෙය්‍ය – ‘එවම්පි රාජා පසෙනදි කොසලො ආහ, එවම්පි රාජා පසෙනදි කොසලො ආහා’ති. අපිනු සො රාජභණිතං වා භණති රාජමන්තනං වා මන්තෙති? එත්තාවතා සො අස්ස රාජා වා රාජමත්තො වා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

285. ‘‘එවමෙව ඛො ත්වං, අම්බට්ඨ, යෙ තෙ අහෙසුං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි [යමදග්ගි (ක.)] අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු – ‘ත්‍යාහං මන්තෙ අධියාමි සාචරියකො’ති, තාවතා ත්වං භවිස්සසි ඉසි වා ඉසිත්ථාය වා පටිපන්නොති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

286. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අම්බට්ඨ, කින්ති තෙ සුතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං – යෙ තෙ අහෙසුං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, එවං සු තෙ සුන්හාතා සුවිලිත්තා කප්පිතකෙසමස්සූ ආමුක්කමණිකුණ්ඩලාභරණා [ආමුත්තමාලාභරණා (සී. ස්‍යා. පී.)] ඔදාතවත්ථවසනා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරෙන්ති, සෙය්‍යථාපි ත්වං එතරහි සාචරියකො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘…පෙ…. එවං සු තෙ සාලීනං ඔදනං සුචිමංසූපසෙචනං විචිතකාළකං අනෙකසූපං අනෙකබ්‍යඤ්ජනං පරිභුඤ්ජන්ති, සෙය්‍යථාපි ත්වං එතරහි සාචරියකො’’ති ? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘…පෙ…. එවං සු තෙ වෙඨකනතපස්සාහි නාරීහි පරිචාරෙන්ති, සෙය්‍යථාපි ත්වං එතරහි සාචරියකො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘…පෙ…. එවං සු තෙ කුත්තවාලෙහි වළවාරථෙහි දීඝාහි පතොදලට්ඨීහි වාහනෙ විතුදෙන්තා විපරියායන්ති, සෙය්‍යථාපි ත්වං එතරහි සාචරියකො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘…පෙ…. එවං සු තෙ උක්කිණ්ණපරිඛාසු ඔක්ඛිත්තපලිඝාසු නගරූපකාරිකාසු දීඝාසිවුධෙහි [දීඝාසිබද්ධෙහි (ස්‍යා. පී.)] පුරිසෙහි රක්ඛාපෙන්ති, සෙය්‍යථාපි ත්වං එතරහි සාචරියකො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘ඉති ඛො, අම්බට්ඨ, නෙව ත්වං ඉසි න ඉසිත්ථාය පටිපන්නො සාචරියකො. යස්ස ඛො පන, අම්බට්ඨ, මයි කඞ්ඛා වා විමති වා සො මං පඤ්හෙන, අහං වෙය්‍යාකරණෙන සොධිස්සාමී’’ති.

ද්වෙලක්ඛණාදස්සනං

287. අථ ඛො භගවා විහාරා නික්ඛම්ම චඞ්කමං අබ්භුට්ඨාසි. අම්බට්ඨොපි මාණවො විහාරා නික්ඛම්ම චඞ්කමං අබ්භුට්ඨාසි. අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො භගවන්තං චඞ්කමන්තං අනුචඞ්කමමානො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි සමන්නෙසි. අද්දසා ඛො අම්බට්ඨො මාණවො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ . ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ පහූතජිව්හතාය ච.

288. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘පස්සති ඛො මෙ අයං අම්බට්ඨො මාණවො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ පහූතජිව්හතාය චා’’ති. අථ ඛො භගවා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි යථා අද්දස අම්බට්ඨො මාණවො භගවතො කොසොහිතං වත්ථගුය්හං. අථ ඛො භගවා ජිව්හං නින්නාමෙත්වා උභොපි කණ්ණසොතානි අනුමසි පටිමසි, උභොපි නාසිකසොතානි අනුමසි පටිමසි, කෙවලම්පි නලාටමණ්ඩලං ජිව්හාය ඡාදෙසි. අථ ඛො අම්බට්ඨස්ස මාණවස්ස එතදහොසි – ‘‘සමන්නාගතො ඛො සමණො ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි පරිපුණ්ණෙහි, නො අපරිපුණ්ණෙහී’’ති. භගවන්තං එතදවොච – ‘‘හන්ද ච දානි මයං, භො ගොතම, ගච්ඡාම, බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති . ‘‘යස්සදානි ත්වං, අම්බට්ඨ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො වළවාරථමාරුය්හ පක්කාමි.

289. තෙන ඛො පන සමයෙන බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති උක්කට්ඨාය නික්ඛමිත්වා මහතා බ්‍රාහ්මණගණෙන සද්ධිං සකෙ ආරාමෙ නිසින්නො හොති අම්බට්ඨංයෙව මාණවං පටිමානෙන්තො. අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො යෙන සකො ආරාමො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි, යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙන බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා බ්‍රාහ්මණං පොක්ඛරසාතිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

290. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අම්බට්ඨං මාණවං බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති එතදවොච – ‘‘කච්චි, තාත අම්බට්ඨ, අද්දස තං භවන්තං ගොතම’’න්ති? ‘‘අද්දසාම ඛො මයං, භො, තං භවන්තං ගොතම’’න්ති. ‘‘කච්චි, තාත අම්බට්ඨ, තං භවන්තං ගොතමං තථා සන්තංයෙව සද්දො අබ්භුග්ගතො නො අඤ්ඤථා; කච්චි පන සො භවං ගොතමො තාදිසො නො අඤ්ඤාදිසො’’ති ? ‘‘තථා සන්තංයෙව, භො, තං භවන්තං ගොතමං සද්දො අබ්භුග්ගතො නො අඤ්ඤථා, තාදිසොව සො භවං ගොතමො නො අඤ්ඤාදිසො. සමන්නාගතො ච සො භවං ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි පරිපුණ්ණෙහි නො අපරිපුණ්ණෙහී’’ති. ‘‘අහු පන තෙ, තාත අම්බට්ඨ, සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති? ‘‘අහු ඛො මෙ, භො, සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති. ‘‘යථා කථං පන තෙ, තාත අම්බට්ඨ, අහු සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති? අථ ඛො අම්බට්ඨො මාණවො යාවතකො [යාවතිකො (ක. පී.)] අහොසි භගවතා සද්ධිං කථාසල්ලාපො, තං සබ්බං බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස ආරොචෙසි.

291. එවං වුත්තෙ, බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති අම්බට්ඨං මාණවං එතදවොච – ‘‘අහො වත රෙ අම්හාකං පණ්ඩිතක [පණ්ඩිතකා], අහො වත රෙ අම්හාකං බහුස්සුතක [බහුස්සුතකා], අහො වත රෙ අම්හාකං තෙවිජ්ජක [තෙවිජ්ජකා], එවරූපෙන කිර, භො, පුරිසො අත්ථචරකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යදෙව ඛො ත්වං, අම්බට්ඨ, තං භවන්තං ගොතමං එවං ආසජ්ජ ආසජ්ජ අවචාසි, අථ ඛො සො භවං ගොතමො අම්හෙපි එවං උපනෙය්‍ය උපනෙය්‍ය අවච. අහො වත රෙ අම්හාකං පණ්ඩිතක, අහො වත රෙ අම්හාකං බහුස්සුතක, අහො වත රෙ අම්හාකං තෙවිජ්ජක, එවරූපෙන කිර, භො, පුරිසො අත්ථචරකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍යා’’ති, කුපිතො [සො කුපිතො (පී.)] අනත්තමනො අම්බට්ඨං මාණවං පදසායෙව පවත්තෙසි. ඉච්ඡති ච තාවදෙව භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

පොක්ඛරසාතිබුද්ධුපසඞ්කමනං

292. අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පොක්ඛරසාතිං එතදවොචුං – ‘‘අතිවිකාලො ඛො, භො, අජ්ජ සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. ස්වෙදානි [දානි ස්වෙ (සී. ක.)] භවං පොක්ඛරසාති සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’ති. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං

පටියාදාපෙත්වා යානෙ ආරොපෙත්වා උක්කාසු ධාරියමානාසු උක්කට්ඨාය නියාාසි, යෙන ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා, යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

293. එකමන්තං නිසින්නො ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ආගමා නු ඛො ඉධ, භො ගොතම, අම්හාකං අන්තෙවාසී අම්බට්ඨො මාණවො’’ති? ‘‘ආගමා ඛො තෙ [තෙධ (ස්‍යා.), තෙ ඉධ (පී.)], බ්‍රාහ්මණ, අන්තෙවාසී අම්බට්ඨො මාණවො’’ති. ‘‘අහු පන තෙ, භො ගොතම, අම්බට්ඨෙන මාණවෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති? ‘‘අහු ඛො මෙ, බ්‍රාහ්මණ, අම්බට්ඨෙන මාණවෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති. ‘‘යථාකථං පන තෙ, භො ගොතම, අහු අම්බට්ඨෙන මාණවෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති? අථ ඛො භගවා යාවතකො අහොසි අම්බට්ඨෙන මාණවෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො, තං සබ්බං බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස ආරොචෙසි. එවං වුත්තෙ, බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බාලො, භො ගොතම, අම්බට්ඨො මාණවො, ඛමතු භවං ගොතමො අම්බට්ඨස්ස මාණවස්සා’’ති. ‘‘සුඛී හොතු, බ්‍රාහ්මණ, අම්බට්ඨො මාණවො’’ති.

294. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි සමන්නෙසි. අද්දසා ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ පහූතජිව්හතාය ච.

295. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘පස්සති ඛො මෙ අයං බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය චා’’ති. අථ ඛො භගවා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි යථා අද්දස බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවතො කොසොහිතං වත්ථගුය්හං. අථ ඛො භගවා ජිව්හං නින්නාමෙත්වා උභොපි කණ්ණසොතානි අනුමසි පටිමසි, උභොපි නාසිකසොතානි අනුමසි පටිමසි, කෙවලම්පි නලාටමණ්ඩලං ජිව්හාය ඡාදෙසි.

296. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස එතදහොසි – ‘‘සමන්නාගතො ඛො සමණො ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි පරිපුණ්ණෙහි නො අපරිපුණ්ණෙහී’’ති. භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙතු මෙ භවං ගොතමො අජ්ජතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

297. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා භගවතො කාලං ආරොචෙසි – ‘‘කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවන්තං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි, මාණවකාපි භික්ඛුසඞ්ඝං. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

298. එකමන්තං නිසින්නස්ස ඛො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස භගවා අනුපුබ්බිං කථං කථෙසි, සෙය්‍යථිදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං; කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි බ්‍රාහ්මණං පොක්ඛරසාතිං කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා, තං පකාසෙසි – දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය; එවමෙව බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස තස්මිඤ්ඤෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’’න්ති.

පොක්ඛරසාතිඋපාසකත්තපටිවෙදනා

299. අථ ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම. සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය , අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භො ගොතම, සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. යථා ච භවං ගොතමො උක්කට්ඨාය අඤ්ඤානි උපාසකකුලානි උපසඞ්කමති, එවමෙව භවං ගොතමො පොක්ඛරසාතිකුලං උපසඞ්කමතු. තත්ථ යෙ තෙ මාණවකා වා මාණවිකා වා භවන්තං ගොතමං අභිවාදෙස්සන්ති වා පච්චුට්ඨිස්සන්ති [පච්චුට්ඨෙස්සන්ති (පී.)] වා ආසනං වා උදකං වා දස්සන්ති චිත්තං වා පසාදෙස්සන්ති, තෙසං තං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති. ‘‘කල්‍යාණං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණා’’ති.

අම්බට්ඨසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. සොණදණ්ඩසුත්තං

චම්පෙය්‍යකබ්‍රාහ්මණගහපතිකා

300. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අඞ්ගෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන චම්පා තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො චම්පං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං.

301. අස්සොසුං ඛො චම්පෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ''සමණො ඛලු භො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො අඞ්ගෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි චම්පං අනුප්පත්තො චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී''ති. අථ ඛො චම්පෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා චම්පාය නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී [සඞ්ඝා සඞ්ඝී (සී. ස්‍යා. පී.)] ගණීභූතා යෙන ගග්ගරා පොක්ඛරණී තෙනුපසඞ්කමන්ති.

302. තෙන ඛො පන සමයෙන සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො උපරිපාසාදෙ දිවාසෙය්‍යං උපගතො හොති. අද්දසා ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො චම්පෙය්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ චම්පාය නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී [සඞ්ඝෙ සඞ්ඝී (සී. පී.) සඞ්ඝා සඞ්ඝී (ස්‍යා.)] ගණීභූතෙ යෙන ගග්ගරා පොක්ඛරණී තෙනුපසඞ්කමන්තෙ. දිස්වා ඛත්තං ආමන්තෙසි – ''කිං නු ඛො, භො ඛත්තෙ, චම්පෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා චම්පාය නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා යෙන ගග්ගරා පොක්ඛරණී තෙනුපසඞ්කමන්තී''ති? ''අත්ථි ඛො, භො, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො අඞ්ගෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි චම්පං අනුප්පත්තො චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. තමෙතෙ භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමන්තී''ති. ''තෙන හි, භො ඛත්තෙ, යෙන චම්පෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කම, උපසඞ්කමිත්වා චම්පෙය්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එවං වදෙහි – 'සොණදණ්ඩො, භො, බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – ආගමෙන්තු කිර භවන්තො, සොණදණ්ඩොපි බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී'''ති. ''එවං, භො''ති ඛො සො ඛත්තා සොණදණ්ඩස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන චම්පෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා චම්පෙය්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එතදවොච – ''සොණදණ්ඩො භො බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'ආගමෙන්තු කිර භවන්තො, සොණදණ්ඩොපි බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී'''ති.

සොණදණ්ඩගුණකථා

303. තෙන ඛො පන සමයෙන නානාවෙරජ්ජකානං බ්‍රාහ්මණානං පඤ්චමත්තානි බ්‍රාහ්මණසතානි චම්පායං පටිවසන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසුං ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා – ''සොණදණ්ඩො කිර බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී''ති. අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙන සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සොණදණ්ඩං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ''සච්චං කිර භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී''ති? ''එවං ඛො මෙ, භො, හොති – 'අහම්පි සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමී'''ති.

''මා භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමි. න අරහති භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සචෙ භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සති, භොතො සොණදණ්ඩස්ස යසො හායිස්සති, සමණස්ස ගොතමස්ස යසො අභිවඩ්ඪිස්සති. යම්පි භොතො සොණදණ්ඩස්ස යසො හායිස්සති, සමණස්ස ගොතමස්ස යසො අභිවඩ්ඪිස්සති , ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං සොණදණ්ඩං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

''භවඤ්හි සොණදණ්ඩො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. යම්පි භවං සොණදණ්ඩො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං සොණදණ්ඩං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

''භවඤ්හි සොණදණ්ඩො අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො අජ්ඣායකො , මන්තධරො, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී [බ්‍රහ්මඩ්ඪී (සී.), බ්‍රහ්මවච්චසී (පී.)] අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො සීලවා වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො කල්‍යාණවාචො කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය [අනෙළගලාය (සී. පී.), අනෙලගළාය (ක)] අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො බහූනං ආචරියපාචරියො තීණි මාණවකසතානි මන්තෙ වාචෙති. බහූ ඛො පන නානාදිසා නානාජනපදා මාණවකා ආගච්ඡන්ති භොතො සොණදණ්ඩස්ස සන්තිකෙ මන්තත්ථිකා මන්තෙ අධියිතුකාමා …පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො; සමණො ගොතමො තරුණො චෙව තරුණපබ්බජිතො ච…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි සොණදණ්ඩො චම්පං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං, රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙන දින්නං, රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. යම්පි භවං සොණදණ්ඩො චම්පං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං, රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙන දින්නං, රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං සොණදණ්ඩො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං සොණදණ්ඩං දස්සනාය උපසඞ්කමිතු’’න්ති.

බුද්ධගුණකථා

304. එවං වුත්තෙ, සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච –

‘‘තෙන හි, භො, මමපි සුණාථ, යථා මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; නත්වෙව අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා, අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. යම්පි භො සමණො ගොතමො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා, අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං ; අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො මහන්තං ඤාතිසඞ්ඝං ඔහාය පබ්බජිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො පහූතං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ඔහාය පබ්බජිතො භූමිගතඤ්ච වෙහාසට්ඨං ච…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො දහරොව සමානො යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො, බ්‍රහ්මවණ්ණී, බ්‍රහ්මවච්ඡසී, අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සීලවා අරියසීලී කුසලසීලී කුසලසීලෙන සමන්නාගතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො කල්‍යාණවාචො කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො බහූනං ආචරියපාචරියො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ඛීණකාමරාගො විගතචාපල්ලො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො කම්මවාදී කිරියවාදී අපාපපුරෙක්ඛාරො බ්‍රහ්මඤ්ඤාය පජාය…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො උච්චා කුලා පබ්බජිතො අසම්භින්නඛත්තියකුලා…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අඩ්ඪා කුලා පබ්බජිතො මහද්ධනා මහාභොගා…පෙ….

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං තිරොරට්ඨා තිරොජනපදා පඤ්හං පුච්ඡිතුං ආගච්ඡන්ති…පෙ….

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි පාණෙහි සරණං ගතානි…පෙ….

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ ති…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො එහිස්වාගතවාදී සඛිලො සම්මොදකො අබ්භාකුටිකො උත්තානමුඛො පුබ්බභාසී…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො චතුන්නං පරිසානං සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘සමණෙ ඛලු, භො, ගොතමෙ බහූ දෙවා ච මනුස්සා ච අභිප්පසන්නා…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පටිවසති, න තස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා අමනුස්සා මනුස්සෙ විහෙඨෙන්ති…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සඞ්ඝී ගණී ගණාචරියො පුථුතිත්ථකරානං අග්ගමක්ඛායති. යථා ඛො පන, භො, එතෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං යථා වා තථා වා යසො සමුදාගච්ඡති, න හෙවං සමණස්ස ගොතමස්ස යසො සමුදාගතො. අථ ඛො අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය සමණස්ස ගොතමස්ස යසො සමුදාගතො…පෙ….

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ….

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං රාජා පසෙනදි කොසලො සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ….

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො චම්පං අනුප්පත්තො, චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. යෙ ඛො පන, භො, කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අම්හාකං ගාමඛෙත්තං ආගච්ඡන්ති අතිථී නො තෙ හොන්ති. අතිථී ඛො

පනම්හෙහි සක්කාතබ්බා ගරුකාතබ්බා මානෙතබ්බා පූජෙතබ්බා අපචෙතබ්බා. යම්පි, භො, සමණො ගොතමො චම්පං අනුප්පත්තො චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ, අතිථීම්හාකං සමණො ගොතමො; අතිථී ඛො පනම්හෙහි සක්කාතබ්බො ගරුකාතබ්බො මානෙතබ්බො පූජෙතබ්බො අපචෙතබ්බො. ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. එත්තකෙ ඛො අහං, භො, තස්ස භොතො ගොතමස්ස වණ්ණෙ පරියාපුණාමි, නො ච ඛො සො භවං ගොතමො එත්තකවණ්ණො. අපරිමාණවණ්ණො හි සො භවං ගොතමො''ති.

305. එවං වුත්තෙ, තෙ බ්‍රාහ්මණා සොණදණ්ඩං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ''යථා ඛො භවං සොණදණ්ඩො සමණස්ස ගොතමස්ස වණ්ණෙ භාසති ඉතො චෙපි සො භවං ගොතමො යොජනසතෙ විහරති, අලමෙව සද්ධෙන කුලපුත්තෙන දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං අපි පුටොසෙනා''ති. ''තෙන හි, භො, සබ්බෙව මයං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමා''ති.

සොණදණ්ඩපරිවිතක්කො

306. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො මහතා බ්‍රාහ්මණගණෙන සද්ධිං යෙන ගග්ගරා පොක්ඛරණී තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සොණදණ්ඩස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස තිරොවනසණ්ඩගතස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ''අහඤ්චෙව ඛො පන සමණං ගොතමං පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යං; තත්‍ර චෙ මං සමණො ගොතමො එවං වදෙය්‍ය – 'න ඛො එස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො එවං පුච්ඡිතබ්බො, එවං නාමෙස, බ්‍රාහ්මණ , පඤ්හො පුච්ඡිතබ්බො'ති, තෙන මං අයං පරිසා පරිභවෙය්‍ය – 'බාලො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො අබ්‍යත්තො, නාසක්ඛි සමණං ගොතමං යොනිසො පඤ්හං පුච්ඡිතු'න්ති. යං ඛො පනායං පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ. යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං. යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා. මමඤ්චෙව ඛො පන සමණො ගොතමො පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, තස්ස චාහං පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං න ආරාධෙය්‍යං; තත්‍ර චෙ මං සමණො ගොතමො එවං වදෙය්‍ය – 'න ඛො එස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො එවං බ්‍යාකාතබ්බො, එවං නාමෙස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො බ්‍යාකාතබ්බො'ති, තෙන මං අයං පරිසා පරිභවෙය්‍ය – 'බාලො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො අබ්‍යත්තො, නාසක්ඛි සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙතු'න්ති. යං ඛො පනායං පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ. යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං. යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා. අහඤ්චෙව ඛො පන එවං සමීපගතො සමානො අදිස්වාව සමණං ගොතමං නිවත්තෙය්‍යං, තෙන මං අයං පරිසා පරිභවෙය්‍ය – 'බාලො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො අබ්‍යත්තො මානථද්ධො භීතො ච, නො විසහති සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං, කථඤ්හි නාම එවං සමීපගතො සමානො අදිස්වා සමණං ගොතමං නිවත්තිස්සතී'ති. යං ඛො පනායං පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ. යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං, යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා''ති.

307. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. චම්පෙය්‍යකාපි ඛො බ්‍රාහ්මණගහපතිකා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු; සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු.

308. තත්‍රපි සුදං සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො එතදෙව බහුලමනුවිතක්කෙන්තො නිසින්නො හොති – ''අහඤ්චෙව ඛො පන සමණං ගොතමං පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යං; තත්‍ර චෙ මං සමණො ගොතමො එවං වදෙය්‍ය – 'න ඛො එස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො එවං පුච්ඡිතබ්බො, එවං නාමෙස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො පුච්ඡිතබ්බො'ති, තෙන මං අයං පරිසා පරිභවෙය්‍ය – 'බාලො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො අබ්‍යත්තො, නාසක්ඛි සමණං ගොතමං යොනිසො පඤ්හං පුච්ඡිතු'න්ති. යං ඛො පනායං පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ. යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං. යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා. මමඤ්චෙව ඛො පන සමණො ගොතමො පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, තස්ස චාහං පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං න ආරාධෙය්‍යං; තත්‍ර චෙ මං සමණො ගොතමො එවං වදෙය්‍ය – 'න ඛො එස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො එවං බ්‍යාකාතබ්බො, එවං නාමෙස, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්හො බ්‍යාකාතබ්බො'ති, තෙන මං අයං පරිසා පරිභවෙය්‍ය – 'බාලො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො අබ්‍යත්තො, නාසක්ඛි සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙතු'න්ති. යං ඛො පනායං පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ. යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං. යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා. අහො වත මං සමණො ගොතමො සකෙ ආචරියකෙ තෙවිජ්ජකෙ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, අද්ධා වතස්සාහං චිත්තං ආරාධෙය්‍යං පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙනා''ති.

බ්‍රාහ්මණපඤ්ඤත්ති

309. අථ ඛො භගවතො සොණදණ්ඩස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය එතදහොසි – ''විහඤ්ඤති ඛො අයං සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො සකෙන චිත්තෙන. යංනූනාහං සොණදණ්ඩං බ්‍රාහ්මණං සකෙ ආචරියකෙ තෙවිජ්ජකෙ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො භගවා සොණදණ්ඩං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ''කතිහි පන,

බ්‍රාහ්මණ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති?

310. අථ ඛො සොණදණ්ඩස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘යං වත නො අහොසි ඉච්ඡිතං, යං ආකඞ්ඛිතං, යං අධිප්පෙතං, යං අභිපත්ථිතං – ‘අහො වත මං සමණො ගොතමො සකෙ ආචරියකෙ තෙවිජ්ජකෙ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, අද්ධා වතස්සාහං චිත්තං ආරාධෙය්‍යං පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙනා’ති, තත්‍ර මං සමණො ගොතමො සකෙ ආචරියකෙ තෙවිජ්ජකෙ පඤ්හං පුච්ඡති. අද්ධා වතස්සාහං චිත්තං ආරාධෙස්සාමි පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙනා’’ති.

311. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො අබ්භුන්නාමෙත්වා කායං අනුවිලොකෙත්වා පරිසං භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පඤ්චහි, භො ගොතම, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍ය. කතමෙහි පඤ්චහි? ඉධ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති මාතිතො ච පිතිතො ච, සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අජ්ඣායකො හොති මන්තධරො තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො; අභිරූපො හොති දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය; සීලවා හොති වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො; පණ්ඩිතො ච හොති මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. ඉමෙහි ඛො, භො ගොතම, පඤ්චහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති.

‘‘ඉමෙසං පන, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්චන්නං අඞ්ගානං සක්කා එකං අඞ්ගං ඨපයිත්වා චතුහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙතුං; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘සක්කා , භො ගොතම. ඉමෙසඤ්හි, භො ගොතම, පඤ්චන්නං අඞ්ගානං වණ්ණං ඨපයාම. කිඤ්හි වණ්ණො කරිස්සති? යතො ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අජ්ඣායකො ච හොති මන්තධරො ච තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො; සීලවා ච හොති වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො; පණ්ඩිතො ච හොති මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. ඉමෙහි ඛො භො ගොතම චතුහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති.

312. ‘‘ඉමෙසං පන, බ්‍රාහ්මණ, චතුන්නං අඞ්ගානං සක්කා එකං අඞ්ගං ඨපයිත්වා තීහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙතුං; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘සක්කා, භො ගොතම. ඉමෙසඤ්හි, භො ගොතම, චතුන්නං අඞ්ගානං මන්තෙ ඨපයාම. කිඤ්හි මන්තා කරිස්සන්ති? යතො ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො හොති මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; සීලවා ච හොති වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො; පණ්ඩිතො ච හොති මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. ඉමෙහි ඛො, භො ගොතම, තීහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති.

‘‘ඉමෙසං පන, බ්‍රාහ්මණ, තිණ්ණං අඞ්ගානං සක්කා එකං අඞ්ගං ඨපයිත්වා ද්වීහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙතුං; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘සක්කා, භො ගොතම. ඉමෙසඤ්හි, භො ගොතම, තිණ්ණං අඞ්ගානං ජාතිං ඨපයාම. කිඤ්හි ජාති කරිස්සති? යතො ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො සීලවා හොති වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො; පණ්ඩිතො ච හොති මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. ඉමෙහි ඛො, භො ගොතම, ද්වීහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති.

313. එවං වුත්තෙ, තෙ බ්‍රාහ්මණා සොණදණ්ඩං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ‘‘මා භවං සොණදණ්ඩො එවං අවච, මා භවං සොණදණ්ඩො එවං අවච. අපවදතෙව භවං සොණදණ්ඩො වණ්ණං, අපවදති මන්තෙ, අපවදති ජාතිං එකංසෙන. භවං සොණදණ්ඩො සමණස්සෙව ගොතමස්ස වාදං අනුපක්ඛන්දතී’’ති.

314. අථ ඛො භගවා තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ‘‘සචෙ ඛො තුම්හාකං බ්‍රාහ්මණානං එවං හොති – ‘අප්පස්සුතො ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, අකල්‍යාණවාක්කරණො ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, දුප්පඤ්ඤො ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, න ච පහොති සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු’න්ති, තිට්ඨතු සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, තුම්හෙ මයා සද්ධිං මන්තව්හො අස්මිං වචනෙ. සචෙ පන තුම්හාකං බ්‍රාහ්මණානං එවං හොති – ‘බහුස්සුතො ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, කල්‍යාණවාක්කරණො ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, පණ්ඩිතො ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො, පහොති ච සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු’න්ති, තිට්ඨථ තුම්හෙ, සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො මයා සද්ධිං පටිමන්තෙතූ’’ති.

315. එවං වුත්තෙ, සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො, තුණ්හී භවං ගොතමො හොතු, අහමෙව තෙසං සහධම්මෙන පටිවචනං කරිස්සාමී’’ති. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ‘‘මා භවන්තො එවං අවචුත්ථ, මා භවන්තො එවං අවචුත්ථ – ‘අපවදතෙව භවං සොණදණ්ඩො වණ්ණං, අපවදති මන්තෙ, අපවදති ජාතිං එකංසෙන. භවං සොණදණ්ඩො සමණස්සෙව ගොතමස්ස වාදං අනුපක්ඛන්දතී’ති. නාහං, භො, අපවදාමි වණ්ණං වා මන්තෙ වා ජාතිං වා’’ති.

316. තෙන ඛො පන සමයෙන සොණදණ්ඩස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස භාගිනෙය්‍යො අඞ්ගකො නාම මාණවකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ‘‘පස්සන්ති නො භොන්තො ඉමං අඞ්ගකං මාණවකං අම්හාකං භාගිනෙය්‍ය’’න්ති? ‘‘එවං, භො’’. ‘‘අඞ්ගකො ඛො, භො, මාණවකො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය, නාස්ස ඉමිස්සං පරිසායං සමසමො අත්ථි වණ්ණෙන ඨපෙත්වා සමණං ගොතමං. අඞ්ගකො ඛො මාණවකො අජ්ඣායකො මන්තධරො, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. අහමස්ස මන්තෙ වාචෙතා. අඞ්ගකො ඛො මාණවකො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. අහමස්ස මාතාපිතරො ජානාමි. අඞ්ගකො ඛො මාණවකො පාණම්පි හනෙය්‍ය, අදින්නම්පි ආදියෙය්‍ය , පරදාරම්පි ගච්ඡෙය්‍ය, මුසාවාදම්පි භණෙය්‍ය, මජ්ජම්පි පිවෙය්‍ය, එත්ථ දානි, භො, කිං වණ්ණො කරිස්සති, කිං මන්තා, කිං ජාති? යතො ඛො, භො, බ්‍රාහ්මණො සීලවා ච හොති වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො, පණ්ඩිතො ච හොති මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. ඉමෙහි ඛො, භො, ද්වීහඞ්ගෙහි සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙන්ති; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති.

සීලපඤ්ඤාකථා

317. ‘‘ඉමෙසං පන, බ්‍රාහ්මණ, ද්වින්නං අඞ්ගානං සක්කා එකං අඞ්ගං ඨපයිත්වා එකෙන අඞ්ගෙන සමන්නාගතං බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණං පඤ්ඤපෙතුං; ‘බ්‍රාහ්මණොස්මී’ති ච වදමානො සම්මා වදෙය්‍ය, න ච පන මුසාවාදං ආපජ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. සීලපරිධොතා හි, භො ගොතම, පඤ්ඤා; පඤ්ඤාපරිධොතං සීලං. යත්ථ සීලං තත්ථ පඤ්ඤා, යත්ථ පඤ්ඤා තත්ථ සීලං. සීලවතො පඤ්ඤා, පඤ්ඤවතො සීලං. සීලපඤ්ඤාණඤ්ච පන ලොකස්මිං අග්ගමක්ඛායති. සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, හත්ථෙන වා හත්ථං ධොවෙය්‍ය, පාදෙන වා පාදං ධොවෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භො ගොතම, සීලපරිධොතා පඤ්ඤා, පඤ්ඤාපරිධොතං සීලං. යත්ථ සීලං තත්ථ පඤ්ඤා, යත්ථ පඤ්ඤා තත්ථ සීලං. සීලවතො පඤ්ඤා, පඤ්ඤවතො සීලං. සීලපඤ්ඤාණඤ්ච පන ලොකස්මිං අග්ගමක්ඛායතී’’ති. ‘‘එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ, එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ, සීලපරිධොතා හි, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්ඤා, පඤ්ඤාපරිධොතං සීලං. යත්ථ සීලං තත්ථ පඤ්ඤා, යත්ථ පඤ්ඤා තත්ථ සීලං. සීලවතො පඤ්ඤා, පඤ්ඤවතො සීලං. සීලපඤ්ඤාණඤ්ච පන ලොකස්මිං අග්ගමක්ඛායති. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, හත්ථෙන වා හත්ථං ධොවෙය්‍ය, පාදෙන වා පාදං ධොවෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, සීලපරිධොතා පඤ්ඤා, පඤ්ඤාපරිධොතං සීලං. යත්ථ සීලං තත්ථ පඤ්ඤා, යත්ථ පඤ්ඤා තත්ථ සීලං. සීලවතො පඤ්ඤා, පඤ්ඤවතො සීලං. සීලපඤ්ඤාණඤ්ච පන ලොකස්මිං අග්ගමක්ඛායති .

318. ‘‘කතමං පන තං, බ්‍රාහ්මණ, සීලං? කතමා සා පඤ්ඤා’’ති? ‘‘එත්තකපරමාව මයං, භො ගොතම, එතස්මිං අත්ථෙ. සාධු වත භවන්තංයෙව ගොතමං පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො’’ති. ‘‘තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණොහි; සාධුකං මනසිකරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච – ‘‘ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු තථා විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති. ඉදං ඛො තං, බ්‍රාහ්මණ, සීලං…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති, අභිනින්නාමෙති. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති, ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය අයං ඛො සා, බ්‍රාහ්මණ, පඤ්ඤා’’ති.

සොණදණ්ඩඋපාසකත්තපටිවෙදනා

319. එවං වුත්තෙ, සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං , භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම . සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ච, භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං . අධිවාසෙතු ච මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

320. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ‘‘කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සොණදණ්ඩස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි.

321. අථ ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සොණදණ්ඩො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අහඤ්චෙව ඛො පන, භො ගොතම, පරිසගතො සමානො ආසනා වුට්ඨහිත්වා භවන්තං ගොතමං අභිවාදෙය්‍යං, තෙන මං සා පරිසා පරිභවෙය්‍ය. යං ඛො පන සා පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ. යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං. යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා. අහඤ්චෙව ඛො පන, භො ගොතම, පරිසගතො සමානො අඤ්ජලිං පග්ගණ්හෙය්‍යං, ආසනා මෙ තං භවං ගොතමො පච්චුට්ඨානං ධාරෙතු. අහඤ්චෙව ඛො පන, භො ගොතම, පරිසගතො සමානො වෙඨනං ඔමුඤ්චෙය්‍යං, සිරසා මෙ තං භවං ගොතමො අභිවාදනං ධාරෙතු. අහඤ්චෙව ඛො පන, භො ගොතම, යානගතො සමානො යානා පච්චොරොහිත්වා භවන්තං ගොතමං අභිවාදෙය්‍යං, තෙන මං සා පරිසා පරිභවෙය්‍ය. යං ඛො පන සා පරිසා පරිභවෙය්‍ය, යසොපි තස්ස හායෙථ, යස්ස ඛො පන යසො හායෙථ, භොගාපි තස්ස හායෙය්‍යුං. යසොලද්ධා ඛො පනම්හාකං භොගා. අහඤ්චෙව ඛො පන, භො ගොතම, යානගතො සමානො පතොදලට්ඨිං අබ්භුන්නාමෙය්‍යං, යානා මෙ තං භවං ගොතමො පච්චොරොහනං ධාරෙතු. අහඤ්චෙව ඛො පන, භො ගොතම, යානගතො සමානො ඡත්තං අපනාමෙය්‍යං, සිරසා මෙ තං භවං ගොතමො අභිවාදනං ධාරෙතූ’’ති.

322. අථ ඛො භගවා සොණදණ්ඩං බ්‍රාහ්මණං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති.

සොණදණ්ඩසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. කූටදන්තසුත්තං

ඛාණුමතකබ්‍රාහ්මණගහපතිකා

323. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා මගධෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන ඛාණුමතං නාම මගධානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා ඛාණුමතෙ විහරති අම්බලට්ඨිකායං. තෙන ඛො පන සමයෙන කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො ඛාණුමතං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. තෙන ඛො පන සමයෙන කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මහායඤ්ඤො උපක්ඛටො හොති. සත්ත ච උසභසතානි සත්ත ච වච්ඡතරසතානි සත්ත ච වච්ඡතරීසතානි සත්ත ච අජසතානි සත්ත ච උරබ්භසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය.

324. අස්සොසුං ඛො ඛාණුමතකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො මගධෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි ඛාණුමතං අනුප්පත්තො ඛාණුමතෙ විහරති අම්බලට්ඨිකායං. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති . සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති.

325. අථ ඛො ඛාණුමතකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා ඛාණුමතා නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා යෙන අම්බලට්ඨිකා තෙනුපසඞ්කමන්ති.

326. තෙන ඛො පන සමයෙන කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො උපරිපාසාදෙ දිවාසෙය්‍යං උපගතො හොති. අද්දසා ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො ඛාණුමතකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ ඛාණුමතා නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතෙ යෙන අම්බලට්ඨිකා තෙනුපසඞ්කමන්තෙ. දිස්වා ඛත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘කිං නු ඛො, භො ඛත්තෙ, ඛාණුමතකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා ඛාණුමතා නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා යෙන අම්බලට්ඨිකා තෙනුපසඞ්කමන්තී’’ති?

327. ‘‘අත්ථි ඛො, භො, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො මගධෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි ඛාණුමතං අනුප්පත්තො, ඛාණුමතෙ විහරති අම්බලට්ඨිකායං. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. තමෙතෙ භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමන්තී’’ති.

328. අථ ඛො කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘සුතං ඛො පන මෙතං – ‘සමණො ගොතමො තිවිධං යඤ්ඤසම්පදං සොළසපරික්ඛාරං ජානාතී’ති. න ඛො පනාහං ජානාමි තිවිධං යඤ්ඤසම්පදං සොළසපරික්ඛාරං. ඉච්ඡාමි චාහං මහායඤ්ඤං යජිතුං. යංනූනාහං සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා තිවිධං යඤ්ඤසම්පදං සොළසපරික්ඛාරං පුච්ඡෙය්‍ය’’න්ති.

329. අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො ඛත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘තෙන හි, භො ඛත්තෙ, යෙන ඛාණුමතකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කම. උපසඞ්කමිත්වා ඛාණුමතකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එවං වදෙහි – ‘කූටදන්තො, භො, බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – ‘‘ආගමෙන්තු කිර භවන්තො, කූටදන්තොපි බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සො ඛත්තා කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන ඛාණුමතකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ඛාණුමතකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එතදවොච – ‘‘කූටදන්තො, භො, බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – ‘ආගමෙන්තු කිර භොන්තො, කූටදන්තොපි බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’’ති.

කූටදන්තගුණකථා

330. තෙන ඛො පන සමයෙන අනෙකානි බ්‍රාහ්මණසතානි ඛාණුමතෙ පටිවසන්ති – ‘‘කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මහායඤ්ඤං අනුභවිස්සාමා’’ති. අස්සොසුං ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා – ‘‘කූටදන්තො කිර බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’ති. අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙන කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමිංසු.

331. උපසඞ්කමිත්වා කූටදන්තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ‘‘සච්චං කිර භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’ති? ‘‘එවං ඛො මෙ, භො, හොති – ‘අහම්පි සමණං ගොතමං දස්සනාය

උපසඞ්කමිස්සාමී’’’ති.

‘‘මා භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමි. න අරහති භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සචෙ භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සති, භොතො කූටදන්තස්ස යසො හායිස්සති, සමණස්ස ගොතමස්ස යසො අභිවඩ්ඪිස්සති. යම්පි භොතො කූටදන්තස්ස යසො හායිස්සති, සමණස්ස ගොතමස්ස යසො අභිවඩ්ඪිස්සති, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සමණො ත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං කූටදන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං .

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. යම්පි භවං කූටදන්තො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සමණො ත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං කූටදන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො පහූතවිත්තූපකරණො පහූතජාතරූපරජතො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො අජ්ඣායකො මන්තධරො තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො සීලවා වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො කල්‍යාණවාචො කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො බහූනං ආචරියපාචරියො තීණි මාණවකසතානි මන්තෙ වාචෙති, බහූ ඛො පන නානාදිසා නානාජනපදා මාණවකා ආගච්ඡන්ති භොතො කූටදන්තස්ස සන්තිකෙ මන්තත්ථිකා මන්තෙ අධියිතුකාමා…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. සමණො ගොතමො තරුණො චෙව තරුණපබ්බජිතො ච…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ….

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ.
…

‘‘භවඤ්හි කූටදන්තො ඛාණුමතං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. යම්පි භවං කූටදන්තො ඛාණුමතං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං, රඤ්ඤා මාගධෙන සෙනියෙන බිම්බිසාරෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං කූටදන්තො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං කූටදන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතු’’න්ති.

බුද්ධගුණකථා

332. එවං වුත්තෙ කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච –

‘‘තෙන හි, භො, මමපි සුණාථ, යථා මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං, න ත්වෙව අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. යම්පි, භො, සමණො ගොතමො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො මහන්තං ඤාතිසඞ්ඝං ඔහාය පබ්බජිතො…පෙ….

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො පහූතං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ඔහාය පබ්බජිතො භූමිගතඤ්ච වෙහාසට්ඨං ච…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො දහරොව සමානො යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය …පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සීලවා අරියසීලී කුසලසීලී කුසලසීලෙන සමන්නාගතො…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො කල්‍යාණවාචො කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො බහූනං ආචරියපාචරියො…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ඛීණකාමරාගො විගතචාපල්ලො…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො කම්මවාදී කිරියවාදී අපාපපුරෙක්ඛාරො බ්‍රහ්මඤ්ඤාය පජාය…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො උච්චා කුලා පබ්බජිතො අසම්භින්නඛත්තියකුලා…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අඩ්ඪා කුලා පබ්බජිතො මහද්ධනා මහාභොගා…පෙ.…

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං තිරොරට්ඨා තිරොජනපදා පඤ්හං පුච්ඡිතුං ආගච්ඡන්ති…පෙ.…

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි පාණෙහි සරණං ගතානි…පෙ.…

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ ති…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො එහිස්වාගතවාදී සඛිලො සම්මොදකො අබ්භාකුටිකො උත්තානමුඛො පුබ්බභාසී…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො චතුන්නං පරිසානං සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ.…

‘‘සමණෙ ඛලු, භො, ගොතමෙ බහූ දෙවා ච මනුස්සා ච අභිප්පසන්නා…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා පටිවසති න තස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා අමනුස්සා මනුස්සෙ විහෙඨෙන්ති…පෙ.…

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සඞ්ඝී ගණී ගණාචරියො පුථුතිත්ථකරානං අග්ගමක්ඛායති, යථා ඛො පන, භො, එතෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං යථා වා තථා වා යසො සමුදාගච්ඡති, න හෙවං සමණස්ස ගොතමස්ස යසො සමුදාගතො. අථ ඛො අනුත්තරාය විජ්ජාචරණසම්පදාය සමණස්ස ගොතමස්ස යසො සමුදාගතො…පෙ.…

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ.…

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං රාජා පසෙනදි කොසලො සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ.…

‘‘සමණං ඛලු, භො, ගොතමං බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො පාණෙහි සරණං ගතො...පෙ....

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො...පෙ....

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො...පෙ....

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො...පෙ....

‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ඛාණුමතං අනුප්පත්තො ඛාණුමතෙ විහරති අම්බලට්ඨිකායං. යෙ ඛො පන, භො, කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අම්හාකං ගාමඛෙත්තං ආගච්ඡන්ති, අතිථී නො තෙ හොන්ති. අතිථී ඛො පනම්හෙහි සක්කාතබ්බා ගරුකාතබ්බා මානෙතබ්බා පූජෙතබ්බා අපචෙතබ්බා. යම්පි, භො, සමණො ගොතමො ඛාණුමතං අනුප්පත්තො ඛාණුමතෙ විහරති අම්බලට්ඨිකායං, අතිථිම්හාකං සමණො ගොතමො. අතිථී ඛො පනම්හෙහි සක්කාතබ්බො ගරුකාතබ්බො මානෙතබ්බො පූජෙතබ්බො අපචෙතබ්බො. ඉමිනාපඞ්ගෙන නාරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. එත්තකෙ ඛො අහං, භො, තස්ස භොතො ගොතමස්ස වණ්ණෙ පරියාපුණාමි, නො ච ඛො සො භවං ගොතමො එත්තකවණ්ණො. අපරිමාණවණ්ණො හි සො භවං ගොතමො’’ති.

333. එවං වුත්තෙ, තෙ බ්‍රාහ්මණා කූටදන්තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ‘‘යථා ඛො භවං කූටදන්තො සමණස්ස ගොතමස්ස වණ්ණෙ භාසති, ඉතො චෙපි සො භවං ගොතමො යොජනසතෙ විහරති, අලමෙව සද්ධෙන කුලපුත්තෙන දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං අපි පුටොසෙනා’’ති. ‘‘තෙන හි, භො, සබ්බෙව මයං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමා’’ති.

මහාවිජිතරාජයඤ්ඤකථා

334. අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො මහතා බ්‍රාහ්මණගණෙන සද්ධිං යෙන අම්බලට්ඨිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි . සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. ඛාණුමතකාපි ඛො බ්‍රාහ්මණගහපතිකා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු.

335. එකමන්තං නිසින්නො ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම – ‘සමණො ගොතමො තිවිධං යඤ්ඤසම්පදං සොළසපරික්ඛාරං ජානාතී’ති. න ඛො පනාහං ජානාමි තිවිධං යඤ්ඤසම්පදං සොළසපරික්ඛාරං. ඉච්ඡාමි චාහං මහායඤ්ඤං යජිතුං. සාධු මෙ භවං ගොතමො තිවිධං යඤ්ඤසම්පදං සොළසපරික්ඛාරං දෙසෙතූ’’ති.

336. ‘‘තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණාහි සාධුකං මනසිකරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච – ‘‘භූතපුබ්බං, බ්‍රාහ්මණ , රාජා මහාවිජිතො නාම අහොසි අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො පහූතජාතරූපරජතො පහූතවිත්තූපකරණො පහූතධනධඤ්ඤො පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො. අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘අධිගතා ඛො මෙ විපුලා මානුසකා භොගා, මහන්තං පථවිමණ්ඩලං අභිවිජිය අජ්ඣාවසාමි , යංනූනාහං මහායඤ්ඤං යජෙය්‍යං, යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’ති.

337. ‘‘අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, රාජා මහාවිජිතො පුරොහිතං බ්‍රාහ්මණං ආමන්තෙත්වා එතදවොච – ‘ඉධ මය්හං, බ්‍රාහ්මණ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – අධිගතා ඛො මෙ විපුලා මානුසකා භොගා , මහන්තං පථවිමණ්ඩලං අභිවිජිය අජ්ඣාවසාමි. යංනූනාහං මහායඤ්ඤං යජෙය්‍යං යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’ති. ඉච්ඡාමහං, බ්‍රාහ්මණ, මහායඤ්ඤං යජිතුං. අනුසාසතු මං භවං යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’’ති.

338. ‘‘එවං වුත්තෙ, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රාජානං මහාවිජිතං එතදවොච – ‘භොතො ඛො රඤ්ඤො ජනපදො සකණ්ටකො සඋප්පීළො, ගාමඝාතාපි දිස්සන්ති, නිගමඝාතාපි දිස්සන්ති, නගරඝාතාපි දිස්සන්ති , පන්ථදුහනාපි දිස්සන්ති. භවං ඛො පන රාජා එවං සකණ්ටකෙ ජනපදෙ සඋප්පීළෙ බලිමුද්ධරෙය්‍ය, අකිච්චකාරී අස්ස තෙන භවං රාජා. සියා ඛො පන භොතො රඤ්ඤො එවමස්ස – ‘‘අහමෙතං දස්සුඛීලං වධෙන වා බන්ධෙන වා ජානියා

වා ගරහාය වා පබ්බාජනාය වා සමූහනිස්සාමී''ති, න බො පනෙතස්ස දස්සුඛීලස්ස එවං සම්මා සමුග්ඝාතො හොති. යෙ තෙ හතාවසෙසකා භවිස්සන්ති, තෙ පච්ඡා රඤ්ඤො ජනපදං විහෙඨෙස්සන්ති. අපි ච බො ඉදං සංවිධානං ආගම්ම එවමෙතස්ස දස්සුඛීලස්ස සම්මා සමුග්ඝාතො හොති. තෙන හි භවං රාජා යෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදෙ උස්සහන්ති කසිගොරක්ඛෙ, තෙසං භවං රාජා බීජභත්තං අනුප්පදෙතු. යෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදෙ උස්සහන්ති වාණිජ්ජාය, තෙසං භවං රාජා පාභතං අනුප්පදෙතු. යෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදෙ උස්සහන්ති රාජපොරිසෙ, තෙසං භවං රාජා භත්තවෙතනං පකප්පෙතු. තෙ ච මනුස්සා සකම්මපසුතා රඤ්ඤො ජනපදං න විහෙඨෙස්සන්ති; මහා ච රඤ්ඤො රාසිකො භවිස්සති. ඛෙමට්ඨිතා ජනපදා අකණ්ටකා අනුප්පීළා. මනුස්සා මුදා මොදමානා උරෙ පුත්තෙ නච්චෙන්තා අපාරුතඝරා මඤ්ඤෙ විහරිස්සන්තී'ති. 'එවං, භො'ති බො, බ්‍රාහ්මණ, රාජා මහාවිජිතො පුරොහිතස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙ රඤ්ඤො ජනපදෙ උස්සහිංසු කසිගොරක්ඛෙ, තෙසං රාජා මහාවිජිතො බීජභත්තං අනුප්පදාසි. යෙ ච රඤ්ඤො ජනපදෙ උස්සහිංසු වාණිජ්ජාය, තෙසං රාජා මහාවිජිතො පාභතං අනුප්පදාසි. යෙ ච රඤ්ඤො ජනපදෙ උස්සහිංසු රාජපොරිසෙ, තෙසං රාජා මහාවිජිතො භත්තවෙතනං පකප්පෙසි. තෙ ච මනුස්සා සකම්මපසුතා රඤ්ඤො ජනපදං න විහෙඨිංසු, මහා ච රඤ්ඤො රාසිකො අහොසි. ඛෙමට්ඨිතා ජනපදා අකණ්ටකා අනුප්පීළා මනුස්සා මුදා මොදමානා උරෙ පුත්තෙ නච්චෙන්තා අපාරුතඝරා මඤ්ඤෙ විහරිංසු. අථ බො, බ්‍රාහ්මණ, රාජා මහාවිජිතො පුරොහිතං බ්‍රාහ්මණං ආමන්තෙත්වා එතදවොච – 'සමූහතො බො මෙ භොතො දස්සුඛීලො, භොතො සංවිධානං ආගම්ම මහා ච මෙ රාසිකො. ඛෙමට්ඨිතා ජනපදා අකණ්ටකා අනුප්පීළා මනුස්සා මුදා මොදමානා උරෙ පුත්තෙ නච්චෙන්තා අපාරුතඝරා මඤ්ඤෙ විහරන්ති. ඉච්ඡාමහං බ්‍රාහ්මණ මහායඤ්ඤං යජිතුං. අනුසාසතු මං භවං යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා'ති.

චතුපරික්ඛාරං

339. ''තෙන හි භවං රාජා යෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදෙ ඛත්තියා ආනුයන්තා නෙගමා චෙව ජානපදා ච තෙ භවං රාජා ආමන්තයතං – 'ඉච්ඡාමහං, භො, මහායඤ්ඤං යජිතුං, අනුජානන්තු මෙ භවන්තො යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා'ති. යෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදෙ අමච්චා පාරිසජ්ජා නෙගමා චෙව ජානපදා ච…පෙ…. බ්‍රාහ්මණමහාසාලා නෙගමා චෙව ජානපදා ච…පෙ…. ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, තෙ භවං රාජා ආමන්තයතං – 'ඉච්ඡාමහං, භො, මහායඤ්ඤං යජිතුං, අනුජානන්තු මෙ භවන්තො යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා'ති. 'එවං, භො'ති බො, බ්‍රාහ්මණ, රාජා මහාවිජිතො පුරොහිතස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙ රඤ්ඤො ජනපදෙ ඛත්තියා ආනුයන්තා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, තෙ රාජා මහාවිජිතො ආමන්තෙසි – 'ඉච්ඡාමහං, භො, මහායඤ්ඤං යජිතුං, අනුජානන්තු මෙ භවන්තො යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති. 'යජතං භවං රාජා යඤ්ඤං, යඤ්ඤකාලො මහාරාජා'ති. යෙ රඤ්ඤො ජනපදෙ අමච්චා පාරිසජ්ජා නෙගමා චෙව ජානපදා ච…පෙ…. බ්‍රාහ්මණමහාසාලා නෙගමා චෙව ජානපදා ච…පෙ…. ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, තෙ රාජා මහාවිජිතො ආමන්තෙසි – 'ඉච්ඡාමහං, භො , මහායඤ්ඤං යජිතුං. අනුජානන්තු මෙ භවන්තො යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා'ති. 'යජතං භවං රාජා යඤ්ඤං, යඤ්ඤකාලො මහාරාජා'ති. ඉතිමෙ චත්තාරො අනුමතිපක්ඛා තස්සෙව යඤ්ඤස්ස පරික්ඛාරා භවන්ති.

අට්ඨ පරික්ඛාරා

340. ''රාජා මහාවිජිතො අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො, උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය; අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො පහූතජාතරූපරජතො පහූතවිත්තූපකරණො පහූතධනධඤ්ඤො පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො; බලවා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය සමන්නාගතො අස්සවාය ඔවාදපටිකරාය සහති [පතපති (සී. පී.), තපති (සයා.)] මඤ්ඤෙ පච්චත්ථිකෙ යසසා; සද්ධො දායකො දානපති අනාවටද්වාරො සමණබ්‍රාහ්මණකපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකානං ඔපානභූතො පුඤ්ඤානි කරොති; බහුස්සුතො තස්ස තස්ස සුතජාතස්ස, තස්ස තස්සෙව බො පන භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති 'අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො'ති; පණ්ඩිතො, වියත්තො, මෙධාවී, පටිබලො, අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙ අත්ථෙ චින්තෙතුං. රාජා මහාවිජිතො ඉමෙහි අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො. ඉති ඉමානිපි අට්ඨඞ්ගානි තස්සෙව යඤ්ඤස්ස පරික්ඛාරා භවන්ති.

චතුපරික්ඛාරං

341. ''පුරොහිතො [පුරොහිතොපි (ක. සී. ක.)] බ්‍රාහ්මණො චතුහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො. උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අජ්ඣායකො මන්තධරො තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො; සීලවා වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො; පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො ඉමෙහි චතුහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො. ඉති ඉමානි චත්තාරි අඞ්ගානි තස්සෙව යඤ්ඤස්ස පරික්ඛාරා භවන්ති.

තිස්සො විධා

342. ‘‘අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස පුබ්බෙව යඤ්ඤා තිස්සො විධා දෙසෙසි. සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යිට්ඨුකාමස්ස [යිට්ඨකාමස්ස (ක.)] කොචිදෙව විප්පටිසාරො – ‘මහා වත මෙ භොගක්ඛන්ධො විගච්ඡිස්සතී’ති, සො හොතා රඤ්ඤා විප්පටිසාරො න කරණීයො. සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව විප්පටිසාරො – ‘මහා වත මෙ භොගක්ඛන්ධො විගච්ඡතී’ති, සො හොතා රඤ්ඤා විප්පටිසාරො න කරණීයො. සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යිට්ඨස්ස කොචිදෙව විප්පටිසාරො – ‘මහා වත මෙ භොගක්ඛන්ධො විගතො’ති, සො හොතා රඤ්ඤා විප්පටිසාරො න කරණීයො’’ති. ඉමා ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස පුබ්බෙව යඤ්ඤා තිස්සො විධා දෙසෙසි.

දස ආකාරා

343. ‘‘අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස පුබ්බෙව යඤ්ඤා දසහාකාරෙහි පටිග්ගාහකෙසු විප්පටිසාරං පටිවිනෙසි. ‘ආගමිස්සන්ති ඛො හොතො යඤ්ඤං පාණාතිපාතිනොපි පාණාතිපාතා පටිවිරතාපි. යෙ තත්ථ පාණාතිපාතිනො, තෙසඤ්ඤෙව තෙන. යෙ තත්ථ පාණාතිපාතා පටිවිරතා, තෙ ආරබ්භ යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතු. ආගමිස්සන්ති ඛො හොතො යඤ්ඤං අදින්නාදායිනොපි අදින්නාදානා පටිවිරතාපි…පෙ…. කාමෙසු මිච්ඡාචාරිනොපි කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතාපි… මුසාවාදිනොපි මුසාවාදා පටිවිරතාපි… පිසුණවාචිනොපි පිසුණාය වාචාය පටිවිරතාපි… ඵරුසවාචිනොපි ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතාපි… සම්ඵප්පලාපිනොපි සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතාපි … අභිජ්ඣාලුනොපි අනභිජ්ඣාලුනොපි… බ්‍යාපන්නචිත්තාපි අබ්‍යාපන්නචිත්තාපි… මිච්ඡාදිට්ඨිකාපි සම්මාදිට්ඨිකාපි…. යෙ තත්ථ මිච්ඡාදිට්ඨිකා, තෙසඤ්ඤෙව තෙන. යෙ තත්ථ සම්මාදිට්ඨිකා, තෙ ආරබ්භ යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතූ’ති. ඉමෙහි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස පුබ්බෙව යඤ්ඤා දසහාකාරෙහි පටිග්ගාහකෙසු විප්පටිසාරං පටිවිනෙසි.

සොළස ආකාරා

344. ‘‘අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස මහායඤ්ඤං යජමානස්ස සොළසහාකාරෙහි චිත්තං සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව වත්තා – ‘රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති, නො ච ඛො තස්ස ආමන්තිතා ඛත්තියා ආනුයන්තා නෙගමා චෙව ජානපදා ච; අථ ච පන භවං රාජා එවරූපං මහායඤ්ඤං යජතී’ති . එවම්පි හොතො රඤ්ඤො වත්තා ධම්මතො නත්ථි. හොතා ඛො පන රඤ්ඤා ආමන්තිතා ඛත්තියා ආනුයන්තා නෙගමා චෙව ජානපදා ච . ඉමිනාපෙතං භවං රාජා ජානාතු, යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතු.

‘‘සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව වත්තා – ‘රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති, නො ච ඛො තස්ස ආමන්තිතා අමච්චා පාරිසජ්ජා නෙගමා චෙව ජානපදා ච…පෙ…. බ්‍රාහ්මණමහාසාලා නෙගමා චෙව ජානපදා ච…පෙ…. ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, අථ ච පන භවං රාජා එවරූපං මහායඤ්ඤං යජතී’ති. එවම්පි හොතො රඤ්ඤො වත්තා ධම්මතො නත්ථි. හොතා ඛො පන රඤ්ඤා ආමන්තිතා ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච. ඉමිනාපෙතං භවං රාජා ජානාතු, යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතු.

‘‘සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව වත්තා – ‘රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති, නො ච ඛො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, අථ ච පන භවං රාජා එවරූපං මහායඤ්ඤං යජතී’ති. එවම්පි හොතො රඤ්ඤො වත්තා ධම්මතො නත්ථි. භවං ඛො පන රාජා උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. ඉමිනාපෙතං භවං රාජා ජානාතු, යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතු.

‘‘සියා ඛො පන හොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව වත්තා – ‘රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති නො ච ඛො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය…පෙ…. නො ච ඛො අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො පහූතජාතරූපරජතො පහූතවිත්තූපකරණො පහූතධනධඤ්ඤො පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො…පෙ…. නො ච ඛො බලවා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය සමන්නාගතො අස්සවාය ඔවාදපටිකරාය සහති මඤ්ඤෙ පච්චත්ථිකෙ යසසා…පෙ…. නො ච ඛො සද්ධො දායකො දානපති අනාවටද්වාරො සමණබ්‍රාහ්මණකපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකානං ඔපානභූතො පුඤ්ඤානි කරොති…පෙ…. නො ච ඛො බහුස්සුතො තස්ස තස්ස සුතජාතස්ස…පෙ…. නො ච ඛො තස්ස තස්සෙව ඛො පන භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති ‘‘අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො’’ති…පෙ…. නො ච ඛො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පටිබලො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙ අත්ථෙ චින්තෙතුං, අථ ච පන භවං රාජා එවරූපං මහායඤ්ඤං යජතී’ති . එවම්පි හොතො රඤ්ඤො වත්තා ධම්මතො නත්ථි. භවං ඛො පන රාජා පණ්ඩිතො

වියත්තො මෙධාවී පටිබලො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙ අත්ථෙ චින්තෙතුං. ඉමිනාපෙතං භවං රාජා ජානාතු , යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතු.

‘‘සියා ඛො පන භොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව වත්තා – ‘රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති. නො ච ඛ්වස්ස පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන; අථ ච පන භවං රාජා එවරූපං මහායඤ්ඤං යජතී’ති. එවම්පි භොතො රඤ්ඤො වත්තා ධම්මතො නත්ථි. භොතො ඛො පන රඤ්ඤො පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. ඉමිනාපෙතං භවං රාජා ජානාතු, යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතු.

‘‘සියා ඛො පන භොතො රඤ්ඤො මහායඤ්ඤං යජමානස්ස කොචිදෙව වත්තා – ‘රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති. නො ච ඛ්වස්ස පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො අජ්ඣායකො මන්තධරො තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං පදකො වෙය්‍යාකරණො ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො…පෙ…. නො ච ඛ්වස්ස පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො සීලවා වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො…පෙ…. නො ච ඛ්වස්ස පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං, අථ ච පන භවං රාජා එවරූපං මහායඤ්ඤං යජතී’ති. එවම්පි භොතො රඤ්ඤො වත්තා ධම්මතො නත්ථි. භොතො ඛො පන රඤ්ඤො පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පඨමො වා දුතියො වා සුජං පග්ගණ්හන්තානං. ඉමිනාපෙතං භවං රාජා ජානාතු, යජතං භවං, සජ්ජතං භවං, මොදතං භවං, චිත්තමෙව භවං අන්තරං පසාදෙතූති. ඉමෙහි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රඤ්ඤො මහාවිජිතස්ස මහායඤ්ඤං යජමානස්ස සොළසහි ආකාරෙහි චිත්තං සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි.

345. ‘‘තස්මිං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤෙ නෙව ගාවො හඤ්ඤිංසු, න අජෙළකා හඤ්ඤිංසු, න කුක්කුටසූකරා හඤ්ඤිංසු, න විවිධා පාණා සංඝාතං ආපජ්ජිංසු, න රුක්ඛා ඡිජ්ජිංසු යූපත්ථාය, න දබ්භා ලූයිංසු බරිහිසත්ථාය [පරිහිංසත්ථාය (ස්‍යා. ක. සී. ක.), පරහිංසත්ථාය (ක.)]. යෙපිස්ස අහෙසුං දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, තෙපි න දණ්ඩතජ්ජිතා න භයතජ්ජිතා න අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි අකංසු. අථ ඛො යෙ ඉච්ඡිංසු, තෙ අකංසු, යෙ න ඉච්ඡිංසු, න තෙ අකංසු; යං ඉච්ඡිංසු, තං අකංසු, යං න ඉච්ඡිංසු, න තං අකංසු. සප්පිතෙලනවනීතදධිමධුඵාණිතෙන චෙව සො යඤ්ඤො නිට්ඨානමගමාසි.

346. ‘‘අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඛත්තියා ආනුයන්තා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, අමච්චා පාරිසජ්ජා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, බ්‍රාහ්මණමහාසාලා නෙගමා චෙව ජානපදා ච, ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච පහූතං සාපතෙය්‍යං ආදාය රාජානං මහාවිජිතං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු – ‘ඉදං, දෙව, පහූතං සාපතෙය්‍යං දෙවඤ්ඤෙව උද්දිස්සාභතං, තං දෙවො පටිග්ගණ්හාතූ’ති. ‘අලං, භො, මමාපිදං පහූතං සාපතෙය්‍යං ධම්මිකෙන බලිනා අභිසඞ්ඛතං; තඤ්ච වො හොතු, ඉතො ච භිය්‍යො හරථා’ති. තෙ රඤ්ඤා පටික්ඛිත්තා එකමන්තං අපක්කම්ම එවං සමචින්තෙසුං – ‘න ඛො එතං අම්හාකං පතිරූපං, යං මයං ඉමානි සාපතෙය්‍යානි පුනදෙව සකානි ඝරානි පටිහරෙය්‍යාම. රාජා ඛො මහාවිජිතො මහායඤ්ඤං යජති, හන්දස්ස මයං අනුයාගිනො හොමා’ති.

347. ‘‘අථ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පුරත්ථිමෙන යඤ්ඤවාටස්ස [යඤ්ඤාවාටස්ස (සී. පී. ක.)] ඛත්තියා ආනුයන්තා නෙගමා චෙව ජානපදා ච දානානි පට්ඨපෙසුං. දක්ඛිණෙන යඤ්ඤවාටස්ස අමච්චා පාරිසජ්ජා නෙගමා චෙව ජානපදා ච දානානි පට්ඨපෙසුං. පච්ඡිමෙන යඤ්ඤවාටස්ස බ්‍රාහ්මණමහාසාලා නෙගමා චෙව ජානපදා ච දානානි පට්ඨපෙසුං. උත්තරෙන යඤ්ඤවාටස්ස ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදා ච දානානි පට්ඨපෙසුං.

‘‘තෙසුපි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤෙසු නෙව ගාවො හඤ්ඤිංසු, න අජෙළකා හඤ්ඤිංසු, න කුක්කුටසූකරා හඤ්ඤිංසු, න විවිධා පාණා සංඝාතං ආපජ්ජිංසු, න රුක්ඛා ඡිජ්ජිංසු යූපත්ථාය, න දබ්භා ලූයිංසු බරිහිසත්ථාය. යෙපි නෙසං අහෙසුං දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, තෙපි න දණ්ඩතජ්ජිතා න භයතජ්ජිතා න අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි අකංසු. අථ ඛො යෙ ඉච්ඡිංසු, තෙ අකංසු, යෙ න ඉච්ඡිංසු, න තෙ අකංසු; යං ඉච්ඡිංසු, තං අකංසු, යං න ඉච්ඡිංසු න තං අකංසු. සප්පිතෙලනවනීතදධිමධුඵාණිතෙන චෙව තෙ යඤ්ඤා නිට්ඨානමගමංසු.

‘‘ඉති චත්තාරො ච අනුමතිපක්ඛා, රාජා මහාවිජිතො අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො, පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො චතුහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො; තිස්සො ච විධා අයං වුච්චති බ්‍රාහ්මණ තිවිධා යඤ්ඤසම්පදා සොළසපරික්ඛාරා’’ති.

348. එවං වුත්තෙ, තෙ බ්‍රාහ්මණා උන්නාදිනො උච්චාසද්දමහාසද්දා අහෙසුං – ‘‘අහො යඤ්ඤො, අහො යඤ්ඤසම්පදා’’ති! කූටදන්තො පන බ්‍රාහ්මණො තුණ්හීභූතොව නිසින්නො හොති. අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා කූටදන්තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ‘‘කස්මා පන භවං කූටදන්තො සමණස්ස ගොතමස්ස සුභාසිතං සුභාසිතතො නාබ්භනුමොදතී’’ති? ‘‘නාහං, භො, සමණස්ස ගොතමස්ස සුභාසිතං සුභාසිතතො නාබ්භනුමොදාමි. මුද්ධාපි තස්ස විපතෙය්‍ය, යො සමණස්ස ගොතමස්ස සුභාසිතං සුභාසිතතො නාබ්භනුමොදෙය්‍ය. අපි ච මෙ, භො, එවං හොති – සමණො ගොතමො න එවමාහ – ‘එවං මෙ සුත’න්ති වා ‘එවං අරහති භවිතු’න්ති වා; අපි ච සමණො ගොතමො – ‘එවං

තදා ආසි, ඉත්ථං තදා ආසි' ත්වෙව භාසති. තස්ස මය්හං භො එවං හොති – 'අද්ධා සමණො ගොතමො තෙන සමයෙන රාජා වා අහොසි මහාවිජිතො යඤ්ඤස්සාමි පුරොහිතො වා බ්‍රාහ්මණො තස්ස යඤ්ඤස්ස යාජෙතා'ති. අභිජානාති පන භවං ගොතමො එවරූපං යඤ්ඤං යජිත්වා වා යාජෙත්වා වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිතාති''? ''අභිජානාමහං, බ්‍රාහ්මණ, එවරූපං යඤ්ඤං යජිත්වා වා යාජෙත්වා වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිතා, අහං තෙන සමයෙන පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො අහොසිං තස්ස යඤ්ඤස්ස යාජෙතා''ති.

නිච්චදානඅනුකුලයඤ්ඤං

349. ''අත්ථි පන, භො ගොතම, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය [තිවිධයඤ්ඤසම්පදාය (ක.)] සොළසපරික්ඛාරාය අප්පට්ඨතරො [අප්පත්ථතරො (ස්‍යා. කං.)] ච අප්පසමාරම්භතරො [අප්පසමාරබ්භතරො (සී. පී. ක.)] ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති?

''අත්ථි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති.

''කතමො පන සො, භො ගොතම, යඤ්ඤො ඉමාය තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති?

''යානි ඛො පන තානි, බ්‍රාහ්මණ, නිච්චදානානි අනුකුලයඤ්ඤානි සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ උද්දිස්ස දියාන්ති; අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො ඉමාය තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති.

''කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො, යෙන තං නිච්චදානං අනුකුලයඤ්ඤං ඉමාය තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය අප්පට්ඨතරඤ්ච අප්පසමාරම්භතරඤ්ච මහප්ඵලතරඤ්ච මහානිසංසතරඤ්චා''ති ?

''න ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවරූපං යඤ්ඤං උපසඞ්කමන්ති අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා. තං කිස්ස හෙතු? දිස්සන්ති හෙත්ථ, බ්‍රාහ්මණ, දණ්ඩප්පහාරාපි ගලග්ගහාපි, තස්මා එවරූපං යඤ්ඤං න උපසඞ්කමන්ති අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා. යානි ඛො පන තානි, බ්‍රාහ්මණ, නිච්චදානානි අනුකුලයඤ්ඤානි සීලවන්තෙ පබ්බජිතෙ උද්දිස්ස දියාන්ති; එවරූපං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤං උපසඞ්කමන්ති අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා. තං කිස්ස හෙතු? න හෙත්ථ, බ්‍රාහ්මණ, දිස්සන්ති දණ්ඩප්පහාරාපි ගලග්ගහාපි, තස්මා එවරූපං යඤ්ඤං උපසඞ්කමන්ති අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන තං නිච්චදානං අනුකුලයඤ්ඤං ඉමාය තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය අප්පට්ඨතරඤ්ච අප්පසමාරම්භතරඤ්ච මහප්ඵලතරඤ්ච මහානිසංසතරඤ්චා''ති.

350. ''අත්ථි පන, භො ගොතම, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති?

''අත්ථි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති.

''කතමො පන සො, භො ගොතම, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති?

''යො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, චාතුද්දිසං සඞ්ඝං උද්දිස්ස විහාරං කරොති, අයං ඛො , බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති.

351. ''අත්ථි පන, භො ගොතම, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති?

''අත්ථි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා''ති.

‘‘කතමො පන සො, භො ගොතම, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති?

‘‘යො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පසන්නචිත්තො බුද්ධං සරණං ගච්ඡති, ධම්මං සරණං ගච්ඡති, සඞ්ඝං සරණං ගච්ඡති; අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති.

352. ‘‘අත්ථි පන, භො ගොතම, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති?

‘‘අත්ථි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති.

‘‘කතමො පන සො, භො ගොතම, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති?

‘‘යො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, පසන්නචිත්තො සික්ඛාපදානි සමාදියති – පාණාතිපාතා වෙරමණිං, අදින්නාදානා වෙරමණිං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණිං, මුසාවාදා වෙරමණිං, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණිං. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති.

353. ‘‘අත්ථි පන, භො ගොතම, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි ඉමෙහි ච සික්ඛාපදෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති?

‘‘අත්ථි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අඤ්ඤො යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි ඉමෙහි ච සික්ඛාපදෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති.

‘‘කතමො පන සො, භො ගොතම, යඤ්ඤො ඉමාය ච තිවිධාය යඤ්ඤසම්පදාය සොළසපරික්ඛාරාය ඉමිනා ච නිච්චදානෙන අනුකුලයඤ්ඤෙන ඉමිනා ච විහාරදානෙන ඉමෙහි ච සරණගමනෙහි ඉමෙහි ච සික්ඛාපදෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චා’’ති?

‘‘ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු, එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො පුරිමෙහි යඤ්ඤෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො ච…පෙ…. දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො පුරිමෙහි යඤ්ඤෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො චාති. ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ…. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො පුරිමෙහි යඤ්ඤෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො ච…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති. අයම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤො පුරිමෙහි යඤ්ඤෙහි අප්පට්ඨතරො ච අප්පසමාරම්භතරො ච මහප්ඵලතරො ච මහානිසංසතරො ච. ඉමාය ච, බ්‍රාහ්මණ, යඤ්ඤසම්පදාය අඤ්ඤා යඤ්ඤසම්පදා උත්තරිතරා වා පණීතතරා වා නත්ථී’’ති.

කූටදන්තඋපාසකත්තපටිවෙදනා

354. එවං වුත්තෙ, කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. එසාහං භො ගොතම

සත්ත ච උසභසතානි සත්ත ච වච්ඡතරසතානි සත්ත ච වච්ඡතරීසතානි සත්ත ච අජසතානි සත්ත ච උරබ්භසතානි මුඤ්චාමි, ජීවිතං දෙමි, හරිතානි චෙව තිණානි ඛාදන්තු, සීතානි ච පානීයානි පිවන්තු, සීතො ච නෙසං වාතො උපවායතූ''ති.

සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියා

355. අථ ඛො භගවා කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අනුපුබ්බිං කථං කථෙසි, සෙය්‍යථීදං, දානකථං සීලකථං සග්ගකථං; කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි කූටදන්තං බ්‍රාහ්මණං කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා, තං පකාසෙසි – දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, එවමෙව කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස තස්මිඤ්ඤෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ''යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම''න්ති.

356. අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ භගවන්තං එතදවොච – ''අධිවාසෙතු මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා''ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

357. අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ යඤ්ඤවාටෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ''කාලො, භො ගොතම; නිට්ඨිතං භත්ත''න්ති.

358. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන කූටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස යඤ්ඤවාටො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි.

අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො කූටදන්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො කූටදන්තං බ්‍රාහ්මණං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති.

කූටදන්තසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. මහාලිසුත්තං

බ්‍රාහ්මණදූතවත්ථු

359. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා වෙසාලියං පටිවසන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසුං ඛො තෙ කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා – ''සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී''ති.

360. අථ ඛො තෙ කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා යෙන මහාවනං කූටාගාරසාලා තෙනුපසඞ්කමිංසු. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නාගිතො භගවතො උපට්ඨාකො හොති. අථ ඛො තෙ කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා යෙනායස්මා නාගිතො තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නාගිතං එතදවොචුං – ''කහං නු ඛො, භො නාගිත, එතරහි සො භවං ගොතමො විහරති? දස්සනකාමා හි මයං තං භවන්තං ගොතම''න්ති. ''අකාලො ඛො, ආවුසො, භගවන්තං දස්සනාය, පටිසල්ලීනො භගවා''ති. අථ ඛො තෙ කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා තත්ථෙව එකමන්තං නිසීදිංසු – ''දිස්වාව මයං තං භවන්තං ගොතමං ගමිස්සාමා''ති.

ඔට්ඨද්ධලිච්ඡවීවත්ථු

361. ඔට්ඨද්ධොපි ලිච්ඡවී මහතියා ලිච්ඡවීපරිසාය සද්ධිං යෙන මහාවනං කූටාගාරසාලා යෙනායස්මා නාගිතො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නාගිතං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො ඔට්ඨද්ධොපි ලිච්ඡවී ආයස්මන්තං නාගිතං එතදවොච – ''කහං නු ඛො, භන්තෙ නාගිත, එතරහි සො භගවා විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, දස්සනකාමා හි මයං තං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ''න්ති. ''අකාලො ඛො, මහාලි, භගවන්තං දස්සනාය, පටිසල්ලීනො භගවා''ති. ඔට්ඨද්ධොපි ලිච්ඡවී තත්ථෙව එකමන්තං නිසීදි – ''දිස්වාව අහං තං භගවන්තං ගමිස්සාමි අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ''න්ති.

362. අථ ඛො සීහො සමණුද්දෙසො යෙනායස්මා නාගිතො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නාගිතං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සීහො සමණුද්දෙසො ආයස්මන්තං නාගිතං එතදවොච – ''එතෙ, භන්තෙ කස්සප, සම්බහුලා කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා ඉධූපසඞ්කන්තා භගවන්තං දස්සනාය; ඔට්ඨද්ධොපි ලිච්ඡවී මහතියා ලිච්ඡවීපරිසාය සද්ධිං ඉධූපසඞ්කන්තො භගවන්තං දස්සනාය, සාධු, භන්තෙ කස්සප, ලභතං එසා ජනතා භගවන්තං දස්සනායා''ති.

''තෙන හි, සීහ, ත්වඤ්ඤෙව භගවතො ආරොචෙහී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො සීහො සමණුද්දෙසො ආයස්මතො නාගිතස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සීහො සමණුද්දෙසො භගවන්තං එතදවොච – ''එතෙ, භන්තෙ, සම්බහුලා කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා ඉධූපසඞ්කන්තා භගවන්තං දස්සනාය, ඔට්ඨද්ධොපි ලිච්ඡවී මහතියා ලිච්ඡවීපරිසාය සද්ධිං ඉධූපසඞ්කන්තො භගවන්තං දස්සනාය. සාධු, භන්තෙ, ලභතං එසා ජනතා භගවන්තං දස්සනායා''ති. ''තෙන හි, සීහ, විහාරපච්ඡායායං ආසනං පඤ්ඤපෙහී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො සීහො සමණුද්දෙසො භගවතො පටිස්සුත්වා විහාරපච්ඡායායං ආසනං පඤ්ඤපෙසි.

363. අථ ඛො භගවා විහාරා නික්ඛම්ම විහාරපච්ඡායායං පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො තෙ කොසලකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා මාගධකා ච බ්‍රාහ්මණදූතා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. ඔට්ඨද්ධොපි ලිච්ඡවී මහතියා ලිච්ඡවීපරිසාය සද්ධිං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

364. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ඔට්ඨද්ධො ලිච්ඡවී භගවන්තං එතදවොච – ''පුරිමානි, භන්තෙ, දිවසානි පුරිමතරානි සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං එතදවොච – 'යදග්ගෙ අහං, මහාලි, භගවන්තං උපනිස්සාය විහරාමි, න චිරං තීණි වස්සානි, දිබ්බානි හි ඛො රූපානි පස්සාමි පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො ච ඛො දිබ්බානි සද්දානි සුණාමි පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානී'ති. සන්තානෙව නු ඛො, භන්තෙ, සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො දිබ්බානි සද්දානි නාස්සොසි පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, උදාහු අසන්තානී''ති?

එකංසභාවිතසමාධි

365. ‘‘සන්තානෙව ඛො, මහාලි, සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො දිබ්බානි සද්දානි නාස්සොසි පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො අසන්තානී’’ති. ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො, යෙන සන්තානෙව සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො දිබ්බානි සද්දානි නාස්සොසි පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො අසන්තානී’’ති?

366. ‘‘ඉධ , මහාලි, භික්ඛුනො පුරත්ථිමාය දිසාය එකංසභාවිතො සමාධි හොති දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. සො පුරත්ථිමාය දිසාය එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. පුරත්ථිමාය දිසාය දිබ්බානි රූපානි පස්සති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො ච ඛො දිබ්බානි සද්දානි සුණාති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, මහාලි, හොති භික්ඛුනො පුරත්ථිමාය දිසාය එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං.

367. ‘‘පුන චපරං, මහාලි, භික්ඛුනො දක්ඛිණාය දිසාය…පෙ…. පච්ඡිමාය දිසාය … උත්තරාය දිසාය… උද්ධමධො තිරියං එකංසභාවිතො සමාධි හොති දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. සො උද්ධමධො තිරියං එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. උද්ධමධො තිරියං දිබ්බානි රූපානි පස්සති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො ච ඛො දිබ්බානි සද්දානි සුණාති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, මහාලි, හොති භික්ඛුනො උද්ධමධො තිරියං එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං.

368. ‘‘ඉධ , මහාලි, භික්ඛුනො පුරත්ථිමාය දිසාය එකංසභාවිතො සමාධි හොති දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. සො පුරත්ථිමාය දිසාය එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. පුරත්ථිමාය දිසාය දිබ්බානි සද්දානි සුණාති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො ච ඛො දිබ්බානි රූපානි පස්සති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, මහාලි, හොති භික්ඛුනො පුරත්ථිමාය දිසාය එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං.

369. ‘‘පුන චපරං, මහාලි, භික්ඛුනො දක්ඛිණාය දිසාය…පෙ…. පච්ඡිමාය දිසාය… උත්තරාය දිසාය… උද්ධමධො තිරියං එකංසභාවිතො සමාධි හොති දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. සො උද්ධමධො තිරියං එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. උද්ධමධො තිරියං දිබ්බානි සද්දානි සුණාති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො ච ඛො දිබ්බානි රූපානි පස්සති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, මහාලි, හොති භික්ඛුනො උද්ධමධො තිරියං එකංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානං සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, නො ච ඛො දිබ්බානං රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං.

370. ‘‘ඉධ , මහාලි, භික්ඛුනො පුරත්ථිමාය දිසාය උභයංසභාවිතො සමාධි හොති දිබ්බානඤ්ච රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං දිබ්බානඤ්ච සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. සො පුරත්ථිමාය දිසාය උභයංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානඤ්ච රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, දිබ්බානඤ්ච සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. පුරත්ථිමාය දිසාය දිබ්බානි ච රූපානි පස්සති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, දිබ්බානි ච සද්දානි සුණාති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, මහාලි, හොති භික්ඛුනො පුරත්ථිමාය දිසාය උභයංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානඤ්ච රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං දිබ්බානඤ්ච සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං.

371. ‘‘පුන චපරං, මහාලි, භික්ඛුනො දක්ඛිණාය දිසාය…පෙ…. පච්ඡිමාය දිසාය… උත්තරාය දිසාය… උද්ධමධො තිරියං උභයංසභාවිතො සමාධි හොති දිබ්බානඤ්ච රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, දිබ්බානඤ්ච සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. සො උද්ධමධො තිරියං උභයංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානඤ්ච රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං දිබ්බානඤ්ච

සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. උද්ධමධො තිරියං දිබ්බානි ච රූපානි පස්සති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, දිබ්බානි ච සද්දානි සුණාති පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හෙතං, මහාලි, හොති භික්ඛුනො උද්ධමධො තිරියං උභයංසභාවිතෙ සමාධිම්හි දිබ්බානඤ්ච රූපානං දස්සනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං, දිබ්බානඤ්ච සද්දානං සවනාය පියරූපානං කාමූපසංහිතානං රජනීයානං. අයං ඛො මහාලි, හෙතු, අයං පච්චයො, යෙන සන්තානෙව සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො දිබ්බානි සද්දානි නාස්සොසි පියරූපානි කාමූපසංහිතානි රජනීයානි, නො අසන්තානී''ති.

372. ''එතාසං නූන, භන්තෙ, සමාධිභාවනානං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී''ති. ''න ඛො, මහාලි, එතාසං සමාධිභාවනානං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති. අත්ථි ඛො, මහාලි, අඤ්ඤෙව ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච, යෙසං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී''ති.

චතුඅරියඵලං

373. ''කතමෙ පන තෙ, භන්තෙ, ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච, යෙසං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී''ති? ''ඉධ, මහාලි, භික්ඛු තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො. අයම්පි ඛො, මහාලි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච, යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති.

''පුන චපරං, මහාලි, භික්ඛු තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී හොති, සකිදෙව [සකිංදෙව (ක.)] ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයම්පි ඛො, මහාලි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච, යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති.

''පුන චපරං, මහාලි, භික්ඛු පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති, තත්ථ පරිනිබ්බායී, අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, මහාලි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච, යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති.

''පුන චපරං, මහාලි, භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, මහාලි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච, යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති. ඉමෙ ඛො තෙ, මහාලි, ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච, යෙසං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී''ති.

අරියඅට්ඨඞ්ගිකමග්ගො

374. ''අත්ථි පන, භන්තෙ, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අත්ථි ඛො, මහාලි, මග්ගො අත්ථි පටිපදා එතෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියායා''ති.

375. ''කතමො පන, භන්තෙ, මග්ගො කතමා පටිපදා එතෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියායා''ති? ''අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, මහාලි, මග්ගො අයං පටිපදා එතෙසං ධම්මානං සච්ඡිකිරියාය.

ද්වෙපබ්බජිතවත්ථු

376. ''එකමිදාහං, මහාලි, සමයං කොසම්බියං විහරාමි ඝොසිතාරාමෙ . අථ ඛො ද්වෙ පබ්බජිතා – මුණ්ඩියො ච පරිබ්බාජකො ජාලියො ච දාරුපත්තිකන්තෙවාසී යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා මයා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො තෙ ද්වෙ පබ්බජිතා මං එතදවොචුං – 'කිං නු ඛො, ආවුසො ගොතම, තං ජීවං තං සරීරං, උදාහු අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති?

377. '''තෙන හාවුසො, සුණාථ සාධුකං මනසි කරොථ භාසිස්සාමී''ති. 'එවමාවුසො'ති ඛො තෙ ද්වෙ පබ්බජිතා මම පච්චස්සොසුං. අහං එතදවොචං – ඉධාවුසො තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති? යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා, 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වා…පෙ…. දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති? යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති , කල්ලං තස්සෙතං වචනාය – 'තං

ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා…පෙ…. ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ…. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වාති? යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං [න කල්ලං (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] තස්සෙතං වචනාය – ‘තං ජීවං තං සරීර’’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වාති? යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති න කල්ලං තස්සෙතං වචනාය – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා’’ති. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ඔට්ඨද්ධො ලිච්ඡවී භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මහාලිසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. ජාලියසුත්තං

ද්වෙපබ්බජිතවත්ථු

378. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ද්වෙ පබ්බජිතා – මුණ්ඩියො ච පරිබ්බාජකො ජාලියො ච දාරුපත්තිකන්තෙවාසී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො තෙ ද්වෙ පබ්බජිතා භගවන්තං එතදවොචුං – ''කිං නු ඛො, ආවුසො ගොතම, තං ජීවං තං සරීරං, උදාහු අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර''න්ති?

379. ''තෙන හාවුසො, සුණාථ සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ ද්වෙ පබ්බජිතා භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''ඉධාවුසො, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං, සම්මාසම්බුද්ධො... පෙ.... (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති , කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වා...පෙ.... දුතියං ඣානං...පෙ.... තතියං ඣානං...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති? යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති කල්ලං, තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වා...පෙ.... ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති...පෙ.... යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති කල්ලං තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වා...පෙ.....

380. ...පෙ.... නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති. යො ඛො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, කල්ලං නු ඛො තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති? යො සො, ආවුසො, භික්ඛු එවං ජානාති එවං පස්සති, න කල්ලං තස්සෙතං වචනාය – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වාති. අහං ඛො පනෙතං, ආවුසො, එවං ජානාමි එවං පස්සාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති වා 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති වා''ති. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ ද්වෙ පබ්බජිතා භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

ජාලියසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. මහාසීහනාදසුත්තං

අචෙලකස්සපවත්ථු

381. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුඤ්ඤායං [උජුඤ්ඤායං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] විහරති කණ්ණකත්ථලෙ මිගදායෙ. අථ ඛො අචෙලො කස්සපො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො අචෙලො කස්සපො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම – ‘සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛාජීවිං එකංසෙන උපක්කොසති උපවදතී’ති. යෙ තෙ, භො ගොතම, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛාජීවිං එකංසෙන උපක්කොසති උපවදතී’ති, කච්චි තෙ භොතො ගොතමස්ස වුත්තවාදිනො, න ච භවන්තං ගොතමං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡති? අනබ්භක්ඛාතුකාමා හි මයං භවන්තං ගොතම’’න්ති.

382. ‘‘යෙ තෙ, කස්සප, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛාජීවිං එකංසෙන උපක්කොසති උපවදතී’ති, න මෙ තෙ වුත්තවාදිනො, අබ්භාචික්ඛන්ති ච පන මං තෙ අසතා අභූතෙන. ඉධාහං, කස්සප, එකච්චං තපස්සිං ලූඛාජීවිං පස්සාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නං. ඉධ පනාහං, කස්සප, එකච්චං තපස්සිං ලූඛාජීවිං පස්සාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නං.

383. ‘‘ඉධාහං, කස්සප, එකච්චං තපස්සිං අප්පදුක්ඛවිහාරිං පස්සාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නං. ඉධ පනාහං, කස්සප, එකච්චං තපස්සිං අප්පදුක්ඛවිහාරිං පස්සාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නං. යොහං, කස්සප, ඉමෙසං තපස්සීනං එවං ආගතිඤ්ච ගතිඤ්ච චුතිඤ්ච උපපත්තිඤ්ච යථාභූතං පජානාමි , සොහං කිං සබ්බං තපං ගරහිස්සාමි, සබ්බං වා තපස්සිං ලූඛාජීවිං එකංසෙන උපක්කොසිස්සාමි උපවදිස්සාමි?

384. ‘‘සන්ති, කස්සප, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පණ්ඩිතා නිපුණා කතපරප්පවාදා වාලවෙධිරූපා. තෙ භින්දන්තා මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි. තෙහිපි මෙ සද්ධිං එකච්චෙසු ඨානෙසු සමෙති, එකච්චෙසු ඨානෙසු න සමෙති. යං තෙ එකච්චං වදන්ති ‘සාධූ’ති, මයම්පි තං එකච්චං වදෙම ‘සාධූ’ති. යං තෙ එකච්චං වදන්ති ‘න සාධූ’ති, මයම්පි තං එකච්චං වදෙම ‘න සාධූ’ති. යං තෙ එකච්චං වදන්ති ‘සාධූ’ති, මයං තං එකච්චං වදෙම ‘න සාධූ’ති. යං තෙ එකච්චං වදන්ති ‘න සාධූ’ති, මයං තං එකච්චං වදෙම ‘සාධූ’ති.

‘‘යං මයං එකච්චං වදෙම ‘සාධූ’ති, පරෙපි තං එකච්චං වදන්ති ‘සාධූ’ති. යං මයං එකච්චං වදෙම ‘න සාධූ’ති, පරෙපි තං එකච්චං වදන්ති ‘න සාධූ’ති. යං මයං එකච්චං වදෙම ‘න සාධූ’ති, පරෙ තං එකච්චං වදන්ති ‘සාධූ’ති. යං මයං එකච්චං වදෙම ‘සාධූ’ති, පරෙ තං එකච්චං වදන්ති ‘න සාධූ’ති.

සමනුයුඤ්ජාපනකථා

385. ‘‘ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි – යෙසු නො, ආවුසො, ඨානෙසු න සමෙති, තිට්ඨන්තු තානි ඨානානි. යෙසු ඨානෙසු සමෙති, තත්ථ විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තං සමනුගාහන්තං සමනුභාසන්තං සත්ථාරා වා සත්ථාරං සඞ්ඝෙන වා සඞ්ඝං – ‘යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා අකුසලා අකුසලසඞ්ඛාතා, සාවජ්ජා සාවජ්ජසඞ්ඛාතා, අසෙවිතබ්බා අසෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, න අලමරියා න අලමරියසඞ්ඛාතා, කණ්හා කණ්හසඞ්ඛාතා. කො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං පහාය වත්තති, සමණො වා ගොතමො, පරෙ වා පන භොන්තො ගණාචරියා’ති?

386. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා එවං වදෙය්‍යුං – ‘යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා අකුසලා අකුසලසඞ්ඛාතා, සාවජ්ජා සාවජ්ජසඞ්ඛාතා, අසෙවිතබ්බා අසෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, න අලමරියා න අලමරියසඞ්ඛාතා, කණ්හා කණ්හසඞ්ඛාතා . සමණො ගොතමො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං පහාය වත්තති, යං වා පන භොන්තො පරෙ ගණාචරියා’ති. ඉතිහ, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා අම්හෙව තත්ථ යෙභුය්‍යෙන පසංසෙය්‍යුං.

387. ‘‘අපරම්පි නො, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තං සමනුගාහන්තං සමනුභාසන්තං සත්ථාරා වා සත්ථාරං සඞ්ඝෙන වා සඞ්ඝං – ‘යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා කුසලා කුසලසඞ්ඛාතා, අනවජ්ජා අනවජ්ජසඞ්ඛාතා, සෙවිතබ්බා සෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, අලමරියා අලමරියසඞ්ඛාතා, සුක්කා සුක්කසඞ්ඛාතා. කො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං සමාදාය වත්තති, සමණො වා ගොතමො, පරෙ වා පන භොන්තො ගණාචරියා’ ති?

388. ''ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා එවං වදෙය්‍යුං – 'යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා කුසලා කුසලසඞ්ඛාතා, අනවජ්ජා අනවජ්ජසඞ්ඛාතා, සෙවිතබ්බා සෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, අලමරියා අලමරියසඞ්ඛාතා, සුක්කා සුක්කසඞ්ඛාතා. සමණො ගොතමො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං සමාදාය වත්තති, යං වා පන භොන්තො පරෙ ගණාචරියා'ති. ඉතිහ, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා අම්හෙව තත්ථ යෙභුය්‍යෙන පසංසෙය්‍යුං.

389. ''අපරම්පි නො, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තං සමනුගාහන්තං සමනුභාසන්තං සත්ථාරා වා සත්ථාරං සඞ්ඝෙන වා සඞ්ඝං – 'යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා අකුසලා අකුසලසඞ්ඛාතා, සාවජ්ජා සාවජ්ජසඞ්ඛාතා, අසෙවිතබ්බා අසෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා , න අලමරියා න අලමරියසඞ්ඛාතා, කණ්හා කණ්හසඞ්ඛාතා. කො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං පහාය වත්තති, ගොතමසාවකසඞ්ඝො වා, පරෙ වා පන භොන්තො ගණාචරියසාවකසඞ්ඝා'ති?

390. ''ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා එවං වදෙය්‍යුං – 'යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා අකුසලා අකුසලසඞ්ඛාතා, සාවජ්ජා සාවජ්ජසඞ්ඛාතා, අසෙවිතබ්බා අසෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, න අලමරියා න අලමරියසඞ්ඛාතා, කණ්හා කණ්හසඞ්ඛාතා. ගොතමසාවකසඞ්ඝො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං පහාය වත්තති, යං වා පන භොන්තො පරෙ ගණාචරියසාවකසඞ්ඝා'ති. ඉතිහ, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා අම්හෙව තත්ථ යෙභුය්‍යෙන පසංසෙය්‍යුං.

391. ''අපරම්පි නො, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තං සමනුගාහන්තං සමනුභාසන්තං සත්ථාරා වා සත්ථාරං සඞ්ඝෙන වා සඞ්ඝං. 'යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා කුසලා කුසලසඞ්ඛාතා, අනවජ්ජා අනවජ්ජසඞ්ඛාතා, සෙවිතබ්බා සෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, අලමරියා අලමරියසඞ්ඛාතා, සුක්කා සුක්කසඞ්ඛාතා. කො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං සමාදාය වත්තති, ගොතමසාවකසඞ්ඝො වා, පරෙ වා පන භොන්තො ගණාචරියසාවකසඞ්ඝා'ති?

392. ''ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා එවං වදෙය්‍යුං – 'යෙ ඉමෙසං භවතං ධම්මා කුසලා කුසලසඞ්ඛාතා, අනවජ්ජා අනවජ්ජසඞ්ඛාතා, සෙවිතබ්බා සෙවිතබ්බසඞ්ඛාතා, අලමරියා අලමරියසඞ්ඛාතා, සුක්කා සුක්කසඞ්ඛාතා. ගොතමසාවකසඞ්ඝො ඉමෙ ධම්මෙ අනවසෙසං සමාදාය වත්තති, යං වා පන භොන්තො පරෙ ගණාචරියසාවකසඞ්ඝා'ති. ඉතිහ, කස්සප, විඤ්ඤූ සමනුයුඤ්ජන්තා සමනුගාහන්තා සමනුභාසන්තා අම්හෙව තත්ථ යෙභුය්‍යෙන පසංසෙය්‍යුං.

අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො

393. ''අත්ථි, කස්සප, මග්ගො අත්ථි පටිපදා, යථාපටිපන්නො සාමංයෙව ඤස්සති සාමං දක්ඛති [දක්ඛිති (සී.)] – 'සමණොව ගොතමො කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී'ති. කතමො ච, කස්සප, මග්ගො, කතමා ච පටිපදා, යථාපටිපන්නො සාමංයෙව ඤස්සති සාමං දක්ඛති – 'සමණොව ගොතමො කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී'ති? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං ඛො, කස්සප, මග්ගො, අයං පටිපදා, යථාපටිපන්නො සාමංයෙව ඤස්සති සාමං දක්ඛති 'සමණොව ගොතමො කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී'''ති.

තපොපක්කමකථා

394. එවං වුත්තෙ, අචෙලො කස්සපො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉමෙපි ඛො, ආවුසො ගොතම, තපොපක්කමා එතෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං සාමඤ්ඤසඞ්ඛාතා ච බ්‍රහ්මඤ්ඤසඞ්ඛාතා ච. අචෙලකො හොති, මුත්තාචාරො, හත්ථාපලෙඛනො, න එහිභද්දන්තිකො, න තිට්ඨභද්දන්තිකො, නාභිහටං, න උද්දිස්සකතං, න නිමන්තනං සාදියති. සො න කුම්භිමුඛා පටිග්ගණ්හාති, න කළොපිමුඛා පටිග්ගණ්හාති, න එළකමන්තරං, න දණ්ඩමන්තරං, න මුසලමන්තරං, න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං, න ගබ්භිනියා, න පායමානාය, න පුරිසන්තරගතාය, න සඞ්කිත්තීසු, න යත්ථ සා උපට්ඨිතො හොති, න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිනී, න මච්ඡං, න මංසං, න සුරං, න මෙරයං, න ථුසොදකං පිවති. සො එකාගාරිකො වා හොති එකාලොපිකො, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකො…පෙ…. සත්තාගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො ; එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙති, ද්වීහිපි දත්තීහි යාපෙති… සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙති; එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති, ද්වීහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති… සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති.

395. ''ඉමෙපි ඛො, ආවුසො ගොතම, තපොපක්කමා එතෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං සාමඤ්ඤසඞ්ඛාතා ච බ්‍රහ්මඤ්ඤසඞ්ඛාතා ච. සාකභක්ඛො වා හොති, සාමාකභක්ඛො වා හොති, නීවාරභක්ඛො වා හොති, දද්දුලභක්ඛො වා හොති, හටභක්ඛො වා හොති, කණභක්ඛො වා හොති, ආචාමභක්ඛො වා හොති, පිඤ්ඤාකභක්ඛො වා හොති, තිණභක්ඛො වා හොති, ගොමයභක්ඛො වා හොති, වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී.

396. ‘‘ඉමෙපි ඛො, ආවුසො ගොතම, තපොපක්කමා එතෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං සාමඤ්ඤසඞ්ඛාතා ච බ්‍රහ්මඤ්ඤසඞ්ඛාතා ච. සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකූලානිපි ධාරෙති, තිරීටානිපි ධාරෙති, අජිනම්පි ධාරෙති, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙති, කුසචීරම්පි ධාරෙති, වාකචීරම්පි ධාරෙති, ඵලකචීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙති, වාළකම්බලම්පි ධාරෙති, උලූකපක්ඛිකම්පි ධාරෙති, කෙසමස්සුලොචකොපි හොති කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තො, උබ්භට්ඨකොපි [උබ්භට්ඨිකොපි (ක.)] හොති ආසනපටික්ඛිත්තො, උක්කුටිකොපි හොති උක්කුටිකප්පධානමනුයුත්තො, කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොති කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙති, ඵලකසෙය්‍යම්පි කප්පෙති, ථණ්ඩිලසෙය්‍යම්පි කප්පෙති, එකපස්සයිකොපි හොති රජොජල්ලධරො, අබ්භොකාසිකොපි හොති යථාසන්ථතිකො , වෙකටිකොපි හොති විකටභොජනානුයොගමනුයුත්තො, අපානකොපි හොති අපානකත්තමනුයුත්තො, සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරතී’’ති.

තපොපක්කමනිරත්ථකථා

397. ‘‘අචෙලකො චෙපි, කස්සප, හොති, මුත්තාචාරො, හත්ථාපලෙඛනො…පෙ…. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. තස්ස චායං සීලසම්පදා චිත්තසම්පදා පඤ්ඤාසම්පදා අභාවිතා හොති අසච්ඡිකතා. අථ ඛො සො ආරකාව සාමඤ්ඤා ආරකාව බ්‍රහ්මඤ්ඤා. යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපි.

‘‘සාකභක්ඛො චෙපි, කස්සප, හොති, සාමාකභක්ඛො…පෙ…. වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී. තස්ස චායං සීලසම්පදා චිත්තසම්පදා පඤ්ඤාසම්පදා අභාවිතා හොති අසච්ඡිකතා. අථ ඛො සො ආරකාව සාමඤ්ඤා ආරකාව බ්‍රහ්මඤ්ඤා. යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපි.

‘‘සාණානි චෙපි, කස්සප, ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති…පෙ…. සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. තස්ස චායං සීලසම්පදා චිත්තසම්පදා පඤ්ඤාසම්පදා අභාවිතා හොති අසච්ඡිකතා. අථ ඛො සො ආරකාව සාමඤ්ඤා ආරකාව බ්‍රහ්මඤ්ඤා . යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපී’’ති.

398. එවං වුත්තෙ, අචෙලො කස්සපො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දුක්කරං, භො ගොතම, සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’’න්ති. ‘‘පකති ඛො එසා, කස්සප, ලොකස්මිං ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති. අචෙලකො චෙපි, කස්සප, හොති, මුත්තාචාරො, හත්ථාපලෙඛනො…පෙ…. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. ඉමාය ච, කස්සප, මත්තාය ඉමිනා තපොපක්කමෙන සාමඤ්ඤං වා අභවිස්ස බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං, නෙතං අභවිස්ස කල්ලං වචනාය – ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති.

‘‘සක්කා ච පනෙතං අභවිස්ස කාතුං ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා අන්තමසො කුම්භදාසියාපි – ‘හන්දාහං අචෙලකො හොමි, මුත්තාචාරො, හත්ථාපලෙඛනො…පෙ…. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරාමී’ති.

‘‘යස්මා ච ඛො, කස්සප, අඤ්ඤත්‍රෙව ඉමාය මත්තාය අඤ්ඤත්‍ර ඉමිනා තපොපක්කමෙන සාමඤ්ඤං වා හොති බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං, තස්මා එතං කල්ලං වචනාය – ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති. යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපි .

‘‘සාකභක්ඛො චෙපි, කස්සප, හොති, සාමාකභක්ඛො…පෙ…. වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී. ඉමාය ච, කස්සප, මත්තාය ඉමිනා තපොපක්කමෙන සාමඤ්ඤං වා අභවිස්ස බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං, නෙතං අභවිස්ස කල්ලං වචනාය – ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති.

‘‘සක්කා ච පනෙතං අභවිස්ස කාතුං ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා අන්තමසො කුම්භදාසියාපි – ‘හන්දාහං සාකභක්ඛො වා හොමි, සාමාකභක්ඛො වා…පෙ…. වනමූලඵලාහාරො යාපෙමි පවත්තඵලභොජී’ති.

‘‘යස්මා ච ඛො, කස්සප, අඤ්ඤත්‍රෙව ඉමාය මත්තාය අඤ්ඤත්‍ර ඉමිනා තපොපක්කමෙන සාමඤ්ඤං වා හොති බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං, තස්මා එතං කල්ලං වචනාය – ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති. යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං

පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපි.

‘‘සාණානි වෙපි, කස්සප, ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති…පෙ…. සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. ඉමාය ච, කස්සප, මත්තාය ඉමිනා තපොපක්කමෙන සාමඤ්ඤං වා අභවිස්ස බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං, නෙතං අභවිස්ස කල්ලං වචනාය – ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති.

‘‘සක්කා ච පනෙතං අභවිස්ස කාතුං ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා අන්තමසො කුම්භදාසියාපි – ‘හන්දාහං සාණානිපි ධාරෙමි, මසාණානිපි ධාරෙමි…පෙ…. සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරාමී’ති.

‘‘යස්මා ච ඛො, කස්සප, අඤ්ඤත්‍රෙව ඉමාය මත්තාය අඤ්ඤත්‍ර ඉමිනා තපොපක්කමෙන සාමඤ්ඤං වා හොති බ්‍රහ්මඤ්ඤං වා දුක්කරං සුදුක්කරං, තස්මා එතං කල්ලං වචනාය – ‘දුක්කරං සාමඤ්ඤං දුක්කරං බ්‍රහ්මඤ්ඤ’න්ති. යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපී’’ති.

399. එවං වුත්තෙ, අචෙලො කස්සපො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දුජ්ජානො, භො ගොතම, සමණො, දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’’ති. ‘‘පකති ඛො එසා, කස්සප, ලොකස්මිං ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති. අචෙලකො වෙපි, කස්සප, හොති, මුත්තාචාරො, හත්ථාපලෙඛනො…පෙ…. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. ඉමාය ච, කස්සප, මත්තාය ඉමිනා තපොපක්කමෙන සමණො වා අභවිස්ස බ්‍රාහ්මණො වා දුජ්ජානො සුදුජ්ජානො, නෙතං අභවිස්ස කල්ලං වචනාය – ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති.

‘‘සක්කා ච පනෙසො අභවිස්ස ඤාතුං ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා අන්තමසො කුම්භදාසියාපි – ‘අයං අචෙලකො හොති, මුත්තාචාරො, හත්ථාපලෙඛනො…පෙ…. ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකම්පි පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරතී’ති.

‘‘යස්මා ච ඛො, කස්සප, අඤ්ඤත්‍රෙව ඉමාය මත්තාය අඤ්ඤත්‍ර ඉමිනා තපොපක්කමෙන සමණො වා හොති බ්‍රාහ්මණො වා දුජ්ජානො සුදුජ්ජානො, තස්මා එතං කල්ලං වචනාය – ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති. යතො ඛො [යතො ච ඛො (ක.)], කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපි.

‘‘සාකභක්ඛො වෙපි, කස්සප, හොති සාමාකභක්ඛො…පෙ…. වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී. ඉමාය ච, කස්සප, මත්තාය ඉමිනා තපොපක්කමෙන සමණො වා අභවිස්ස බ්‍රාහ්මණො වා දුජ්ජානො සුදුජ්ජානො, නෙතං අභවිස්ස කල්ලං වචනාය – ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති.

‘‘සක්කා ච පනෙසො අභවිස්ස ඤාතුං ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා අන්තමසො කුම්භදාසියාපි – ‘අයං සාකභක්ඛො වා හොති සාමාකභක්ඛො…පෙ…. වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී’ති.

‘‘යස්මා ච ඛො, කස්සප, අඤ්ඤත්‍රෙව ඉමාය මත්තාය අඤ්ඤත්‍ර ඉමිනා තපොපක්කමෙන සමණො වා හොති බ්‍රාහ්මණො වා දුජ්ජානො සුදුජ්ජානො, තස්මා එතං කල්ලං වචනාය – ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති. යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති , ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප, භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපි.

‘‘සාණානි වෙපි, කස්සප, ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති…පෙ…. සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. ඉමාය ච, කස්සප, මත්තාය ඉමිනා තපොපක්කමෙන සමණො වා අභවිස්ස බ්‍රාහ්මණො වා දුජ්ජානො සුදුජ්ජානො, නෙතං අභවිස්ස කල්ලං වචනාය – ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති.

‘‘සක්කා ච පනෙසො අභවිස්ස ඤාතුං ගහපතිනා වා ගහපතිපුත්තෙන වා අන්තමසො කුම්භදාසියාපි – ‘අයං සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති…පෙ…. සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරතී’ති.

‘‘යස්මා ච ඛො, කස්සප, අඤ්ඤත්‍රෙව ඉමාය මත්තාය අඤ්ඤත්‍ර ඉමිනා තපොපක්කමෙන සමණො වා හොති බ්‍රාහ්මණො වා දුජ්ජානො සුදුජ්ජානො, තස්මා එතං කල්ලං වචනාය – ‘දුජ්ජානො සමණො දුජ්ජානො බ්‍රාහ්මණො’ති.

යතො ඛො, කස්සප, භික්ඛු අවෙරං අබ්‍යාපජ්ජං මෙත්තචිත්තං භාවෙති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති, කස්සප , භික්ඛු සමණො ඉතිපි බ්‍රාහ්මණො ඉතිපී’’ති.

සීලසමාධිපඤ්ඤාසම්පදා

400. එවං වුත්තෙ, අචෙලො කස්සපො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කතමා පන සා, භො ගොතම, සීලසම්පදා, කතමා චිත්තසම්පදා, කතමා පඤ්ඤාසම්පදා’’ති? ‘‘ඉධ, කස්සප, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං, සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. (යථා 190-193 අනුච්ඡෙදෙසු, එවං විත්ථාරෙතබ්බං) භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, කායකම්මවචීකම්මෙන සමන්නාගතො කුසලෙන පරිසුද්ධාජීවො සීලසම්පන්නො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො සන්තුට්ඨො.

401. ‘‘කථඤ්ච, කස්සප, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති? ඉධ, කස්සප, භික්ඛු පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලසම්පදාය …පෙ…. (යථා 194 යාව 210 අනුච්ඡෙදෙසු)

‘‘යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති . සෙය්‍යථිදං – සන්තිකම්මං පණිධිකම්මං…පෙ…. (යථා 211 අනුච්ඡෙදෙ) ඔසධීනං පතිමොක්ඛො ඉති වා ඉති, එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලසම්පදාය.

‘‘ස ඛො සො [අයං ඛො (ක.)], කස්සප, භික්ඛු එවං සීලසම්පන්නො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං සීලසංවරතො. සෙය්‍යථාපි, කස්සප, රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො නිහතපච්චාමිත්තො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං පච්චත්ථිකතො. එවමෙව ඛො, කස්සප, භික්ඛු එවං සීලසම්පන්නො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං සීලසංවරතො. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති. එවං ඛො, කස්සප, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති. අයං ඛො, කස්සප, සීලසම්පදා…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පිස්ස හොති චිත්තසම්පදාය…පෙ…. දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පිස්ස හොති චිත්තසම්පදාය. අයං ඛො, කස්සප, චිත්තසම්පදා.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාසම්පදාය…පෙ…. නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති…පෙ…. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාසම්පදාය. අයං ඛො, කස්සප, පඤ්ඤාසම්පදා.

‘‘ඉමාය ච, කස්සප, සීලසම්පදාය චිත්තසම්පදාය පඤ්ඤාසම්පදාය අඤ්ඤා සීලසම්පදා චිත්තසම්පදා පඤ්ඤාසම්පදා උත්තරිතරා වා පණීතතරා වා නත්ථි.

සීහනාදකථා

402. ‘‘සන්ති, කස්සප, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සීලවාදා. තෙ අනෙකපරියායෙන සීලස්ස වණ්ණං භාසන්ති. යාවතා, කස්සප, අරියං පරමං සීලං, නාහං තත්ථ අත්තනො සමසමං සමනුපස්සාමි, කුතො භිය්‍යො! අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භිය්‍යො, යදිදං අධිසීලං.

‘‘සන්ති, කස්සප, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා තපොජිගුච්ඡාවාදා. තෙ අනෙකපරියායෙන තපොජිගුච්ඡාය වණ්ණං භාසන්ති. යාවතා, කස්සප, අරියා පරමා තපොජිගුච්ඡා, නාහං තත්ථ අත්තනො සමසමං සමනුපස්සාමි, කුතො භිය්‍යො! අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භිය්‍යො, යදිදං අධිජෙගුච්ඡං.

‘‘සන්ති, කස්සප, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පඤ්ඤාවාදා. තෙ අනෙකපරියායෙන පඤ්ඤාය වණ්ණං භාසන්ති. යාවතා, කස්සප, අරියා පරමා පඤ්ඤා, නාහං තත්ථ අත්තනො සමසමං සමනුපස්සාමි, කුතො භිය්‍යො! අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භිය්‍යො, යදිදං අධිපඤ්ඤං.

‘‘සන්ති, කස්සප, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා විමුත්තිවාදා. තෙ අනෙකපරියායෙන විමුත්තියා වණ්ණං භාසන්ති. යාවතා, කස්සප, අරියා පරමා විමුත්ති, නාහං තත්ථ අත්තනො සමසමං සමනුපස්සාමි, කුතො භිය්‍යො! අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භිය්‍යො, යදිදං අධිවිමුත්ති.

403. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘සීහනාදං ඛො සමණො ගොතමො නදති, තඤ්ච ඛො සුඤ්ඤාගාරෙ නදති, නො පරිසාසූ’ති. තෙ – ‘මා හෙව’න්තිස්සු වචනීයා. ‘සීහනාදඤ්ච සමණො ගොතමො නදති, පරිසාසු ච නදතී’ති එවමස්සු, කස්සප, වචනීයා.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘සීහනාදඤ්ච සමණො ගොතමො නදති, පරිසාසු ච නදති, නො ච ඛො විසාරදො නදතී’ති . තෙ – ‘මා හෙව’න්තිස්සු වචනීයා. ‘සීහනාදඤ්ච සමණො ගොතමො නදති, පරිසාසු ච නදති, විසාරදො ච නදතී’’ති එවමස්සු, කස්සප, වචනීයා.

‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, කස්සප, විජ්ජති, යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘සීහනාදඤ්ච සමණො ගොතමො නදති, පරිසාසු ච නදති, විසාරදො ච නදති, නො ච ඛො නං පඤ්හං පුච්ඡන්ති…පෙ…. පඤ්හඤ්ච නං පුච්ඡන්ති; නො ච ඛො නෙසං පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකරොති…පෙ…. පඤ්හඤ්ච නෙසං පුට්ඨො බ්‍යාකරොති; නො ච ඛො පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙති…පෙ…. පඤ්හස්ස ච වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙති; නො ච ඛො සොතබ්බං මඤ්ඤන්ති…පෙ…. සොතබ්බඤ්චස්ස මඤ්ඤන්ති; නො ච ඛො සුත්වා පසීදන්ති…පෙ…. සුත්වා චස්ස පසීදන්ති ; නො ච ඛො පසන්නාකාරං කරොන්ති…පෙ…. පසන්නාකාරඤ්ච කරොන්ති; නො ච ඛො තථත්තාය පටිපජ්ජන්ති…පෙ…. තථත්තාය ච පටිපජ්ජන්ති; නො ච ඛො පටිපන්නා ආරාධෙන්තී’ති. තෙ – ‘මා හෙව’න්තිස්සු වචනීයා. ‘සීහනාදඤ්ච සමණො ගොතමො නදති, පරිසාසු ච නදති, විසාරදො ච නදති, පඤ්හඤ්ච නං පුච්ඡන්ති, පඤ්හඤ්ච නෙසං පුට්ඨො බ්‍යාකරොති, පඤ්හස්ස ච වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙති, සොතබ්බඤ්චස්ස මඤ්ඤන්ති, සුත්වා චස්ස පසීදන්ති, පසන්නාකාරඤ්ච කරොන්ති, තථත්තාය ච පටිපජ්ජන්ති, පටිපන්නා ච ආරාධෙන්ති’ති එවමස්සු, කස්සප, වචනීයා.

තිත්ථියපරිවාසකථා

404. ‘‘එකමිදාහං, කස්සප, සමයං රාජගහෙ විහරාමි ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තත්‍ර මං අඤ්ඤතරො තපබ්‍රහ්මචාරී නිග්‍රොධො නාම අධිජෙගුච්ඡෙ පඤ්හං අපුච්ඡි. තස්සාහං අධිජෙගුච්ඡෙ පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකාසිං. බ්‍යාකතෙ ච පන මෙ අත්තමනො අහොසි පරං විය මත්තායා’’ති. ‘‘කො හි, භන්තෙ, භගවතො ධම්මං සුත්වා න අත්තමනො අස්ස පරං විය මත්තාය? අහම්පි හි, භන්තෙ, භගවතො ධම්මං සුත්වා අත්තමනො පරං විය මත්තාය. අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති.

405. ‘‘යො ඛො, කස්සප, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛති පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛති උපසම්පදං, සො චත්තාරො මාසෙ පරිවසති, චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති, උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය. අපි ච මෙත්ථ පුග්ගලවෙමත්තතා විදිතා’’ති. ‘‘සචෙ, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛන්ති පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛන්ති උපසම්පදං, චත්තාරො මාසෙ පරිවසන්ති, චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති, උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය. අහං චත්තාරි වස්සානි පරිවසිස්සාමි, චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්තු, උපසම්පාදෙන්තු භික්ඛුභාවායා’’ති.

අලත්ථ ඛො අචෙලො කස්සපො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං , අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා කස්සපො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො න චිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති – අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා කස්සපො අරහතං අහොසීති.

මහාසීහනාදසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. පොට්ඨපාදසුත්තං

පොට්ඨපාදපරිබ්බාජකවත්ථු

406. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො සමයප්පවාදකෙ තින්දුකාචීරෙ එකසාලකෙ මල්ලිකාය ආරාමෙ පටිවසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං තිංසමත්තෙහි පරිබ්බාජකසතෙහි. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි.

407. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ''අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන සමයප්පවාදකො තින්දුකාචීරො එකසාලකො මල්ලිකාය ආරාමො, යෙන පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො භගවා යෙන සමයප්පවාදකො තින්දුකාචීරො එකසාලකො මල්ලිකාය ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි.

408. තෙන ඛො පන සමයෙන පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසින්නො හොති උන්නාදිනියා උච්චාසද්දමහාසද්දාය අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තියා. සෙය්‍යථිදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා.

409. අද්දසා ඛො පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං; දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨපෙසි – ''අප්පසද්දා හොන්තො හොන්තු, මා හොන්තො සද්දමකත්ථ. අයං සමණො ගොතමො ආගච්ඡති. අප්පසද්දකාමො ඛො සො ආයස්මා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදී. අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා''ති. එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං.

410. අථ ඛො භගවා යෙන පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''එතු ඛො, භන්තෙ, භගවා. ස්වාගතං, භන්තෙ, භගවතො. චිරස්සං ඛො, භන්තෙ, භගවා ඉමං පරියායමකාසි, යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීදතු, භන්තෙ, භගවා, ඉදං ආසනං පඤ්ඤත්ත''න්ති.

නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. පොට්ඨපාදොපි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො පොට්ඨපාදං පරිබ්බාජකං භගවා එතදවොච – ''කාය නුත්ථ [කාය නොත්ථ (ස්‍යා. ක.)], පොට්ඨපාද, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති?

අභිසඤ්ඤානිරොධකථා

411. එවං වුත්තෙ පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''තිට්ඨතෙසා, භන්තෙ, කථා, යාය මයං එතරහි කථාය සන්නිසින්නා. නෙසා, භන්තෙ, කථා භගවතො දුල්ලභා භවිස්සති පච්ඡාපි සවනාය. පුරිමානි, භන්තෙ, දිවසානි පුරිමතරානි, නානාතිත්ථියානං සමණබ්‍රාහ්මණානං කොතූහලසාලාය සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අභිසඤ්ඤානිරොධෙ කථා උදපාදි – 'කථං නු ඛො, භො, අභිසඤ්ඤානිරොධො හොතී'ති? තත්‍රෙකච්චෙ එවමාහංසු – 'අහෙතූ අප්පච්චයා පුරිසස්ස සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්තිපි නිරුජ්ඣන්තිපි. යස්මිං සමයෙ උප්පජ්ජන්ති, සඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොති. යස්මිං සමයෙ නිරුජ්ඣන්ති, අසඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොතී'ති. ඉත්ථෙකෙ අභිසඤ්ඤානිරොධං පඤ්ඤපෙන්ති.

''තමඤ්ඤො එවමාහ – 'න ඛො පන මෙතං [න ඛො නාමෙතං (සී. පී.)], භො, එවං භවිස්සති. සඤ්ඤා හි, භො, පුරිසස්ස අත්තා. සා ච ඛො උපෙතිපි අපෙතිපි. යස්මිං සමයෙ උපෙති, සඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොති. යස්මිං සමයෙ අපෙති, අසඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොතී'ති. ඉත්ථෙකෙ අභිසඤ්ඤානිරොධං පඤ්ඤපෙන්ති.

''තමඤ්ඤො එවමාහ – 'න ඛො පන මෙතං, භො, එවං භවිස්සති. සන්ති හි, භො, සමණබ්‍රාහ්මණා මහිද්ධිකා මහානුභාවා. තෙ ඉමස්ස පුරිසස්ස සඤ්ඤං උපකඩ්ඪන්තිපි අපකඩ්ඪන්තිපි. යස්මිං සමයෙ උපකඩ්ඪන්ති, සඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොති. යස්මිං සමයෙ අපකඩ්ඪන්ති, අසඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොතී'ති. ඉත්ථෙකෙ අභිසඤ්ඤානිරොධං පඤ්ඤපෙන්ති.

''තමඤ්ඤො එවමාහ – 'න ඛො පන මෙතං, භො, එවං භවිස්සති. සන්ති හි, භො, දෙවතා මහිද්ධිකා මහානුභාවා. තා ඉමස්ස පුරිසස්ස සඤ්ඤං උපකඩ්ඪන්තිපි අපකඩ්ඪන්තිපි. යස්මිං සමයෙ උපකඩ්ඪන්ති, සඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොති. යස්මිං සමයෙ අපකඩ්ඪන්ති, අසඤ්ඤී තස්මිං සමයෙ හොතී'ති. ඉත්ථෙකෙ අභිසඤ්ඤානිරොධං පඤ්ඤපෙන්ති.

‘‘තස්ස මය්හං, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව ආරබ්භ සති උදපාදි – ‘අහො නූන භගවා, අහො නූන සුගතො, යො ඉමෙසං ධම්මානං සුකුසලො’ති. භගවා, භන්තෙ, කුසලො, භගවා පකතඤ්ඤූ අභිසඤ්ඤානිරොධස්ස. කථං නු ඛො, භන්තෙ, අභිසඤ්ඤානිරොධො හොතී’’ති?

සහෙතුකසඤ්ඤුප්පාදනිරොධකථා

412. ‘‘තත්‍ර , පොට්ඨපාද, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘අහෙතූ අප්පච්චයා පුරිසස්ස සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්තිපි නිරුජ්ඣන්තිපී’ති, ආදිතොව තෙසං අපරද්ධං. තං කිස්ස හෙතු? සහෙතූ හි, පොට්ඨපාද, සප්පච්චයා පුරිසස්ස සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්තිපි නිරුජ්ඣන්තිපි. සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති’’.

413. ‘‘කා ච සික්ඛා’’ති? භගවා අවොච – ‘‘ඉධ, පොට්ඨපාද, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං, සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ.… (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු, එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, පොට්ඨපාද, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති…පෙ.… තස්සිමෙ පඤ්චනීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සතො පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. සො විවිච්චෙව කාමෙහි, විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා කාමසඤ්ඤා, සා නිරුජ්ඣති. විවෙකජපීතිසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති, විවෙකජපීතිසුඛසුඛුම-සච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයං සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

‘‘පුන චපරං, පොට්ඨපාද, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා විවෙකජපීතිසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා, සා නිරුජ්ඣති. සමාධිජපීතිසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති , සමාධිජපීතිසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයම්පි සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

‘‘පුන චපරං, පොට්ඨපාද, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’’ති, තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා සමාධිජපීතිසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා, සා නිරුජ්ඣති. උපෙක්ඛාසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති, උපෙක්ඛාසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයම්පි සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

‘‘පුන චපරං, පොට්ඨපාද, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා උපෙක්ඛාසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා, සා නිරුජ්ඣති. අදුක්ඛමසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති, අදුක්ඛමසුඛසුඛුමසච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයම්පි සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

‘‘පුන චපරං, පොට්ඨපාද, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා රූපසඤ්ඤා [පුරිමසඤ්ඤා (ක.)], සා නිරුජ්ඣති. ආකාසානඤ්චායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති, ආකාසානඤ්චායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයම්පි සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

‘‘පුන චපරං, පොට්ඨපාද, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා ආකාසානඤ්චායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤා, සා නිරුජ්ඣති. විඤ්ඤාණඤ්චායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයම්පි සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

‘‘පුන චපරං, පොට්ඨපාද, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්ස යා පුරිමා විඤ්ඤාණඤ්චායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤා, සා නිරුජ්ඣති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤා තස්මිං සමයෙ හොති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසුඛුමසච්චසඤ්ඤීයෙව තස්මිං සමයෙ හොති. එවම්පි සික්ඛා එකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජති, සික්ඛා එකා සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. අයම්පි සික්ඛා’’ති භගවා අවොච.

414. ‘‘යතො ඛො, පොට්ඨපාද, භික්ඛු ඉධ සකසඤ්ඤී හොති, සො තතො අමුත්‍ර තතො අමුත්‍ර අනුපුබ්බෙන සඤ්ඤග්ගං ඵුසති. තස්ස සඤ්ඤග්ගෙ ඨිතස්ස එවං හොති – ‘චෙතයමානස්ස මෙ පාපියො, අචෙතයමානස්ස මෙ

සෙය්‍යො. අහඤ්චෙව ඛො පන චෙතෙය්‍යං, අභිසඞ්ඛරෙය්‍යං, ඉමා ච මෙ සඤ්ඤා නිරුජ්ඣෙය්‍යුං, අඤ්ඤා ච ඔළාරිකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජෙය්‍යුං; යංනූනාහං න චෙව චෙතෙය්‍යං න ච අභිසඞ්ඛරෙය්‍ය'න්ති. සො න චෙව චෙතෙති, න ච අභිසඞ්ඛරොති. තස්ස අචෙතයතො අනභිසඞ්ඛරොතො තා චෙව සඤ්ඤා නිරුජ්ඣන්ති, අඤ්ඤා ච ඔළාරිකා සඤ්ඤා න උප්පජ්ජන්ති. සො නිරොධං ඵුසති. එවං ඛො, පොට්ඨපාද, අනුපුබ්බාභිසඤ්ඤානිරොධ-සම්පජාන-සමාපත්ති හොති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, අපි නු තෙ ඉතො පුබ්බෙ එවරූපා අනුපුබ්බාභිසඤ්ඤානිරොධ-සම්පජාන-සමාපත්ති සුතපුබ්බා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ. එවං ඛො අහං , භන්තෙ, භගවතො භාසිතං ආජානාමි – 'යතො ඛො, පොට්ඨපාද, භික්ඛු ඉධ සකසඤ්ඤී හොති, සො තතො අමුත්‍ර තතො අමුත්‍ර අනුපුබ්බෙන සඤ්ඤග්ගං ඵුසති, තස්ස සඤ්ඤග්ගෙ ඨිතස්ස එවං හොති – ''චෙතයමානස්ස මෙ පාපියො, අචෙතයමානස්ස මෙ සෙය්‍යො. අහඤ්චෙව ඛො පන චෙතෙය්‍යං අභිසඞ්ඛරෙය්‍යං, ඉමා ච මෙ සඤ්ඤා නිරුජ්ඣෙය්‍යුං, අඤ්ඤා ච ඔළාරිකා සඤ්ඤා උප්පජ්ජෙය්‍යුං; යංනූනාහං න චෙව චෙතෙය්‍යං, න ච අභිසඞ්ඛරෙය්‍ය''න්ති. සො න චෙව චෙතෙති, න චාභිසඞ්ඛරොති, තස්ස අචෙතයතො අනභිසඞ්ඛරොතො තා චෙව සඤ්ඤා නිරුජ්ඣන්ති, අඤ්ඤා ච ඔළාරිකා සඤ්ඤා න උප්පජ්ජන්ති . සො නිරොධං ඵුසති. එවං ඛො, පොට්ඨපාද, අනුපුබ්බාභිසඤ්ඤානිරොධ-සම්පජාන-සමාපත්ති හොතී'''ති. ''එවං, පොට්ඨපාදා''ති.

415. ''එකඤ්ඤෙව නු ඛො, භන්තෙ, භගවා සඤ්ඤග්ගං පඤ්ඤපෙති, උදාහු පුථූපි සඤ්ඤග්ගෙ පඤ්ඤපෙතී''ති? ''එකම්පි ඛො අහං, පොට්ඨපාද, සඤ්ඤග්ගං පඤ්ඤපෙමි, පුථූපි සඤ්ඤග්ගෙ පඤ්ඤපෙමී''ති. ''යථා කථං පන, භන්තෙ, භගවා එකම්පි සඤ්ඤග්ගං පඤ්ඤපෙති, පුථූපි සඤ්ඤග්ගෙ පඤ්ඤපෙතී''ති? ''යථා යථා ඛො, පොට්ඨපාද, නිරොධං ඵුසති, තථා තථාහං සඤ්ඤග්ගං පඤ්ඤපෙමි. එවං ඛො අහං, පොට්ඨපාද, එකම්පි සඤ්ඤග්ගං පඤ්ඤපෙමි, පුථූපි සඤ්ඤග්ගෙ පඤ්ඤපෙමී''ති.

416. ''සඤ්ඤා නු ඛො, භන්තෙ, පඨමං උප්පජ්ජති, පච්ඡා ඤාණං, උදාහු ඤාණං පඨමං උප්පජ්ජති, පච්ඡා සඤ්ඤා, උදාහු සඤ්ඤා ච ඤාණඤ්ච අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජන්තී''ති? ''සඤ්ඤා ඛො, පොට්ඨපාද, පඨමං උප්පජ්ජති, පච්ඡා ඤාණං, සඤ්ඤුප්පාදා ච පන ඤාණුප්පාදො හොති. සො එවං පජානාති – 'ඉදප්පච්චයා කිර මෙ ඤාණං උදපාදී'ති. ඉමිනා ඛො එතං, පොට්ඨපාද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං – යථා සඤ්ඤා පඨමං උප්පජ්ජති, පච්ඡා ඤාණං, සඤ්ඤුප්පාදා ච පන ඤාණුප්පාදො හොතී''ති.

සඤ්ඤාඅත්තකථා

417. ''සඤ්ඤා නු ඛො, භන්තෙ, පුරිසස්ස අත්තා, උදාහු අඤ්ඤා සඤ්ඤා අඤ්ඤො අත්තා''ති? ''කං පන ත්වං, පොට්ඨපාද, අත්තානං පච්චෙසී''ති ? ''ඔළාරිකං ඛො අහං, භන්තෙ, අත්තානං පච්චෙමි රූපිං චාතුමහාභූතිකං කබළීකාරාහාරභක්ඛ''න්ති [කබළීකාරභක්ඛන්ති (ස්‍යා. ක.)]. ''ඔළාරිකො ච හි තෙ, පොට්ඨපාද, අත්තා අභවිස්ස රූපී චාතුමහාභූතිකො කබළීකාරාහාරභක්ඛො. එවං සන්තං ඛො තෙ, පොට්ඨපාද, අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා. තදමිනාපෙතං, පොට්ඨපාද , පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා. තිට්ඨතෙව සායං [තිට්ඨතෙවායං (සී. පී.)], පොට්ඨපාද, ඔළාරිකො අත්තා රූපී චාතුමහාභූතිකො කබළීකාරාහාරභක්ඛො, අථ ඉමස්ස පුරිසස්ස අඤ්ඤා ච සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්ති, අඤ්ඤා ච සඤ්ඤා නිරුජ්ඣන්ති. ඉමිනා ඛො එතං, පොට්ඨපාද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා''ති.

418. ''මනොමයං ඛො අහං, භන්තෙ, අත්තානං පච්චෙමි සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රිය''න්ති. ''මනොමයො ච හි තෙ, පොට්ඨපාද, අත්තා අභවිස්ස සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො, එවං සන්තම්පි ඛො තෙ, පොට්ඨපාද, අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා. තදමිනාපෙතං, පොට්ඨපාද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා. තිට්ඨතෙව සායං, පොට්ඨපාද, මනොමයො අත්තා සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො, අථ ඉමස්ස පුරිසස්ස අඤ්ඤා ච සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්ති, අඤ්ඤා ච සඤ්ඤා නිරුජ්ඣන්ති. ඉමිනාපි ඛො එතං, පොට්ඨපාද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා''ති.

419. ''අරූපිං ඛො අහං, භන්තෙ, අත්තානං පච්චෙමි සඤ්ඤාමය''න්ති. ''අරූපී ච හි තෙ, පොට්ඨපාද, අත්තා අභවිස්ස සඤ්ඤාමයො, එවං සන්තම්පි ඛො තෙ, පොට්ඨපාද, අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා. තදමිනාපෙතං, පොට්ඨපාද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා. තිට්ඨතෙව සායං, පොට්ඨපාද, අරූපී අත්තා සඤ්ඤාමයො, අථ ඉමස්ස පුරිසස්ස අඤ්ඤා ච සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්ති, අඤ්ඤා ච සඤ්ඤා නිරුජ්ඣන්ති. ඉමිනාපි ඛො එතං, පොට්ඨපාද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අඤ්ඤාව සඤ්ඤා භවිස්සති අඤ්ඤො අත්තා''ති.

420. ''සක්කා පනෙතං, භන්තෙ, මයා ඤාතුං – 'සඤ්ඤා පුරිසස්ස අත්තා'ති වා 'අඤ්ඤාව සඤ්ඤා අඤ්ඤො අත්තාති වා'ති? ''දුජ්ජානං ඛො එතං [එවං (ක.)], පොට්ඨපාද, තයා අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤඛන්තිකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍රාචරියකෙන – 'සඤ්ඤා පුරිසස්ස අත්තා'ති වා, 'අඤ්ඤාව සඤ්ඤා අඤ්ඤො අත්තාති වා'''ති.

‘‘සචෙ තං, භන්තෙ, මයා දුජ්ජානං අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤඛන්තිකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍රාචරියකෙන – ‘සඤ්ඤා පුරිසස්ස අත්තා’ති වා, ‘අඤ්ඤාව සඤ්ඤා අඤ්ඤො අත්තා’ති වා; ‘කිං පන, භන්තෙ, සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති? අබ්‍යාකතං ඛො එතං, පොට්ඨපාද, මයා – ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති.

‘‘කිං පන, භන්තෙ, ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති ? ‘‘එතම්පි ඛො, පොට්ඨපාද, මයා අබ්‍යාකතං – ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භන්තෙ, ‘අන්තවා ලොකො…පෙ…. ‘අනන්තවා ලොකො … ‘තං ජීවං තං සරීරං… ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං… ‘හොති තථාගතො පරං මරණා… ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා… ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා… ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති? ‘‘එතම්පි ඛො, පොට්ඨපාද, මයා අබ්‍යාකතං – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කස්මා පනෙතං, භන්තෙ, භගවතා අබ්‍යාකත’’න්ති? ‘‘න හෙතං, පොට්ඨපාද, අත්ථසංහිතං න ධම්මසංහිතං නාදිබ්‍රහ්මචරියකං, න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, තස්මා එතං මයා අබ්‍යාකත’’න්ති.

‘‘කිං පන, භන්තෙ, භගවතා බ්‍යාකත’’න්ති? ‘‘ඉදං දුක්ඛන්ති ඛො, පොට්ඨපාද, මයා බ්‍යාකතං. අයං දුක්ඛසමුදයොති ඛො, පොට්ඨපාද, මයා බ්‍යාකතං. අයං දුක්ඛනිරොධොති ඛො, පොට්ඨපාද, මයා බ්‍යාකතං. අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති ඛො, පොට්ඨපාද, මයා බ්‍යාකත’’න්ති.

‘‘කස්මා පනෙතං, භන්තෙ, භගවතා බ්‍යාකත’’න්ති? ‘‘එතඤ්හි, පොට්ඨපාද, අත්ථසංහිතං, එතං ධම්මසංහිතං, එතං ආදිබ්‍රහ්මචරියකං, එතං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති; තස්මා එතං මයා බ්‍යාකත’’න්ති. ‘‘එවමෙතං, භගවා, එවමෙතං, සුගත . යස්සදානි, භන්තෙ, භගවා කාලං මඤ්ඤතී’’ති. අථ ඛො භගවා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

421. අථ ඛො තෙ පරිබ්බාජකා අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො පොට්ඨපාදං පරිබ්බාජකං සමන්තතො වාචා [වාචාය (ස්‍යා. ක.)] සන්නිතොදකෙන සඤ්ඣබ්භරිමකංසු – ‘‘එවමෙව පනායං භවං පොට්ඨපාදො යඤ්ඤදෙව සමණො ගොතමො භාසති, තං තදෙවස්ස අබ්භනුමොදති – ‘එවමෙතං භගවා එවමෙතං, සුගතා’ති. න ඛො පන මයං කිඤ්චි [කඤ්චි (පී.)] සමණස්ස ගොතමස්ස එකංසිකං ධම්මං දෙසිතං ආජානාම – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අන්තවා ලොකො’ති වා, ‘අනන්තවා ලොකො’ති වා, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා , ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා’’ති.

එවං වුත්තෙ පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො තෙ පරිබ්බාජකෙ එතදවොච – ‘‘අහම්පි ඛො, භො, න කිඤ්චි සමණස්ස ගොතමස්ස එකංසිකං ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා; අපි ච සමණො ගොතමො භූතං තච්ඡං තථං පටිපදං පඤ්ඤපෙති ධම්මට්ඨිතතං ධම්මනියාමතං. භූතං ඛො පන තච්ඡං තථං පටිපදං පඤ්ඤපෙන්තස්ස ධම්මට්ඨිතතං ධම්මනියාමතං, කථඤ්හි නාම මාදිසො විඤ්ඤූ සමණස්ස ගොතමස්ස සුභාසිතං සුභාසිතතො නාබ්භනුමොදෙය්‍යා’’ති?

චිත්තහත්ථිසාරිපුත්තපොට්ඨපාදවත්ථු

422. අථ ඛො ද්වීහතීහස්ස අච්චයෙන චිත්තො ච හත්ථිසාරිපුත්තො පොට්ඨපාදො ච පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා චිත්තො හත්ථිසාරිපුත්තො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. පොට්ඨපාදො පන පරිබ්බාජකො භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘තදා මං, භන්තෙ, තෙ පරිබ්බාජකා අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො සමන්තතො වාචාසන්නිතොදකෙන සඤ්ඣබ්භරිමකංසු – ‘එවමෙව පනායං භවං පොට්ඨපාදො යඤ්ඤදෙව සමණො ගොතමො භාසති, තං තදෙවස්ස අබ්භනුමොදති – ‘එවමෙතං භගවා එවමෙතං සුගතා’’ති. න ඛො පන මයං කිඤ්චි සමණස්ස ගොතමස්ස එකංසිකං ධම්මං දෙසිතං ආජානාම – ‘‘සස්සතො ලොකො’’ති වා, ‘‘අසස්සතො ලොකො’’ති වා, ‘‘අන්තවා ලොකො’’ති වා, ‘‘අනන්තවා ලොකො’’ති වා, ‘‘තං ජීවං තං සරීර’’න්ති වා, ‘‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’න්ති වා, ‘‘හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වා, ‘‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වා, ‘‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වා, ‘‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වා’ති. එවං වුත්තාහං, භන්තෙ, තෙ පරිබ්බාජකෙ එතදවොචං – ‘අහම්පි ඛො, භො, න කිඤ්චි සමණස්ස ගොතමස්ස එකංසිකං ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි – ‘‘සස්සතො ලොකො’’ති වා, ‘‘අසස්සතො ලොකො’’ති වා…පෙ…. ‘‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වා; අපි ච සමණො ගොතමො භූතං තච්ඡං තථං පටිපදං

පඤ්ඤපෙති ධම්මට්ඨිතතං ධම්මනියාමතං. භූතං බො පන තච්ඡං තථං පටිපදං පඤ්ඤපෙන්තස්ස ධම්මට්ඨිතතං ධම්මනියාමතං, කථඤ්හි නාම මාදිසො විඤ්ඤූ සමණස්ස ගොතමස්ස සුභාසිතං සුභාසිතතො නාබ්භනුමොදෙය්‍යා''ති?

423. ''සබ්බෙව බො එතෙ, පොට්ඨපාද, පරිබ්බාජකා අන්ධා අචක්ඛුකා; ත්වංයෙව නෙසං එකො චක්ඛුමා. එකංසිකාපි හි බො, පොට්ඨපාද, මයා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා; අනෙකංසිකාපි හි බො , පොට්ඨපාද, මයා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා.

''කතමෙ ච තෙ, පොට්ඨපාද, මයා අනෙකංසිකා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා? 'සස්සතො ලොකො'ති [ලොකොති වා (සී. ක.)] බො, පොට්ඨපාද, මයා අනෙකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො; 'අසස්සතො ලොකො'ති [ලොකොති වා (සී. ක.)] බො, පොට්ඨපාද, මයා අනෙකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො; 'අන්තවා ලොකො'ති [ලොකොති වා (සී. ක.)] බො පොට්ඨපාද...පෙ.... 'අනන්තවා ලොකො'ති [ලොකොති වා (සී. ක.)] බො පොට්ඨපාද... 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති බො පොට්ඨපාද... 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති බො පොට්ඨපාද... 'හොති තථාගතො පරං මරණා'ති බො පොට්ඨපාද... න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති බො පොට්ඨපාද... 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'ති බො පොට්ඨපාද... 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති බො, පොට්ඨපාද, මයා අනෙකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො.

''කස්මා ච තෙ, පොට්ඨපාද, මයා අනෙකංසිකා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා? න හෙතෙ, පොට්ඨපාද, අත්ථසංහිතා න ධම්මසංහිතා න ආදිබ්‍රහ්මචරියකා න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තන්ති. තස්මා තෙ මයා අනෙකංසිකා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා''.

එකංසිකධම්මො

424. ''කතමෙ ච තෙ, පොට්ඨපාද, මයා එකංසිකා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා ? ඉදං දුක්ඛන්ති බො, පොට්ඨපාද, මයා එකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො. අයං දුක්ඛසමුදයොති බො, පොට්ඨපාද, මයා එකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො. අයං දුක්ඛනිරොධොති බො, පොට්ඨපාද, මයා එකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො. අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති බො, පොට්ඨපාද, මයා එකංසිකො ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤත්තො.

''කස්මා ච තෙ, පොට්ඨපාද, මයා එකංසිකා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා? එතෙ, පොට්ඨපාද, අත්ථසංහිතා , එතෙ ධම්මසංහිතා, එතෙ ආදිබ්‍රහ්මචරියකා එතෙ නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති. තස්මා තෙ මයා එකංසිකා ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤත්තා.

425. ''සන්ති, පොට්ඨපාද, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – 'එකන්තසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා'ති. ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි – 'සච්චං කිර තුම්හෙ ආයස්මන්තො එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ''එකන්තසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා'ති? තෙ චෙ මෙ එවං පුට්ඨා 'ආමා'ති පටිජානන්ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි – 'අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එකන්තසුඛං ලොකං ජානං පස්සං විහරථා'ති? ඉති පුට්ඨා 'නො'ති වදන්ති.

''ත්‍යාහං එවං වදාමි – 'අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එකං වා රත්තිං එකං වා දිවසං උපඩ්ඪං වා රත්තිං උපඩ්ඪං වා දිවසං එකන්තසුඛිං අත්තානං සඤ්ජානාථා'ති [සම්පජානාථාති (සී. ස්‍යා. ක.)]? ඉති පුට්ඨා 'නො'ති වදන්ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි – 'අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො ජානාථ – ''අයං මග්ගො අයං පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා'''ති? ඉති පුට්ඨා 'නො'ති වදන්ති.

''ත්‍යාහං එවං වදාමි – 'අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො යා තා දෙවතා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා, තාසං භාසමානානං සද්දං සුණාථ – ''සුප්පටිපන්නාත්ථ, මාරිසා, උජුප්පටිපන්නාත්ථ, මාරිසා, එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියාය; මයම්පි හි, මාරිසා, එවංපටිපන්නා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා'ති ? ඉති පුට්ඨා 'නො'ති වදන්ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී''ති? ''අද්ධා බො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී''ති.

426. ''සෙය්‍යථාපි, පොට්ඨපාද, පුරිසො එවං වදෙය්‍ය – 'අහං යා ඉමස්මිං ජනපදෙ ජනපදකල්‍යාණී, තං ඉච්ඡාමි තං කාමෙමී'ති. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – 'අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං ඛත්තියී වා බ්‍රාහ්මණී වා වෙස්සී වා සුද්දී වා'ති? ඉති පුට්ඨො 'නො'ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – 'අම්භො පුරිස , යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං එවංනාමා එවංගොත්තාති වා, දීඝා වා රස්සා වා මජ්ඣිමා වා කාළී වා සාමා වා මඞ්ගුරච්ඡවී වාති, අමුකස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා නගරෙ වා'ති? ඉති පුට්ඨො 'නො'ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – 'අම්භො පුරිස, යං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි, තං ත්වං ඉච්ඡසි කාමෙසී'ති? ඉති පුට්ඨො 'ආමා'ති වදෙය්‍ය.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි , පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, පොට්ඨපාද, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘එකන්තසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා’ති. ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි – ‘සච්චං කිර තුම්හෙ ආයස්මන්තො එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘එකන්තසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා’’’ති? තෙ චෙ මෙ එවං පුට්ඨා ‘ආමා’ති පටිජානන්ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එකන්තසුඛං ලොකං ජානං පස්සං විහරථා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති.

‘‘ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එකං වා රත්තිං එකං වා දිවසං උපඩ්ඪං වා රත්තිං උපඩ්ඪං වා දිවසං එකන්තසුඛිං අත්තානං සඤ්ජානාථා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො ජානාථ – ‘‘අයං මග්ගො අයං පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති.

‘‘ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො යා තා දෙවතා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා, තාසං භාසමානානං සද්දං සුණාථ – ‘‘සුප්පටිපන්නාත්ථ, මාරිසා, උජුප්පටිපන්නාත්ථ, මාරිසා, එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියාය; මයම්පි හි, මාරිසා, එවංපටිපන්නා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා’’’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

427. ‘‘සෙය්‍යථාපි, පොට්ඨපාද, පුරිසො චාතුමහාපථෙ නිස්සෙණිං කරෙය්‍ය පාසාදස්ස ආරොහණාය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යස්ස ත්වං [යං ත්වං (සී. ක.)] පාසාදස්ස ආරොහණාය නිස්සෙණිං කරොසි, ජානාසි තං පාසාදං පුරත්ථිමාය වා දිසාය දක්ඛිණාය වා දිසාය පච්ඡිමාය වා දිසාය උත්තරාය වා දිසාය උච්චො වා නීචො වා මජ්ඣිමො වා’ති? ඉති පුට්ඨො ‘නො’ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි, තස්ස ත්වං පාසාදස්ස ආරොහණාය නිස්සෙණිං කරොසී’ති? ඉති පුට්ඨො ‘ආමා’ති වදෙය්‍ය.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘එවමෙව ඛො, පොට්ඨපාද, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘එකන්තසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා’ති. ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි – ‘සච්චං කිර තුම්හෙ ආයස්මන්තො එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘එකන්තසුඛී අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා’ති ? තෙ චෙ මෙ එවං පුට්ඨා ‘ආමා’ති පටිජානන්ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එකන්තසුඛං ලොකං ජානං පස්සං විහරථා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති.

‘‘ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො එකං වා රත්තිං එකං වා දිවසං උපඩ්ඪං වා රත්තිං උපඩ්ඪං වා දිවසං එකන්තසුඛිං අත්තානං සඤ්ජානාථා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො ජානාථ අයං මග්ගො අයං පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘නො’ති වදන්ති.

‘‘ත්‍යාහං එවං වදාමි – ‘අපි පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො යා තා දෙවතා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා’ තාසං දෙවතානං භාසමානානං සද්දං සුණාථ- ‘‘සුප්පටිපන්නාත්ථ, මාරිසා, උජුප්පටිපන්නාත්ථ , මාරිසා, එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියාය; මයම්පි හි, මාරිසා, එවං පටිපන්නා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා’ති? ඉති පුට්ඨා ‘‘නො’’ති වදන්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

තයො අත්තපටිලාභා

428. ‘‘තයො ඛො මෙ, පොට්ඨපාද, අත්තපටිලාභා – ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො, මනොමයො අත්තපටිලාභො, අරූපො අත්තපටිලාභො. කතමො ච, පොට්ඨපාද, ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො? රූපී චාතුමහාභූතිකො කබළීකාරාහාරභක්ඛො [කබළීකාරභක්ඛො (ස්‍යා. ක.)], අයං ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො. කතමො මනොමයො අත්තපටිලාභො? රූපී මනොමයො සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො, අයං මනොමයො අත්තපටිලාභො. කතමො අරූපො අත්තපටිලාභො? අරූපී සඤ්ඤාමයො, අයං අරූපො අත්තපටිලාභො.

429. ‘‘ඔළාරිකස්සපි ඛො අහං, පොට්ඨපාද, අත්තපටිලාභස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙමි – යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථාති. සියා ඛො පන තෙ, පොට්ඨපාද, එවමස්ස – සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති, දුක්ඛො ච ඛො විහාරොති, න ඛො පනෙතං, පොට්ඨපාද, එවං දට්ඨබ්බං. සංකිලෙසිකා චෙව ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ච ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති, පාමුජ්ජං චෙව භවිස්සති පීති ච පස්සද්ධි ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච සුඛො ච විහාරො.

430. ‘‘මනොමයස්සපි ඛො අහං, පොට්ඨපාද, අත්තපටිලාභස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙමි යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථාති . සියා ඛො පන තෙ, පොට්ඨපාද, එවමස්ස – ‘සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති, දුක්ඛො ච ඛො විහාරො’ති, න ඛො පනෙතං, පොට්ඨපාද, එවං දට්ඨබ්බං. සංකිලෙසිකා චෙව ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ච ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති , පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති, පාමුජ්ජං චෙව භවිස්සති පීති ච පස්සද්ධි ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච සුඛො ච විහාරො.

431. ‘‘අරූපස්සපි ඛො අහං, පොට්ඨපාද, අත්තපටිලාභස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙමි යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති , පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථාති. සියා ඛො පන තෙ, පොට්ඨපාද, එවමස්ස – ‘සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති, දුක්ඛො ච ඛො විහාරො’ති, න ඛො පනෙතං , පොට්ඨපාද, එවං දට්ඨබ්බං. සංකිලෙසිකා චෙව ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ච ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති, පාමුජ්ජං චෙව භවිස්සති පීති ච පස්සද්ධි ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච සුඛො ච විහාරො.

432. ‘‘පරෙ චෙ, පොට්ඨපාද, අම්හෙ එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කතමො පන සො, ආවුසො , ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො, යස්ස තුම්හෙ පහානාය ධම්මං දෙසෙථ, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති, තෙසං මයං එවං පුට්ඨා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාම – ‘අයං වා සො, ආවුසො, ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො, යස්ස මයං පහානාය ධම්මං දෙසෙම, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති.

433. ‘‘පරෙ චෙ, පොට්ඨපාද, අම්හෙ එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කතමො පන සො, ආවුසො, මනොමයො අත්තපටිලාභො, යස්ස තුම්හෙ පහානාය ධම්මං දෙසෙථ, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති? තෙසං මයං එවං පුට්ඨා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාම – ‘අයං වා සො, ආවුසො, මනොමයො අත්තපටිලාභො යස්ස මයං පහානාය ධම්මං දෙසෙම, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති , පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති.

434. ‘‘පරෙ චෙ, පොට්ඨපාද, අම්හෙ එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කතමො පන සො, ආවුසො, අරූපො අත්තපටිලාභො, යස්ස තුම්හෙ පහානාය ධම්මං දෙසෙථ , යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති, තෙසං මයං එවං පුට්ඨා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාම – ‘අයං වා සො, ආවුසො, අරූපො අත්තපටිලාභො යස්ස මයං පහානාය ධම්මං දෙසෙම, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ සප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ සප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

435. ‘‘සෙය්‍යථාපි, පොට්ඨපාද, පුරිසො නිස්සෙණිං කරෙය්‍ය පාසාදස්ස ආරොහණාය තස්සෙව පාසාදස්ස හෙට්ඨා. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යස්ස ත්වං පාසාදස්ස ආරොහණාය නිස්සෙණිං කරොසි, ජානාසි තං පාසාදං, පුරත්ථිමාය වා දිසාය දක්ඛිණාය වා දිසාය පච්ඡිමාය වා දිසාය උත්තරාය වා දිසාය උච්චො වා නීචො වා

මජ්ඣිමො වා’ති? සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අයං වා සො, ආවුසො, පාසාදො, යස්සාහං ආරොහණාය නිස්සෙණිං කරොමි, තස්සෙව පාසාදස්ස හෙට්ඨා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස සප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස සප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

436. ‘‘එවමෙව ඛො, පොට්ඨපාද, පරෙ චෙ අම්හෙ එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කතමො පන සො, ආවුසො, ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො…පෙ…. කතමො පන සො, ආවුසො, මනොමයො අත්තපටිලාභො…පෙ…. කතමො පන සො, ආවුසො, අරූපො අත්තපටිලාභො, යස්ස තුම්හෙ පහානාය ධම්මං දෙසෙථ, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති, තෙසං මයං එවං පුට්ඨා එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාම – ‘අයං වා සො, ආවුසො, අරූපො අත්තපටිලාභො, යස්ස මයං පහානාය ධම්මං දෙසෙම, යථාපටිපන්නානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පහීයිස්සන්ති, වොදානියා ධම්මා අභිවඩ්ඪිස්සන්ති, පඤ්ඤාපාරිපූරිං වෙපුල්ලත්තඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, පොට්ඨපාද, නනු එවං සන්තෙ සප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ සප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

437. එවං වුත්තෙ චිත්තො හත්ථිසාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යස්මිං, භන්තෙ, සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො හොති, මොඝස්ස තස්මිං සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභො හොති, මොඝො අරූපො අත්තපටිලාභො හොති; ඔළාරිකො වාස්ස අත්තපටිලාභො තස්මිං සමයෙ සච්චො හොති. යස්මිං, භන්තෙ, සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභො හොති, මොඝස්ස තස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො හොති, මොඝො අරූපො අත්තපටිලාභො හොති; මනොමයො වාස්ස අත්තපටිලාභො තස්මිං සමයෙ සච්චො හොති. යස්මිං, භන්තෙ, සමයෙ අරූපො අත්තපටිලාභො හොති, මොඝස්ස තස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො හොති, මොඝො මනොමයො අත්තපටිලාභො හොති; අරූපො වාස්ස අත්තපටිලාභො තස්මිං සමයෙ සච්චො හොතී’’ති.

‘‘යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න අරූපො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති ; ඔළාරිකො අත්තපටිලාභොත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති. යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න අරූපො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති; මනොමයො අත්තපටිලාභොත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති. යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ අරූපො අත්තපටිලාභො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න මනොමයො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති; අරූපො අත්තපටිලාභොත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති.

438. ‘‘සචෙ තං, චිත්ත, එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘අහොසි ත්වං අතීතමද්ධානං, න ත්වං නාහොසි; භවිස්සසි ත්වං අනාගතමද්ධානං, න ත්වං න භවිස්සසි; අත්ථි ත්වං එතරහි, න ත්වං නත්ථී’ති, එවං පුට්ඨො ත්වං, චිත්ත, කින්ති බ්‍යාකරෙය්‍යාසී’’ති?

‘‘සචෙ මං, භන්තෙ, එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘අහොසි ත්වං අතීතමද්ධානං, න ත්වං න අහොසි; භවිස්සසි ත්වං අනාගතමද්ධානං, න ත්වං න භවිස්සසි; අත්ථි ත්වං එතරහි, න ත්වං නත්ථී’ති. එවං පුට්ඨො අහං, භන්තෙ, එවං බ්‍යාකරෙය්‍යං – ‘අහොසාහං අතීතමද්ධානං, නාහං න අහොසිං; භවිස්සාමහං අනාගතමද්ධානං, නාහං න භවිස්සාමි; අත්ථාහං එතරහි, නාහං නත්ථී’ති. එවං පුට්ඨො අහං, භන්තෙ, එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘සචෙ පන තං, චිත්ත, එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘යො තෙ අහොසි අතීතො අත්තපටිලාභො, සොව [ස්වෙව (සී. පී.), සොයෙව (ස්‍යා.)] තෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අනාගතො, මොඝො පච්චුප්පන්නො? යො [යො වා (පී.)] තෙ භවිස්සති අනාගතො අත්තපටිලාභො, සොව තෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අතීතො, මොඝො පච්චුප්පන්නො? යො [යො වා (පී.)] තෙ එතරහි පච්චුප්පන්නො අත්තපටිලාභො, සොව [සො ච (ක.)] තෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අතීතො, මොඝො අනාගතො’ති. එවං පුට්ඨො ත්වං, චිත්ත, කින්ති බ්‍යාකරෙය්‍යාසී’’ති?

‘‘සචෙ පන මං, භන්තෙ, එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘යො තෙ අහොසි අතීතො අත්තපටිලාභො, සොව තෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අනාගතො, මොඝො පච්චුප්පන්නො. යො තෙ භවිස්සති අනාගතො අත්තපටිලාභො, සොව තෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අතීතො, මොඝො පච්චුප්පන්නො. යො තෙ එතරහි පච්චුප්පන්නො අත්තපටිලාභො, සොව තෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අතීතො, මොඝො අනාගතො’ති. එවං පුට්ඨො අහං, භන්තෙ, එවං බ්‍යාකරෙය්‍යං – ‘යො මෙ අහොසි අතීතො අත්තපටිලාභො, සොව මෙ අත්තපටිලාභො තස්මිං සමයෙ සච්චො අහොසි, මොඝො අනාගතො, මොඝො පච්චුප්පන්නො. යො මෙ භවිස්සති අනාගතො අත්තපටිලාභො, සොව මෙ අත්තපටිලාභො තස්මිං සමයෙ සච්චො භවිස්සති, මොඝො අතීතො, මොඝො

පච්චුප්පන්නො. යො මෙ එතරහි පච්චුප්පන්නො අත්තපටිලාභො, සොව මෙ අත්තපටිලාභො සච්චො, මොඝො අතීතො, මොඝො අනාගතො'ති. එවං පුට්ඨො අහං, භන්තෙ, එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය''න්ති.

439. ''එවමෙව ඛො, චිත්ත, යස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න අරූපො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති. ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො ත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති. යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභො හොති…පෙ.… යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ අරූපො අත්තපටිලාභො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න මනොමයො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති; අරූපො අත්තපටිලාභො ත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති.

440. ''සෙය්‍යථාපි, චිත්ත, ගවා ඛීරං, ඛීරම්හා දධි, දධිම්හා නවනීතං, නවනීතම්හා සප්පි, සප්පිම්හා සප්පිමණ්ඩො. යස්මිං සමයෙ ඛීරං හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ දධීති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න නවනීතන්ති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න සප්පීති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න සප්පිමණ්ඩොති සඞ්ඛං ගච්ඡති; ඛීරං ත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති. යස්මිං සමයෙ දධි හොති…පෙ.… නවනීතං හොති… සප්පි හොති… සප්පිමණ්ඩො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ ඛීරන්ති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න දධීති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න නවනීතන්ති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න සප්පීති සඞ්ඛං ගච්ඡති; සප්පිමණ්ඩො ත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති. එවමෙව ඛො, චිත්ත, යස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභො හොති…පෙ.… යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ මනොමයො අත්තපටිලාභො හොති…පෙ.… යස්මිං, චිත්ත, සමයෙ අරූපො අත්තපටිලාභො හොති, නෙව තස්මිං සමයෙ ඔළාරිකො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති, න මනොමයො අත්තපටිලාභොති සඞ්ඛං ගච්ඡති; අරූපො අත්තපටිලාභො ත්වෙව තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛං ගච්ඡති. ඉමා ඛො චිත්ත, ලොකසමඤ්ඤා ලොකනිරුත්තියො ලොකවොහාරා ලොකපඤ්ඤත්තියො , යාහි තථාගතො වොහරති අපරාමස''න්ති.

441. එවං වුත්තෙ, පොට්ඨපාදො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භන්තෙ! අභික්කන්තං, භන්තෙ, සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී'ති. එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

චිත්තහත්ථිසාරිපුත්තඋපසම්පදා

442. චිත්තො පන හත්ථිසාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භන්තෙ; අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී'ති. එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති.

443. අලත්ථ ඛො චිත්තො හත්ථිසාරිපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා චිත්තො හත්ථිසාරිපුත්තො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො න චිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති – අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා චිත්තො හත්ථිසාරිපුත්තො අරහතං අහොසීති.

පොට්ඨපාදසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. සුභසුත්තං

සුභමාණවවත්ථු

444. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ අචිරපරිනිබ්බුතෙ භගවති. තෙන ඛො පන සමයෙන සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො සාවත්ථියං පටිවසති කෙනචිදෙව කරණීයෙන.

445. අථ ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො අඤ්ඤතරං මාණවකං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, මාණවක, යෙන සමණො ආනන්දො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන සමණං ආනන්දං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – ‘සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භවන්තං ආනන්දං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘සාධු කිර භවං ආනන්දො යෙන සුභස්ස මාණවස්ස තොදෙය්‍යපුත්තස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’’ති.

446. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සො මාණවකො සුභස්ස මාණවස්ස තොදෙය්‍යපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො මාණවකො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භවන්තං ආනන්දං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – ‘සාධු කිර භවං ආනන්දො යෙන සුභස්ස මාණවස්ස තොදෙය්‍යපුත්තස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’’ති.

447. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො තං මාණවකං එතදවොච – ‘‘අකාලො ඛො, මාණවක . අත්ථි මෙ අජ්ජ භෙසජ්ජමත්තා පීතා. අප්පෙවනාම ස්වෙපි උපසඞ්කමෙය්‍යාම කාලඤ්ච සමයඤ්ච උපාදායා’’ති.

‘‘එවං, භො’’ති ඛො සො මාණවකො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා යෙන සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා සුභං මාණවං තොදෙය්‍යපුත්තං එතදවොච, ‘‘අවොචුම්හා ඛො මයං භොතො වචනෙන තං භවන්තං ආනන්දං – ‘සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භවන්තං ආනන්දං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති, එවඤ්ච වදෙති – ‘‘සාධු කිර භවං ආනන්දො යෙන සුභස්ස මාණවස්ස තොදෙය්‍යපුත්තස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’’ති. එවං වුත්තෙ, භො, සමණො ආනන්දො මං එතදවොච – ‘අකාලො ඛො, මාණවක. අත්ථි මෙ අජ්ජ භෙසජ්ජමත්තා පීතා. අප්පෙවනාම ස්වෙපි උපසඞ්කමෙය්‍යාම කාලඤ්ච සමයඤ්ච උපාදායා’ති. එත්තාවතාපි ඛො, භො, කතමෙව එතං, යතො ඛො සො භවං ආනන්දො ඔකාසමකාසි ස්වාතනායපි උපසඞ්කමනායා’’ති.

448. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය චෙතකෙන භික්ඛුනා පච්ඡාසමණෙන යෙන සුභස්ස මාණවස්ස තොදෙය්‍යපුත්තස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි.

අථ ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘භවඤ්හි ආනන්දො තස්ස භොතො ගොතමස්ස දීඝරත්තං උපට්ඨාකො සන්තිකාවචරො සමීපචාරී. භවමෙතං ආනන්දො ජානෙය්‍ය, යෙසං සො භවං ගොතමො ධම්මානං වණ්ණවාදී අහොසි, යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසි. කතමෙසානං ඛො, භො ආනන්ද, ධම්මානං සො භවං ගොතමො වණ්ණවාදී අහොසි; කත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසී’’ති?

449. ‘‘තිණ්ණං ඛො, මාණව, ඛන්ධානං සො භගවා වණ්ණවාදී අහොසි; එත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසි. කතමෙසං තිණ්ණං? අරියස්ස සීලක්ඛන්ධස්ස, අරියස්ස සමාධික්ඛන්ධස්ස, අරියස්ස පඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස. ඉමෙසං ඛො, මාණව, තිණ්ණං ඛන්ධානං සො භගවා වණ්ණවාදී අහොසි; එත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසී’’ති.

සීලක්ඛන්ධො

450. ‘‘කතමො පන සො, භො ආනන්ද, අරියො සීලක්ඛන්ධො, යස්ස සො භවං ගොතමො වණ්ණවාදී අහොසි, යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසී’’ති?

“ඉධ, මාණව, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජොපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා, නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති. සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති, ආචාරගොචරසම්පන්නො, අනුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, කායකම්මවචීකම්මෙන සමන්නාගතො කුසලෙන, පරිසුද්ධාජීවො, සීලසම්පන්නො, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො, සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, සන්තුට්ඨො.

451. “කථඤ්ච, මාණව, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති? ඉධ, මාණව, භික්ඛු පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. යම්පි, මාණව, භික්ඛු පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති; ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං. (යථා 194 යාව 210 අනුච්ඡෙදෙසු එවං විත්ථාරෙතබ්බං).

“යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – සන්තිකම්මං පණිධිකම්මං භූතකම්මං භූරිකම්මං වස්සකම්මං වොස්සකම්මං වත්ථුකම්මං වත්ථුපරිකම්මං ආචමනං න්හාපනං ජුහනං වමනං විරෙචනං උද්ධංවිරෙචනං අධොවිරෙචනං සීසවිරෙචනං කණ්ණතෙලං නෙත්තතප්පනං නත්ථුකම්මං අඤ්ජනං පච්චඤ්ජනං සාලාකියං සල්ලකත්තියං දාරකතිකිච්ඡා මූලභෙසජ්ජානං අනුප්පදානං ඔසධීනං පටිමොක්ඛො ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. යම්පි, මාණව, භික්ඛු යථා වා පනෙකෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙන්ති, සෙය්‍යථිදං, සන්තිකම්මං පණිධිකම්මං…පෙ…. ඔසධීනං පටිමොක්ඛො ඉති වා ඉති එවරූපාය තිරච්ඡානවිජ්ජාය මිච්ඡාජීවා පටිවිරතො හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සීලස්මිං.

452. “ස ඛො සො [අයං ඛො සො (ක.)], මාණව, භික්ඛු එවං සීලසම්පන්නො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං සීලසංවරතො. සෙය්‍යථාපි, මාණව, රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො නිහතපච්චාමිත්තො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං පච්චත්ථිකතො. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු එවං සීලසම්පන්නො න කුතොචි භයං සමනුපස්සති, යදිදං සීලසංවරතො. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති. එවං ඛො, මාණව, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති.

453. “අයං ඛො සො, මාණව, අරියො සීලක්ඛන්ධො යස්ස සො භගවා වණ්ණවාදී අහොසි, යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසි. අත්ථි චෙවෙත්ථ උත්තරිකරණීය”න්ති.

“අච්ඡරියං, භො ආනන්ද, අබ්භුතං, භො ආනන්ද! සො චායං, භො ආනන්ද, අරියො සීලක්ඛන්ධො පරිපුණ්ණො, නො අපරිපුණ්ණො. එවං පරිපුණ්ණං චාහං, භො, ආනන්ද, අරියං සීලක්ඛන්ධං ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු න සමනුපස්සාමි. එවං පරිපුණ්ණඤ්ච, භො ආනන්ද, අරියං සීලක්ඛන්ධං ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අත්තනි සමනුපස්සෙය්‍යුං, තෙ තාවතකෙනෙව අත්තමනා අස්සු – ‘අලමෙත්තාවතා, කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිකරණීය’න්ති. අථ ච පන භවං ආනන්දො එවමාහ – ‘අත්ථි චෙවෙත්ථ උත්තරිකරණීය’”න්ති [ඉමස්ස අනන්තරං සී. පී. පොත්ථකෙසු “පඨමභාණවාරං”ති පාඨො දිස්සති].

සමාධික්ඛන්ධො

454. “කතමො පන සො, භො ආනන්ද, අරියො සමාධික්ඛන්ධො, යස්ස සො භවං ගොතමො වණ්ණවාදී අහොසි, යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසී”ති?

“කථඤ්ච, මාණව, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති? ඉධ, මාණව, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී; යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය රසං සායිත්වා… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී;

යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති. එවං ඛො, මාණව, භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති.

455. ''කථඤ්ච, මාණව, භික්ඛු සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො හොති? ඉධ, මාණව, භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. එවං ඛො, මාණව, භික්ඛු සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො හොති.

456. ''කථඤ්ච, මාණව, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති? ඉධ, මාණව, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදායෙව පක්කමති. සෙය්‍යථාපි, මාණව, පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති, සපත්තභාරොව ඩෙති ; එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදායෙව පක්කමති. එවං ඛො, මාණව, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති.

457. ''සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො, ඉමාය ච අරියාය සන්තුට්ඨියා සමන්නාගතො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතප්පටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණිධාය, පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

458. ''සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති. බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති. ථිනමිද්ධං පහාය විගතථිනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති. උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

459. ''සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො ඉණං ආදාය කම්මන්තෙ පයොජෙය්‍ය. තස්ස තෙ කම්මන්තා සමිජ්ඣෙය්‍යුං. සො යානි ච පොරාණානි ඉණමූලානි තානි ච බ්‍යන්තිං කරෙය්‍ය, සියා චස්ස උත්තරිං අවසිට්ඨං දාරභරණාය. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ ඉණං ආදාය කම්මන්තෙ පයොජෙසිං . තස්ස මෙ තෙ කම්මන්තා සමිජ්ඣිංසු. සොහං යානි ච පොරාණානි ඉණමූලානි තානි ච බ්‍යන්තිං අකාසිං, අත්ථි ච මෙ උත්තරිං අවසිට්ඨං දාරභරණායා'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

460. ''සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො ආබාධිකො අස්ස දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො; භත්තඤ්චස්ස නච්ඡාදෙය්‍ය, න චස්ස කායෙ බලමත්තා. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා ආබාධා මුච්චෙය්‍ය, භත්තඤ්චස්ස ඡාදෙය්‍ය, සියා චස්ස කායෙ බලමත්තා. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ ආබාධිකො අහොසිං දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො, භත්තඤ්ච මෙ නච්ඡාදෙසි, න ච මෙ ආසි කායෙ බලමත්තා. සොම්හි එතරහි තම්හා ආබාධා මුත්තො භත්තඤ්ච මෙ ඡාදෙති, අත්ථි ච මෙ කායෙ බලමත්තා'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

461. ''සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො බන්ධනාගාරෙ බද්ධො අස්ස. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා බන්ධනාගාරා මුච්චෙය්‍ය සොත්ථිනා අබ්භයෙන, න චස්ස කිඤ්චි භොගානං වයො. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ බන්ධනාගාරෙ බද්ධො අහොසිං. සොම්හි එතරහි තම්හා බන්ධනාගාරා මුත්තො සොත්ථිනා අබ්භයෙන, නත්ථි ච මෙ කිඤ්චි භොගානං වයො'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

462. ''සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො දාසො අස්ස අනත්තාධීනො පරාධීනො න යෙනකාමංගමො. සො අපරෙන සමයෙන තම්හා දාසබ්‍යා මුච්චෙය්‍ය, අත්තාධීනො අපරාධීනො භුජිස්සො යෙනකාමංගමො. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ දාසො අහොසිං අනත්තාධීනො පරාධීනො න යෙනකාමංගමො. සොම්හි එතරහි තම්හා දාසබ්‍යා මුත්තො අත්තාධීනො අපරාධීනො භුජිස්සො යෙනකාමංගමො'ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

463. ''සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො සධනො සභොගො කන්තාරද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජෙය්‍ය දුබ්භික්ඛං සප්පටිභයං. සො අපරෙන සමයෙන තං කන්තාරං නිත්ථරෙය්‍ය, සොත්ථිනා ගාමන්තං අනුපාපුණෙය්‍ය ඛෙමං අප්පටිභයං. තස්ස එවමස්ස – 'අහං ඛො පුබ්බෙ සධනො සභොගො කන්තාරද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජිං දුබ්භික්ඛං සප්පටිභයං. සොම්හි එතරහි කන්තාරං නිත්ථිණ්ණො, සොත්ථිනා ගාමන්තං අනුප්පත්තො ඛෙමං අප්පටිභය'න්ති. සො තතොනිදානං ලභෙථ පාමොජ්ජං, අධිගච්ඡෙය්‍ය සොමනස්සං.

464. ‘‘එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු යථා ඉණං යථා රොගං යථා බන්ධනාගාරං යථා දාසබ්‍යං යථා කන්තාරද්ධානමග්ගං, එවං ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ අප්පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති.

465. ‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, යථා ආණණ්‍යං යථා ආරොග්‍යං යථා බන්ධනාමොක්ඛං යථා භුජිස්සං යථා ඛෙමන්තභූමිං. එවමෙව භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සති.

466. ‘‘තස්සිමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සතො පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති.

467. ‘‘සො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, දක්ඛො න්හාපකො වා න්හාපකන්තෙවාසී වා කංසථාලෙ න්හානීයචුණ්ණානි ආකිරිත්වා උදකෙන පරිප්ඵොසකං පරිප්ඵොසකං සන්දෙය්‍ය. සායං න්හානීයපිණ්ඩි ස්නෙහානුගතා ස්නෙහපරෙතා සන්තරබාහිරා ඵුටා ස්නෙහෙන, න ච පග්ඝරණී. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. යම්පි, මාණව, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සමාධිස්මිං.

468. ‘‘පුන චපරං, මාණව, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , මාණව, උදකරහදො ගම්භීරො උබ්භිදොදකො. තස්ස නෙවස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න දක්ඛිණාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න පච්ඡිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න උත්තරාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, දෙවො ච න කාලෙන කාලං සම්මා ධාරං අනුපවෙච්ඡෙය්‍ය. අථ ඛො තම්හාව උදකරහදා සීතා වාරිධාරා උබ්භිජ්ජිත්වා තමෙව උදකරහදං සීතෙන වාරිනා අභිසන්දෙය්‍ය පරිසන්දෙය්‍ය පරිපූරෙය්‍ය පරිප්ඵරෙය්‍ය, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො උදකරහදස්ස සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා… පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සො ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සමාධිස්මිං.

469. ‘‘පුන චපරං, මාණව, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සම්පජානො , සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’’ති, තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, තානි යාව චග්ගා යාව ච මූලා සීතෙන වාරිනා අභිසන්නානි පරිසන්නානි පරිපූරානි පරිප්ඵුටානි, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතං උප්පලානං වා පදුමානං වා පුණ්ඩරීකානං වා සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා…පෙ…. තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සමාධිස්මිං.

470. ‘‘පුන චපරං, මාණව, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො ඔදාතෙන වත්ථෙන සසීසං පාරුපිත්වා නිසින්නො අස්ස, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස ඔදාතෙන වත්ථෙන අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන

එරිත්වා නිසින්නො හොති; නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. ඉදම්පිස්ස හොති සමාධිස්මිං.

471. ''අයං බො සො, මාණව, අරියො සමාධික්ඛන්ධො යස්ස සො භගවා වණ්ණවාදී අහොසි , යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසි. අත්ථි චෙවෙත්ථ උත්තරිකරණීය''න්ති.

''අච්ඡරියං, භො ආනන්ද, අබ්භුතං, භො ආනන්ද! සො චායං, භො ආනන්ද, අරියො සමාධික්ඛන්ධො පරිපුණ්ණො, නො අපරිපුණ්ණො. එවං පරිපුණ්ණං චාහං, භො ආනන්ද, අරියං සමාධික්ඛන්ධං ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු න සමනුපස්සාමි. එවං පරිපුණ්ණඤ්ච, භො ආනන්ද, අරියං සමාධික්ඛන්ධං ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අත්තනි සමනුපස්සෙය්‍යුං, තෙ තාවතකෙනෙව අත්තමනා අස්සු – 'අලමෙත්තාවතා, කතමෙත්තාවතා, අනුප්පත්තො නො සාමඤ්ඤත්ථො, නත්ථි නො කිඤ්චි උත්තරිකරණීය'න්ති. අථ ච පන භවං ආනන්දො එවමාහ – 'අත්ථි චෙවෙත්ථ උත්තරිකරණීය'''න්ති.

පඤ්ඤාක්ඛන්ධො

472. ''කතමො පන සො, භො ආනන්ද, අරියො පඤ්ඤාක්ඛන්ධො, යස්ස භො භවං ගොතමො වණ්ණවාදී අහොසි, යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසී''ති?

''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො එවං පජානාති – 'අයං බො මෙ කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසූපචයො අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මො; ඉදඤ්ච පන මෙ විඤ්ඤාණං එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධ'න්ති.

''සෙය්‍යථාපි, මාණව, මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො සබ්බාකාරසම්පන්නො. තත්‍රාස්ස සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො හත්ථෙ කරිත්වා පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය – 'අයං බො මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො සබ්බාකාරසම්පන්නො. තත්‍රිදං සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා'ති. එවමෙව බො, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො එවං පජානාති – 'අයං බො මෙ කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසූපචයො අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදන-විද්ධංසනධම්මො. ඉදඤ්ච පන මෙ විඤ්ඤාණං එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධ'න්ති. යම්පි, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො එවං පජානාති…පෙ…. එත්ථ පටිබද්ධන්ති. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

473. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ මනොමයං කායං අභිනිම්මානාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො ඉමම්හා කායා අඤ්ඤං කායං අභිනිම්මිනාති රූපිං මනොමයං සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රියං.

''සෙය්‍යථාපි , මාණව, පුරිසො මුඤ්ජම්හා ඊසිකං පවාහෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – 'අයං මුඤ්ජො අයං ඊසිකා; අඤ්ඤො මුඤ්ජො අඤ්ඤා ඊසිකා; මුඤ්ජම්හා ත්වෙව ඊසිකා පවාළ්හා'ති. සෙය්‍යථා වා පන, මාණව, පුරිසො අසිං කොසියා පවාහෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – 'අයං අසි, අයං කොසි; අඤ්ඤො අසි, අඤ්ඤා කොසි; කොසියා ත්වෙව අසි පවාළ්හො'ති. සෙය්‍යථා වා පන, මාණව, පුරිසො අහිං කරණ්ඩා උද්ධරෙය්‍ය. තස්ස එවමස්ස – 'අයං අහි, අයං කරණ්ඩො; අඤ්ඤො අහි, අඤ්ඤො කරණ්ඩො; කරණ්ඩා ත්වෙව අහි උබ්භතො'ති . එවමෙව බො, මාණව, භික්ඛු… පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ මනොමයං කායං අභිනිම්මානාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ….. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

474. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඉද්ධිවිධාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති. එකොපි හුත්වා බහුධා හොති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති. ආවිභාවං තිරොභාවං තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ. පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති, සෙය්‍යථාපි උදකෙ. උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි පථවියං. ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමති සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො. ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවං මහිද්ධිකෙ එවං මහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසති පරිමජ්ජති. යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙති.

‘‘සෙය්‍යථාපි , මාණව, දක්ඛො කුම්භකාරො වා කුම්භකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතාය මත්තිකාය යඤ්ඤදෙව භාජනවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. සෙය්‍යථා වා පන, මාණව, දක්ඛො දන්තකාරො වා දන්තකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතස්මිං දන්තස්මිං යඤ්ඤදෙව දන්තවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. සෙය්‍යථා වා පන, මාණව, දක්ඛො සුවණ්ණකාරො වා සුවණ්ණකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතස්මිං සුවණ්ණස්මිං යඤ්ඤදෙව සුවණ්ණවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු …පෙ…. යම්පි මාණව භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ඉද්ධිවිධාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති. එකොපි හුත්වා බහුධා හොති …පෙ…. යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙති. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

475. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ දිබ්බාය සොතධාතුයා චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණාති දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච. සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො. සො සුණෙය්‍ය භෙරිසද්දම්පි මුදිඞ්ගසද්දම්පි සඞ්ඛපණවදින්දිමසද්දම්පි. තස්ස එවමස්ස – ‘භෙරිසද්දො ඉතිපි මුදිඞ්ගසද්දො ඉතිපි සඞ්ඛපණවදින්දිමසද්දො ඉති’පි [ඉතිපීති (ක.)]. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ….. යම්පි මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ දිබ්බාය සොතධාතුයා චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණාති දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

476. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ චෙතොපරියඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති, ‘සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘සදොසං වා චිත්තං සදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘සඞ්ඛිත්තං වා චිත්තං සඞ්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති, ‘අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදකපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සකණිකං වා සකණිකන්ති ජානෙය්‍ය, අකණිකං වා අකණිකන්ති ජානෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ චෙතොපරියඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො පරසත්තානං පුරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති, සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානාති…පෙ…. අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානාති. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

477. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථිදං, එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො. සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො; සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, පුරිසො සකම්හා ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය; තම්හාපි ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය; සො තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගච්ඡෙය්‍ය . තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො සකම්හා ගාමා අමුං ගාමං අගච්ඡිං, තත්‍ර එවං අට්ඨාසිං එවං නිසීදිං එවං අභාසිං එවං තුණ්හී අහොසිං. සො තම්හාපි ගාමා අමුං ගාමං ගච්ඡිං, තත්‍රාපි එවං අට්ඨාසිං එවං නිසීදිං එවං අභාසිං එවං තුණ්හී අහොසිං. සොම්හි තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගතො’ති. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති . සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

478. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ

උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා. තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, මජ්ඣෙසිඞ්ඝාටකෙ පාසාදො, තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො ඨිතො පස්සෙය්‍ය මනුස්සෙ ගෙහං පවිසන්තෙපි නික්ඛමන්තෙපි රථිකායපි වීථිං සඤ්චරන්තෙ මජ්ඣෙසිඞ්ඝාටකෙ නිසින්නෙපි. තස්ස එවමස්ස – ‘එතෙ මනුස්සා ගෙහං පවිසන්ති, එතෙ නික්ඛමන්ති, එතෙ රථිකාය වීථිං සඤ්චරන්ති, එතෙ මජ්ඣෙසිඞ්ඝාටකෙ නිසින්නා’ති. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

479. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති; ඉමෙ ආසවාති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොධොති යථාභූතං පජානාති , අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, පබ්බතසඞ්ඛෙපෙ උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො. තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො තීරෙ ඨිතො පස්සෙය්‍ය සිප්පිකසම්බුකම්පි සක්ඛරකඨලම්පි මච්ඡගුම්බම්පි චරන්තම්පි තිට්ඨන්තම්පි. තස්ස එවමස්ස – ‘අයං ඛො උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො. තත්‍රිමෙ සිප්පිකසම්බුකාපි සක්ඛරකඨලාපි මච්ඡගුම්බාපි චරන්තිපි තිට්ඨන්තිපී’ති. එවමෙව ඛො, මාණව, භික්ඛු…පෙ…. යම්පි, මාණව, භික්ඛු එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ…. ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති…පෙ…. ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති, ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති . ඉදම්පිස්ස හොති පඤ්ඤාය.

480. ‘‘අයං ඛො, සො මාණව, අරියො පඤ්ඤාක්ඛන්ධො යස්ස සො භගවා වණ්ණවාදී අහොසි, යත්ථ ච ඉමං ජනතං සමාදපෙසි නිවෙසෙසි පතිට්ඨාපෙසි. නත්ථි චෙවෙත්ථ උත්තරිකරණීය’’න්ති.

‘‘අච්ඡරියං , භො ආනන්ද, අබ්භුතං, භො ආනන්ද! සො චායං, භො ආනන්ද, අරියො පඤ්ඤාක්ඛන්ධො පරිපුණ්ණො, නො අපරිපුණ්ණො. එවං පරිපුණ්ණං චාහං, භො ආනන්ද, අරියං පඤ්ඤාක්ඛන්ධං ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු න සමනුපස්සාමි. නත්ථි චෙවෙත්ථ [න සමනුපස්සාමි…පෙ…. නත්ථි නො කිඤ්චි (ස්‍යා. ක.)] උත්තරිකරණීයං [උත්තරිං කරණීයන්ති (සී. ස්‍යා. පී.) උත්තරිකරණීයන්ති (ක.)]. අභික්කන්තං, භො ආනන්ද, අභික්කන්තං, භො ආනන්ද! සෙය්‍යථාපි, භො ආනන්ද, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති. එවමෙවං භොතා ආනන්දෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භො ආනන්ද, තං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ආනන්දො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

සුභසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

11. කෙවට්ටසුත්තං

කෙවට්ටගහපතිපුත්තවත්ථු

481. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ. අථ ඛො කෙවට්ටො ගහපතිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො කෙවට්ටො ගහපතිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, නාළන්දා ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ආකිණ්ණමනුස්සා භගවති අභිප්පසන්නා. සාධු, භන්තෙ, භගවා එකං භික්ඛුං සමාදිසතු, යො උත්තරිමනුස්සධම්මා, ඉද්ධිපාටිහාරියං කරිස්සති; එවායං නාළන්දා භියොසොමත්තාය භගවති අභිප්පසීදිස්සතී’’ති. එවං වුත්තෙ, භගවා කෙවට්ටං ගහපතිපුත්තං එතදවොච – ‘‘න ඛො අහං, කෙවට්ට, භික්ඛූනං එවං ධම්මං දෙසෙමි – එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ගිහීනං ඔදාතවසනානං උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරොථා’’ති.

482. දුතියම්පි ඛො කෙවට්ටො ගහපතිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නාහං, භන්තෙ, භගවන්තං ධංසෙමි; අපි ච, එවං වදාමි – ‘අයං, භන්තෙ, නාළන්දා ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ආකිණ්ණමනුස්සා භගවති අභිප්පසන්නා. සාධු, භන්තෙ, භගවා එකං භික්ඛුං සමාදිසතු, යො උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරිස්සති; එවායං නාළන්දා භියොසොමත්තාය භගවති අභිප්පසීදිස්සතී’’’ති. දුතියම්පි ඛො භගවා කෙවට්ටං ගහපතිපුත්තං එතදවොච – ‘‘න ඛො අහං, කෙවට්ට, භික්ඛූනං එවං ධම්මං දෙසෙමි – එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ගිහීනං ඔදාතවසනානං උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරොථා’’’ති.

තතියම්පි ඛො කෙවට්ටො ගහපතිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නාහං, භන්තෙ, භගවන්තං ධංසෙමි; අපි ච, එවං වදාමි – ‘අයං, භන්තෙ, නාළන්දා ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ආකිණ්ණමනුස්සා භගවති අභිප්පසන්නා. සාධු, භන්තෙ, භගවා එකං භික්ඛුං සමාදිසතු, යො උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරිස්සති. එවායං නාළන්දා භියොසොමත්තාය භගවති අභිප්පසීදිස්සතී’ති.

ඉද්ධිපාටිහාරියං

483. ‘‘තීණි ඛො ඉමානි, කෙවට්ට, පාටිහාරියානි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි. කතමානි තීණි? ඉද්ධිපාටිහාරියං, ආදෙසනාපාටිහාරියං , අනුසාසනීපාටිහාරියං.

484. ‘‘කතමඤ්ච, කෙවට්ට, ඉද්ධිපාටිහාරියං? ඉධ, කෙවට්ට, භික්ඛු අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති. එකොපි හුත්වා බහුධා හොති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං තිරොභාවං තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමති සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවං මහිද්ධිකෙ එවං මහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසති පරිමජ්ජති; යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙති.

‘‘තමෙනං අඤ්ඤතරො සද්ධො පසන්නො පස්සති තං භික්ඛුං අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොන්තං – එකොපි හුත්වා බහුධා හොන්තං, බහුධාපි හුත්වා එකො හොන්තං; ආවිභාවං තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානං ගච්ඡන්තං සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොන්තං සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡන්තං සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමන්තං සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවං මහිද්ධිකෙ එවං මහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසන්තං පරිමජ්ජන්තං යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙන්තං.

‘‘තමෙනං සො සද්ධො පසන්නො අඤ්ඤතරස්ස අස්සද්ධස්ස අප්පසන්නස්ස ආරොචෙති – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, සමණස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා. අමාහං භික්ඛුං අද්දසං අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොන්තං – එකොපි හුත්වා බහුධා හොන්තං, බහුධාපි හුත්වා එකො හොන්තං…පෙ…. යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙන්ත’න්ති.

‘‘තමෙනං සො අස්සද්ධො අප්පසන්නො තං සද්ධං පසන්නං එවං වදෙය්‍ය – ‘අත්ථි ඛො, භො, ගන්ධාරී නාම විජ්ජා. තාය සො භික්ඛු අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති…පෙ…. යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙතී’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කෙවට්ට, අපි නු සො අස්සද්ධො අප්පසන්නො තං සද්ධං පසන්නං එවං වදෙය්‍යා’’ති? ‘‘වදෙය්‍ය, භන්තෙ’’ති. ‘‘ඉමං ඛො අහං, කෙවට්ට, ඉද්ධිපාටිහාරියෙ ආදීනවං සම්පස්සමානො ඉද්ධිපාටිහාරියෙන අට්ටීයාමි හරායාමි ජිගුච්ඡාමි’’.

ආදෙසනාපාටිහාරියං

485. ‘‘කතමඤ්ච, කෙවට්ට, ආදෙසනාපාටිහාරියං? ඉධ, කෙවට්ට, භික්ඛු පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චිත්තම්පි ආදිසති, චෙතසිකම්පි ආදිසති, විතක්කිතම්පි ආදිසති, විචාරිතම්පි ආදිසති – ‘එවම්පි තෙ මනො, ඉත්ථම්පි තෙ මනො, ඉතිපි තෙ චිත්ත’න්ති.

‘‘තමෙනං අඤ්ඤතරො සද්ධො පසන්නො පස්සති තං භික්ඛුං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චිත්තම්පි ආදිසන්තං, චෙතසිකම්පි ආදිසන්තං, විතක්කිතම්පි ආදිසන්තං, විචාරිතම්පි ආදිසන්තං – ‘එවම්පි තෙ මනො, ඉත්ථම්පි තෙ මනො, ඉතිපි තෙ චිත්ත’න්ති. තමෙනං සො සද්ධො පසන්නො අඤ්ඤතරස්ස අස්සද්ධස්ස අප්පසන්නස්ස ආරොචෙති – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, සමණස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා. අමාහං භික්ඛුං අද්දසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චිත්තම්පි ආදිසන්තං, චෙතසිකම්පි ආදිසන්තං, විතක්කිතම්පි ආදිසන්තං, විචාරිතම්පි ආදිසන්තං – ‘‘එවම්පි තෙ මනො, ඉත්ථම්පි තෙ මනො, ඉතිපි තෙ චිත්ත’’’න්ති.

‘‘තමෙනං සො අස්සද්ධො අප්පසන්නො තං සද්ධං පසන්නං එවං වදෙය්‍ය – ‘අත්ථි ඛො, භො, මණිකා නාම විජ්ජා; තාය සො භික්ඛු පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චිත්තම්පි ආදිසති, චෙතසිකම්පි ආදිසති, විතක්කිතම්පි ආදිසති, විචාරිතම්පි ආදිසති – ‘එවම්පි තෙ මනො, ඉත්ථම්පි තෙ මනො, ඉතිපි තෙ චිත්ත’’’න්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කෙවට්ට, අපි නු සො අස්සද්ධො අප්පසන්නො තං සද්ධං පසන්නං එවං වදෙය්‍යා’’ති ? ‘‘වදෙය්‍ය, භන්තෙ’’ති. ‘‘ඉමං ඛො අහං, කෙවට්ට, ආදෙසනාපාටිහාරියෙ ආදීනවං සම්පස්සමානො ආදෙසනාපාටිහාරියෙන අට්ටීයාමි හරායාමි ජිගුච්ඡාමි’’.

අනුසාසනීපාටිහාරියං

486. ‘‘කතමඤ්ච, කෙවට්ට, අනුසාසනීපාටිහාරියං? ඉධ, කෙවට්ට, භික්ඛු එවමනුසාසති – ‘එවං විතක්කෙථ, මා එවං විතක්කයිත්ථ, එවං මනසිකරොථ, මා එවං මනසාකත්ථ, ඉදං පජහථ, ඉදං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති. ඉදං වුච්චති, කෙවට්ට, අනුසාසනීපාටිහාරියං.

‘‘පුන චපරං, කෙවට්ට, ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො …පෙ.… (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, කෙවට්ට, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති…පෙ.… පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පි වුච්චති, කෙවට්ට, අනුසාසනීපාටිහාරියං…පෙ.… දුතියං ඣානං…පෙ.… තතියං ඣානං…පෙ.… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පි වුච්චති, කෙවට්ට, අනුසාසනීපාටිහාරියං…පෙ.… ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ.… ඉදම්පි වුච්චති, කෙවට්ට, අනුසාසනීපාටිහාරියං…පෙ.… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති…පෙ.… ඉදම්පි වුච්චති, කෙවට්ට, අනුසාසනීපාටිහාරියං.

‘‘ඉමානි ඛො, කෙවට්ට, තීණි පාටිහාරියානි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි’’.

භූතනිරොධෙසකභික්ඛුවත්ථු

487. ‘‘භූතපුබ්බං, කෙවට්ට, ඉමස්මිඤ්ඤෙව භික්ඛුසඞ්ඝෙ අඤ්ඤතරස්ස භික්ඛුනො එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘කත්ථ නු ඛො ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති?

488. ‘‘අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු තථාරූපං සමාධිං සමාපජ්ජි, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ දෙවයානියො මග්ගො පාතුරහොසි. අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන චාතුමහාරාජිකා දෙවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා චාතුමහාරාජිකෙ දෙවෙ එතදවොච – ‘කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති?

‘‘එවං වුත්තෙ, කෙවට්ට, චාතුමහාරාජිකා දෙවා තං භික්ඛුං එතදවොචුං – ‘මයම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාම, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතුති [වායොධාතු. අත්ථි ඛො (පී. එවමුපරිපි)]. අත්ථි ඛො [වායොධාතු. අත්ථි ඛො (පී. එවමුපරිපි)], භික්ඛු, චත්තාරො මහාරාජානො අම්හෙහි අභික්කන්තතරා ච පණීතතරා ච. තෙ ඛො එතං ජානෙය්‍යුං, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති.

489. ‘‘අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන චත්තාරො මහාරාජානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා චත්තාරො මහාරාජෙ එතදවොච – ‘කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති? එවං වුත්තෙ, කෙවට්ට, චත්තාරො මහාරාජානො තං භික්ඛුං එතදවොචුං – ‘මයම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාම, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං –

පථවීධාතු, ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූති. අත්ථි ඛො, භික්ඛු, තාවතිංසා නාම දෙවා අම්හෙහි අභික්කන්තතරා ච පණීතතරා ච. තෙ ඛො එතං ජානෙය්‍යුං, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති.

490. ''අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන තාවතිංසා දෙවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තාවතිංසෙ දෙවෙ එතදවොච – 'කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති? එවං වුත්තෙ, කෙවට්ට, තාවතිංසා දෙවා තං භික්ඛුං එතදවොචුං – 'මයම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාම, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූති. අත්ථි ඛො, භික්ඛු, සක්කො නාම දෙවානමින්දො අම්හෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො ච. සො ඛො එතං ජානෙය්‍ය, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති.

491. ''අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන සක්කො දෙවානමින්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – 'කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති? එවං වුත්තෙ, කෙවට්ට, සක්කො දෙවානමින්දො තං භික්ඛුං එතදවොච – 'අහම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාමි, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූති. අත්ථි ඛො, භික්ඛු, යාමා නාම දෙවා…පෙ…. සුයාමො නාම දෙවපුත්තො… තුසිතා නාම දෙවා… සන්තුස්සිතො නාම දෙවපුත්තො… නිම්මානරතී නාම දෙවා … සුනිම්මිතො නාම දෙවපුත්තො… පරනිම්මිතවසවත්තී නාම දෙවා… වසවත්තී නාම දෙවපුත්තො අම්හෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො ච. සො ඛො එතං ජානෙය්‍ය, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති.

492. ''අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන වසවත්තී දෙවපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වසවත්තිං දෙවපුත්තං එතදවොච – 'කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති? එවං වුත්තෙ , කෙවට්ට, වසවත්තී දෙවපුත්තො තං භික්ඛුං එතදවොච – 'අහම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාමි යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූති. අත්ථි ඛො, භික්ඛු, බ්‍රහ්මකායිකා නාම දෙවා අම්හෙහි අභික්කන්තතරා ච පණීතතරා ච. තෙ ඛො එතං ජානෙය්‍යුං, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති.

493. ''අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු තථාරූපං සමාධිං සමාපජ්ජි, යථාසමාහිතෙ චිත්තෙ බ්‍රහ්මයානියො මග්ගො පාතුරහොසි. අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා බ්‍රහ්මකායිකෙ දෙවෙ එතදවොච – 'කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති? එවං වුත්තෙ, කෙවට්ට, බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා තං භික්ඛුං එතදවොචුං – 'මයම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාම, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූති. අත්ථි ඛො, භික්ඛු, බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යානං අම්හෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො ච. සො ඛො එතං ජානෙය්‍ය, යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ''ති.

'''කහං පනාවුසො, එතරහි සො මහාබ්‍රහ්මා'ති? 'මයම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාම, යත්ථ වා බ්‍රහ්මා යෙන වා බ්‍රහ්මා යහිං වා බ්‍රහ්මා; අපි ච, භික්ඛු, යථා නිමිත්තා දිස්සන්ති, ආලොකො සඤ්ජායති, ඔභාසො පාතුභවති, බ්‍රහ්මා පාතුභවිස්සති, බ්‍රහ්මුනො හෙතං පුබ්බනිමිත්තං පාතුභාවාය, යදිදං ආලොකො සඤ්ජායති, ඔභාසො පාතුභවතී'ති. අථ ඛො සො, කෙවට්ට, මහාබ්‍රහ්මා නචිරස්සෙව පාතුරහොසි .

494. ''අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු යෙන සො මහාබ්‍රහ්මා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං මහාබ්‍රහ්මානං එතදවොච – 'කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ''ති? එවං වුත්තෙ, කෙවට්ට, සො මහාබ්‍රහ්මා තං භික්ඛුං එතදවොච – 'අහමස්මි, භික්ඛු, බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යාන'න්ති.

''දුතියම්පි ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු තං මහාබ්‍රහ්මානං එතදවොච – 'න ඛොහං තං, ආවුසො, එවං පුච්ඡාමි – ''ත්වමසි බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යාන''න්ති. එවඤ්ච ඛො අහං තං, ආවුසො, පුච්ඡාමි – ''කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථීදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'''ති?

‘‘දුතියම්පි ඛො සො, කෙවට්ට, මහාබ්‍රහ්මා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘අහමස්මි, භික්ඛු, බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යාන’න්ති. තතියම්පි ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු තං මහාබ්‍රහ්මානං එතදවොච – ‘න ඛොහං තං, ආවුසො, එවං පුච්ඡාමි – ‘‘ත්වමසි බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී ඉස්සරො කත්තා නිම්මාතා සෙට්ඨො සජිතා වසී පිතා භූතභබ්‍යාන’’න්ති. එවඤ්ච ඛො අහං තං, ආවුසො, පුච්ඡාමි – ‘‘කත්ථ නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’’’ති?

495. ‘‘අථ ඛො සො, කෙවට්ට, මහාබ්‍රහ්මා තං භික්ඛුං බාහායං ගහෙත්වා එකමන්තං අපනෙත්වා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘ඉමෙ ඛො මං, භික්ඛු, බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා එවං ජානන්ති, ‘‘නත්ථි කිඤ්චි බ්‍රහ්මුනො අඤ්ඤාතං, නත්ථි කිඤ්චි බ්‍රහ්මුනො අදිට්ඨං, නත්ථි කිඤ්චි බ්‍රහ්මුනො අවිදිතං, නත්ථි කිඤ්චි බ්‍රහ්මුනො අසච්ඡිකත’’න්ති. තස්මාහං තෙසං සම්මුඛා න බ්‍යාකාසිං. අහම්පි ඛො, භික්ඛු, න ජානාමි යත්ථිමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූති. තස්මාතිහ, භික්ඛු, තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං, යං ත්වං තං භගවන්තං අතිධාවිත්වා බහිද්ධා පරියෙට්ඨිං ආපජ්ජසි ඉමස්ස පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණාය. ගච්ඡ ත්වං, භික්ඛු, තමෙව භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා ඉමං පඤ්හං පුච්ඡ, යථා ච තෙ භගවා බ්‍යාකරොති, තථා නං ධාරෙය්‍යාසී’ති.

496. ‘‘අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො මම පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො සො, කෙවට්ට, භික්ඛු මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නො ඛො, කෙවට්ට, සො භික්ඛු මං එතදවොච – ‘කත්ථ නු ඛො, භන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති?

තීරදස්සිසකුණුපමා

497. ‘‘එවං වුත්තෙ, අහං, කෙවට්ට, තං භික්ඛුං එතදවොචං – ‘භූතපුබ්බං, භික්ඛු, සාමුද්දිකා වාණිජා තීරදස්සිං සකුණං ගහෙත්වා නාවාය සමුද්දං අජ්ඣොගාහන්ති. තෙ අතීරදක්ඛිනියා නාවාය තීරදස්සිං සකුණං මුඤ්චන්ති. සො ගච්ඡතෙව පුරත්ථිමං දිසං, ගච්ඡති දක්ඛිණං දිසං, ගච්ඡති පච්ඡිමං දිසං, ගච්ඡති උත්තරං දිසං, ගච්ඡති උද්ධං දිසං, ගච්ඡති අනුදිසං. සචෙ සො සමන්තා තීරං පස්සති, තථාගතකොව [තථාපක්කන්තොව (ස්‍යා.)] හොති. සචෙ පන සො සමන්තා තීරං න පස්සති, තමෙව නාවං පච්චාගච්ඡති. එවමෙව ඛො ත්වං, භික්ඛු, යතො යාව බ්‍රහ්මලොකා පරියෙසමානො ඉමස්ස පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණං නාජ්ඣගා, අථ මමඤ්ඤෙව සන්තිකෙ පච්චාගතො. න ඛො එසො, භික්ඛු, පඤ්හො එවං පුච්ඡිතබ්බො – ‘කත්ථ නු ඛො, භන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො මහාභූතා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති, සෙය්‍යථිදං – පථවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ’ති?

498. ‘‘එවඤ්ච ඛො එසො, භික්ඛු, පඤ්හො පුච්ඡිතබ්බො –

> ‘කත්ථ ආපො ච පථවී, තෙජො වායො න ගාධති;
> කත්ථ දීඝඤ්ච රස්සඤ්ච, අණුං ථූලං සුභාසුභං;
> කත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣතී’ති.

499. ‘‘තත්‍ර වෙය්‍යාකරණං භවති –

> ‘විඤ්ඤාණං අනිදස්සනං, අනන්තං සබ්බතොපභං;
> එත්ථ ආපො ච පථවී, තෙජො වායො න ගාධති.
>
> එත්ථ දීඝඤ්ච රස්සඤ්ච, අණුං ථූලං සුභාසුභං;
> එත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣති;
> විඤ්ඤාණස්ස නිරොධෙන, එත්ථෙතං උපරුජ්ඣතී’ති.

500. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො කෙවට්ටො ගහපතිපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

කෙවට්ටසුත්තං නිට්ඨිතං එකාදසමං.

12. ලොහිච්චසුත්තං

ලොහිච්චබ්‍රාහ්මණවත්ථු

501. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන සාලවතිකා තදවසරි. තෙන ඛො පන සමයෙන ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො සාලවතිකං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නං රාජදායං, බ්‍රහ්මදෙය්‍යං.

502. තෙන ඛො පන සමයෙන ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති – ‘‘ඉධ සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍ය, කුසලං ධම්මං අධිගන්ත්වා න පරස්ස ආරොචෙය්‍ය, කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි නාම පුරාණං බන්ධනං ඡින්දිත්වා අඤ්ඤං නවං බන්ධනං කරෙය්‍ය, එවංසම්පදමිදං පාපකං ලොභධම්මං වදාමි, කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී’’ති.

503. අස්සොසි ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සාලවතිකං අනුප්පත්තො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති.

504. අථ ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො රොසිකං [භෙසිකං (සී. පී.)] න්හාපිතං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, සම්ම රොසිකෙ, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම ; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන සමණං ගොතමං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – ලොහිච්චො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො භවන්තං ගොතමං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘‘අධිවාසෙතු කිර භවං ගොතමො ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති.

505. ‘‘එවං, භො’’ති [එවං භන්තෙති (සී. පී.)] ඛො රොසිකා න්හාපිතො ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රොසිකා න්හාපිතො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ලොහිච්චො, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – අධිවාසෙතු කිර, භන්තෙ, භගවා ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

506. අථ ඛො රොසිකා න්හාපිතො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ලොහිච්චං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘අවොචුම්හා ඛො මයං භොතො [මයං භන්තෙ තව (සී. පී.)] වචනෙන තං භගවන්තං – ‘ලොහිච්චො, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – අධිවාසෙතු කිර, භන්තෙ, භගවා ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’ති. අධිවුත්ථඤ්ච පන තෙන භගවතා’’ති.

507. අථ ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා රොසිකං න්හාපිතං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, සම්ම රොසිකෙ, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස කාලං ආරොචෙහි – කාලො භො, ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො රොසිකා න්හාපිතො ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි . එකමන්තං ඨිතො ඛො රොසිකා න්හාපිතො භගවතො කාලං ආරොචෙසි – ‘‘කාලො, භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති.

508. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සාලවතිකා තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන රොසිකා න්හාපිතො භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධො හොති. අථ ඛො රොසිකා න්හාපිතො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ලොහිච්චස්ස, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – ‘ඉධ සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍ය, කුසලං ධම්මං අධිගන්ත්වා න පරස්ස ආරොචෙය්‍ය – කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි නාම පුරාණං බන්ධනං ඡින්දිත්වා අඤ්ඤං නවං බන්ධනං කරෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං පාපකං ලොභධම්මං වදාමි – කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී’ති. සාධු, භන්තෙ, භගවා

ලොහිච්චං බ්‍රාහ්මණං එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචෙතූ''ති. ''අප්පෙව නාම සියා රොසිකෙ, අප්පෙව නාම සියා රොසිකෙ''ති.

අථ ඛො භගවා යෙන ලොහිච්චස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි . අථ ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි.

ලොහිච්චබ්‍රාහ්මණානුයොගො

509. අථ ඛො ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ලොහිච්චං බ්‍රාහ්මණං භගවා එතදවොච – ''සච්චං කිර තෙ, ලොහිච්ච, එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – 'ඉධ සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍ය, කුසලං ධම්මං අධිගන්ත්වා න පරස්ස ආරොචෙය්‍ය – කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි නාම පුරාණං බන්ධනං ඡින්දිත්වා අඤ්ඤං නවං බන්ධනං කරෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං පාපකං ලොභධම්මං වදාමි, කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී''' ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''තං කිං මඤ්ඤසි ලොහිච්ච නනු ත්වං සාලවතිකං අජ්ඣාවසසී''ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''යො නු ඛො, ලොහිච්ච, එවං වදෙය්‍ය – 'ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො සාලවතිකං අජ්ඣාවසති. යා සාලවතිකාය සමුදයසඤ්ජාති ලොහිච්චොව තං බ්‍රාහ්මණො එකකො පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, න අඤ්ඤෙසං දදෙය්‍යා'ති. එවං වාදී සො යෙ තං උපජීවන්ති, තෙසං අන්තරායකරො වා හොති, නො වා''ති?

''අන්තරායකරො, භො ගොතම''. ''අන්තරායකරො සමානො හිතානුකම්පී වා තෙසං හොති අහිතානුකම්පී වා''ති? ''අහිතානුකම්පී, භො ගොතම''. ''අහිතානුකම්පිස්ස මෙත්තං වා තෙසු චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති සපත්තකං වා''ති? ''සපත්තකං, භො ගොතම''. ''සපත්තකෙ චිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ මිච්ඡාදිට්ඨි වා හොති සම්මාදිට්ඨි වා''ති? ''මිච්ඡාදිට්ඨි, භො ගොතම''. ''මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස ඛො අහං, ලොහිච්ච, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා''.

510. ''තං කිං මඤ්ඤසි, ලොහිච්ච, නනු රාජා පසෙනදි කොසලො කාසිකොසලං අජ්ඣාවසතී''ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''යො නු ඛො, ලොහිච්ච, එවං වදෙය්‍ය – 'රාජා පසෙනදි කොසලො කාසිකොසලං අජ්ඣාවසති; යා කාසිකොසලෙ සමුදයසඤ්ජාති, රාජාව තං පසෙනදි කොසලො එකකො පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, න අඤ්ඤෙසං දදෙය්‍යා'ති. එවං වාදී සො යෙ රාජානං පසෙනදිං කොසලං උපජීවන්ති තුම්හෙ චෙව අඤ්ඤෙ ච, තෙසං අන්තරායකරො වා හොති, නො වා''ති?

''අන්තරායකරො, භො ගොතම''. ''අන්තරායකරො සමානො හිතානුකම්පී වා තෙසං හොති අහිතානුකම්පී වා''ති? ''අහිතානුකම්පී, භො ගොතම''. ''අහිතානුකම්පිස්ස මෙත්තං වා තෙසු චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති සපත්තකං වා''ති? ''සපත්තකං, භො ගොතම''. ''සපත්තකෙ චිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ මිච්ඡාදිට්ඨි වා හොති සම්මාදිට්ඨි වා''ති? ''මිච්ඡාදිට්ඨි, භො ගොතම''. ''මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස ඛො අහං, ලොහිච්ච, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා''.

511. ''ඉති කිර, ලොහිච්ච, යො එවං වදෙය්‍ය – ''ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො සාලවතිකං අජ්ඣාවසති; යා සාලවතිකාය සමුදයසඤ්ජාති, ලොහිච්චොව තං බ්‍රාහ්මණො එකකො පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, න අඤ්ඤෙසං දදෙය්‍යා''ති. එවංවාදී සො යෙ තං උපජීවන්ති, තෙසං අන්තරායකරො හොති. අන්තරායකරො සමානො අහිතානුකම්පී හොති, අහිතානුකම්පිස්ස සපත්තකං චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති, සපත්තකෙ චිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති. එවමෙව ඛො, ලොහිච්ච, යො එවං වදෙය්‍ය – ''ඉධ සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍ය, කුසලං ධම්මං අධිගන්ත්වා න පරස්ස ආරොචෙය්‍ය, කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සති. සෙය්‍යථාපි නාම පුරාණං බන්ධනං ඡින්දිත්වා අඤ්ඤං නවං බන්ධනං කරෙය්‍ය…පෙ…. කරිස්සතී''ති. එවංවාදී සො යෙ තෙ කුලපුත්තා තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම එවරූපං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡන්ති, සොතාපත්තිඵලම්පි සච්ඡිකරොන්ති, සකදාගාමිඵලම්පි සච්ඡිකරොන්ති, අනාගාමිඵලම්පි සච්ඡිකරොන්ති, අරහත්තම්පි සච්ඡිකරොන්ති, යෙ චිමෙ දිබ්බා ගබ්භා පරිපාචෙන්ති දිබ්බානං භවානං අභිනිබ්බත්තියා, තෙසං අන්තරායකරො හොති, අන්තරායකරො සමානො අහිතානුකම්පී හොති , අහිතානුකම්පිස්ස සපත්තකං චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති, සපත්තකෙ චිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති. මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස ඛො අහං, ලොහිච්ච, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා.

512. ''ඉති කිර, ලොහිච්ච, යො එවං වදෙය්‍ය – ''රාජා පසෙනදි කොසලො කාසිකොසලං අජ්ඣාවසති; යා කාසිකොසලෙ සමුදයසඤ්ජාති, රාජාව තං පසෙනදි කොසලො එකකො පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, න අඤ්ඤෙසං දදෙය්‍යා''ති. එවංවාදී සො යෙ රාජානං පසෙනදිං කොසලං උපජීවන්ති තුම්හෙ චෙව අඤ්ඤෙ ච, තෙසං අන්තරායකරො හොති. අන්තරායකරො සමානො අහිතානුකම්පී හොති, අහිතානුකම්පිස්ස සපත්තකං චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති, සපත්තකෙ චිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති. එවමෙව ඛො, ලොහිච්ච, යො එවං වදෙය්‍ය – ''ඉධ සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා කුසලං ධම්මං අධිගච්ඡෙය්‍ය, කුසලං ධම්මං අධිගන්ත්වා න පරස්ස ආරොචෙය්‍ය, කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සති.

සෙයාථාපි නාම…පෙ…. කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී''ති, එවං වාදී සො යෙ තෙ කුලපුත්තා තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම එවරූපං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡන්ති, සොතාපත්තිඵලම්පි සච්ඡිකරොන්ති, සකදාගාමිඵලම්පි සච්ඡිකරොන්ති, අනාගාමිඵලම්පි සච්ඡිකරොන්ති, අරහත්තම්පි සච්ඡිකරොන්ති. යෙ චිමෙ දිබ්බා ගබ්භා පරිපාචෙන්ති දිබ්බානං භවානං අභිනිබ්බත්තියා, තෙසං අන්තරායකරො හොති, අන්තරායකරො සමානො අහිතානුකම්පී හොති, අහිතානුකම්පිස්ස සපත්තකං චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති, සපත්තකෙ චිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති. මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස ඛො අහං, ලොහිච්ච, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා.

තයො චොදනාරහා

513. ''තයො ඛොමෙ, ලොහිච්ච, සත්ථාරො, යෙ ලොකෙ චොදනාරහා; යො ච පනෙවරූපෙ සත්ථාරො චොදෙති, සා චොදනා භූතා තච්ඡා ධම්මිකා අනවජ්ජා . කතමෙ තයො? ඉධ, ලොහිච්ච, එකච්චො සත්ථා යස්සත්ථාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, ස්වාස්ස සාමඤ්ඤත්ථො අනනුප්පත්තො හොති. සො තං සාමඤ්ඤත්ථං අනනුපාපුණිත්වා සාවකානං ධම්මං දෙසෙති – ''ඉදං වො හිතාය ඉදං වො සුඛාය''ති. තස්ස සාවකා න සුස්සූසන්ති, න සොතං ඔදහන්ති, න අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති, වොක්කම්ම ච සත්ථුසාසනා වත්තන්ති. සො එවමස්ස චොදෙතබ්බො – ''ආයස්මා ඛො යස්සත්ථාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, සො තෙ සාමඤ්ඤත්ථො අනනුප්පත්තො, තං ත්වං සාමඤ්ඤත්ථං අනනුපාපුණිත්වා සාවකානං ධම්මං දෙසෙසි – 'ඉදං වො හිතාය ඉදං වො සුඛායා'ති . තස්ස තෙ සාවකා න සුස්සූසන්ති, න සොතං ඔදහන්ති, න අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති, වොක්කම්ම ච සත්ථුසාසනා වත්තන්ති. සෙයාථාපි නාම ඔසක්කන්තියා වා උස්සක්කෙය්‍ය, පරම්මුඛිං වා ආලිඞ්ගෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං පාපකං ලොභධම්මං වදාමි – කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී''ති. අයං ඛො, ලොහිච්ච, පඨමො සත්ථා, යො ලොකෙ චොදනාරහො; යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා භූතා තච්ඡා ධම්මිකා අනවජ්ජා.

514. ''පුන චපරං, ලොහිච්ච, ඉධෙකච්චො සත්ථා යස්සත්ථාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, ස්වාස්ස සාමඤ්ඤත්ථො අනනුප්පත්තො හොති. සො තං සාමඤ්ඤත්ථං අනනුපාපුණිත්වා සාවකානං ධම්මං දෙසෙති – ''ඉදං වො හිතාය, ඉදං වො සුඛාය''ති. තස්ස සාවකා සුස්සූසන්ති, සොතං ඔදහන්ති, අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති, න ච වොක්කම්ම සත්ථුසාසනා වත්තන්ති. සො එවමස්ස චොදෙතබ්බො – ''ආයස්මා ඛො යස්සත්ථාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, සො තෙ සාමඤ්ඤත්ථො අනනුප්පත්තො. තං ත්වං සාමඤ්ඤත්ථං අනනුපාපුණිත්වා සාවකානං ධම්මං දෙසෙසි – 'ඉදං වො හිතාය ඉදං වො සුඛායා'ති. තස්ස තෙ සාවකා සුස්සූසන්ති, සොතං ඔදහන්ති , අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති, න ච වොක්කම්ම සත්ථුසාසනා වත්තන්ති. සෙයාථාපි නාම සකං ඛෙත්තං ඔහාය පරං ඛෙත්තං නිද්දායිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය , එවං සම්පදමිදං පාපකං ලොභධම්මං වදාමි – කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී''ති. අයං ඛො, ලොහිච්ච, දුතියො සත්ථා, යො, ලොකෙ චොදනාරහො; යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා භූතා තච්ඡා ධම්මිකා අනවජ්ජා.

515. ''පුන චපරං, ලොහිච්ච, ඉධෙකච්චො සත්ථා යස්සත්ථාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, ස්වාස්ස සාමඤ්ඤත්ථො අනුප්පත්තො හොති. සො තං සාමඤ්ඤත්ථං අනුපාපුණිත්වා සාවකානං ධම්මං දෙසෙති – ''ඉදං වො හිතාය ඉදං වො සුඛාය''ති. තස්ස සාවකා න සුස්සූසන්ති, න සොතං ඔදහන්ති, න අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති, වොක්කම්ම ච සත්ථුසාසනා වත්තන්ති. සො එවමස්ස චොදෙතබ්බො – ''ආයස්මා ඛො යස්සත්ථාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො, සො තෙ සාමඤ්ඤත්ථො අනුප්පත්තො. තං ත්වං සාමඤ්ඤත්ථං අනුපාපුණිත්වා සාවකානං ධම්මං දෙසෙසි – 'ඉදං වො හිතාය ඉදං වො සුඛායා'ති. තස්ස තෙ සාවකා න සුස්සූසන්ති, න සොතං ඔදහන්ති, න අඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති , වොක්කම්ම ච සත්ථුසාසනා වත්තන්ති. සෙයාථාපි නාම පුරාණං බන්ධනං ඡින්දිත්වා අඤ්ඤං නවං බන්ධනං කරෙය්‍ය, එවං සම්පදමිදං පාපකං ලොභධම්මං වදාමි, කිඤ්හි පරො පරස්ස කරිස්සතී''ති. අයං ඛො, ලොහිච්ච, තතියො සත්ථා, යො ලොකෙ චොදනාරහො; යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා භූතා තච්ඡා ධම්මිකා අනවජ්ජා. ඉමෙ ඛො, ලොහිච්ච, තයො සත්ථාරො, යෙ ලොකෙ චොදනාරහා, යො ච පනෙවරූපෙ සත්ථාරො චොදෙති, සා චොදනා භූතා තච්ඡා ධම්මිකා අනවජ්ජාති.

නචොදනාරහසත්ථු

516. එවං වුත්තෙ, ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අත්ථි පන, භො ගොතම, කොචි සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො''ති? ''අත්ථි ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො''ති. ''කතමො පන සො, භො ගොතම, සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො''ති?

''ඉධ, ලොහිච්ච, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං, සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, ලොහිච්ච, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති… යස්මිං ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡති, අයම්පි ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො . යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා අභූතා අතච්ඡා අධම්මිකා සාවජ්ජා…පෙ…. දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යස්මිං ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡති, අයම්පි ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො, යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා අභූතා අතච්ඡා අධම්මිකා සාවජ්ජා…

ඤාණදස්සනාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති…පෙ…. යස්මිං ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡති, අයම්පි ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො, යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා අභූතා අතච්ඡා අධම්මිකා සාවජ්ජා… නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාති. යස්මිං ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡති, අයම්පි ඛො, ලොහිච්ච, සත්ථා, යො ලොකෙ නචොදනාරහො, යො ච පනෙවරූපං සත්ථාරං චොදෙති, සා චොදනා අභූතා අතච්ඡා අධම්මිකා සාවජ්ජා''ති.

517. එවං වුත්තෙ, ලොහිච්චො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, පුරිසො පුරිසං නරකපපාතං පතන්තං කෙසෙසු ගහෙත්වා උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨපෙය්‍ය, එවමෙවාහං භොතා ගොතමෙන නරකපපාතං පපතන්තො උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨාපිතො. අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම, සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී'ති. එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො . එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

ලොහිච්චසුත්තං නිට්ඨිතං ද්වාදසමං.

13. තෙවිජ්ජසුත්තං

518. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන මනසාකටං නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා මනසාකටෙ විහරති උත්තරෙන මනසාකටස්ස අචිරවතියා නදියා තීරෙ අම්බවනෙ.

519. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා මනසාකටෙ පටිවසන්ති, සෙය්‍යථිදං – චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො තාරුක්ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති බ්‍රාහ්මණො ජාණුසොණි බ්‍රාහ්මණො තොදෙය්‍යො බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤෙ ච අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා.

520. අථ ඛො වාසෙට්ඨභාරද්වාජානං මාණවානං ජඞ්ඝවිහාරං අනුචඞ්කමන්තානං අනුවිචරන්තානං මග්ගාමග්ගෙ කථා උදපාදි. අථ ඛො වාසෙට්ඨො මාණවො එවමාහ – ''අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය, ය්වායං අක්ඛාතො බ්‍රාහ්මණෙන පොක්ඛරසාතිනා''ති. භාරද්වාජොපි මාණවො එවමාහ – ''අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො, නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය, ය්වායං අක්ඛාතො බ්‍රාහ්මණෙන තාරුක්ඛෙනා''ති. නෙව ඛො අසක්ඛි වාසෙට්ඨො මාණවො භාරද්වාජං මාණවං සඤ්ඤාපෙතුං, න පන අසක්ඛි භාරද්වාජො මාණවොපි වාසෙට්ඨං මාණවං සඤ්ඤාපෙතුං.

521. අථ ඛො වාසෙට්ඨො මාණවො භාරද්වාජං මාණවං ආමන්තෙසි – ''අයං ඛො, භාරද්වාජ, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො මනසාකටෙ විහරති උත්තරෙන මනසාකටස්ස අචිරවතියා නදියා තීරෙ අම්බවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ''ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා''ති . ආයාම, භො භාරද්වාජ, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම; උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං සමණං ගොතමං පුච්ඡිස්සාම. යථා නො සමණො ගොතමො බ්‍යාකරිස්සති, තථා නං ධාරෙස්සාමා''ති. ''එවං, භො''ති ඛො භාරද්වාජො මාණවො වාසෙට්ඨස්ස මාණවස්ස පච්චස්සොසි.

මග්ගාමග්ගකථා

522. අථ ඛො වාසෙට්ඨභාරද්වාජා මාණවා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වාසෙට්ඨො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධ, භො ගොතම, අම්හාකං ජඞ්ඝවිහාරං අනුචඞ්කමන්තානං අනුවිචරන්තානං මග්ගාමග්ගෙ කථා උදපාදි. අහං එවං වදාමි – 'අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය, ය්වායං අක්ඛාතො බ්‍රාහ්මණෙන පොක්ඛරසාතිනා'ති. භාරද්වාජො මාණවො එවමාහ – 'අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය, ය්වායං අක්ඛාතො බ්‍රාහ්මණෙන තාරුක්ඛෙනා'ති. එත්ථ, භො ගොතම, අත්ථෙව විග්ගහො, අත්ථි විවාදො, අත්ථි නානාවාදො''ති.

523. ''ඉති කිර , වාසෙට්ඨ, ත්වං එවං වදෙසි – ''අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය, ය්වායං අක්ඛාතො බ්‍රාහ්මණෙන පොක්ඛරසාතිනා''ති. භාරද්වාජො මාණවො එවමාහ – ''අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය, ය්වායං අක්ඛාතො බ්‍රාහ්මණෙන තාරුක්ඛෙනා''ති. අථ කිස්මිං පන වො, වාසෙට්ඨ, විග්ගහො, කිස්මිං විවාදො, කිස්මිං නානාවාදො''ති?

524. ''මග්ගාමග්ගෙ, භො ගොතම. කිඤ්චාපි, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා නානාමග්ගෙ පඤ්ඤපෙන්ති, අද්ධරියා බ්‍රාහ්මණා තිත්තිරියා බ්‍රාහ්මණා ඡන්දොකා බ්‍රාහ්මණා බව්හාරිජ්ඣා බ්‍රාහ්මණා, අථ ඛො සබ්බානි තානි නිය්‍යානිකා නිය්‍යන්ති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතාය.

''සෙය්‍යථාපි , භො ගොතම, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ බහූනි චෙපි නානාමග්ගානි භවන්ති, අථ ඛො සබ්බානි තානි ගාමසමොසරණානි භවන්ති; එවමෙව ඛො, භො ගොතම, කිඤ්චාපි බ්‍රාහ්මණා නානාමග්ගෙ පඤ්ඤපෙන්ති, අද්ධරියා බ්‍රාහ්මණා තිත්තිරියා බ්‍රාහ්මණා ඡන්දොකා බ්‍රාහ්මණා බව්හාරිජ්ඣා බ්‍රාහ්මණා, අථ ඛො සබ්බානි තානි නිය්‍යානිකා නිය්‍යන්ති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා''ති.

වාසෙට්ඨමාණවානුයොගො

525. ''නිය්‍යන්තීති වාසෙට්ඨ වදෙසි''? ''නිය්‍යන්තීති, භො ගොතම, වදාමි''. ''නිය්‍යන්තීති, වාසෙට්ඨ, වදෙසි''? ''නිය්‍යන්තීති, භො ගොතම, වදාමි''. ''නිය්‍යන්තීති, වාසෙට්ඨ, වදෙසි''? ''නිය්‍යන්තී''ති, භො ගොතම, වදාමි''.

''කිං පන, වාසෙට්ඨ, අත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං එකබ්‍රාහ්මණොපි, යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො''ති? ''නො හිදං, භො ගොතම'' .

‘‘කිං පන, වාසෙට්ඨ, අත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියොපි, යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘කිං පන, වාසෙට්ඨ, අත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියපාචරියොපි, යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘කිං පන, වාසෙට්ඨ, අත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං යාව සත්තමා ආචරියාමහයුගා [සත්තමාචරියමහයුගා (ස්‍යා.)] යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

526. ‘‘කිං පන, වාසෙට්ඨ, යෙපි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං [සමීහිතං (ස්‍යා.)], තදනුගායන්ති, තදනුභාසන්ති, භාසිතමනුභාසන්ති, වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු. තෙපි එවමාහංසු – ‘මයමෙතං ජානාම, මයමෙතං පස්සාම, යත්ථ වා බ්‍රහ්මා, යෙන වා බ්‍රහ්මා, යහිං වා බ්‍රහ්මා’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

527. ‘‘ඉති කිර, වාසෙට්ඨ, නත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං එකබ්‍රාහ්මණොපි, යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. නත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියොපි, යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො . නත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියපාචරියොපි, යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. නත්ථි කොචි තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං යාව සත්තමා ආචරියාමහයුගා යෙන බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. යෙපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති, තදනුභාසන්ති, භාසිතමනුභාසන්ති, වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි න එවමාහංසු – ‘මයමෙතං ජානාම, මයමෙතං පස්සාම, යත්ථ වා බ්‍රහ්මා, යෙන වා බ්‍රහ්මා, යහිං වා බ්‍රහ්මා’ති. තෙව තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘යං න ජානාම, යං න පස්සාම, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙම. අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො, නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා’’’ති.

528. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, නනු එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘සාධු, වාසෙට්ඨ, තෙ වත [තෙව (ක.)], වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යං න ජානන්ති, යං න පස්සන්ති, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙස්සන්ති. ‘අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො, නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

529. ‘‘සෙය්‍යථාපි, වාසෙට්ඨ, අන්ධවෙණි පරම්පරසංසත්තා පුරිමොපි න පස්සති, මජ්ඣිමොපි න පස්සති, පච්ඡිමොපි න පස්සති. එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, අන්ධවෙණූපමං මඤ්ඤෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං භාසිතං, පුරිමොපි න පස්සති, මජ්ඣිමොපි න පස්සති, පච්ඡිමොපි න පස්සති. තෙසමිදං තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං භාසිතං හස්සකඤ්ඤෙව සම්පජ්ජති, නාමකඤ්ඤෙව සම්පජ්ජති, රිත්තකඤ්ඤෙව සම්පජ්ජති, තුච්ඡකඤ්ඤෙව සම්පජ්ජති.

530. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, පස්සන්ති තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා චන්දිමසූරියෙ, අඤ්ඤෙ චාපි බහුජනා, යතො ච චන්දිමසූරියා උග්ගච්ඡන්ති, යත්ථ ච ඔගච්ඡන්ති, ආයාචන්ති ථොමයන්ති පඤ්ජලිකා නමස්සමානා අනුපරිවත්තන්තී’’ති?

‘‘එවං, භො ගොතම, පස්සන්ති තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා චන්දිමසූරියෙ, අඤ්ඤෙ චාපි බහුජනා, යතො ච චන්දිමසූරියා උග්ගච්ඡන්ති, යත්ථ ච ඔගච්ඡන්ති, ආයාචන්ති ථොමයන්ති පඤ්ජලිකා නමස්සමානා අනුපරිවත්තන්තී’’ති.

531. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, යං පස්සන්ති තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා චන්දිමසූරියෙ, අඤ්ඤෙ චාපි බහුජනා, යතො ච චන්දිමසූරියා උග්ගච්ඡන්ති, යත්ථ ච ඔගච්ඡන්ති, ආයාචන්ති ථොමයන්ති පඤ්ජලිකා නමස්සමානා අනුපරිවත්තන්ති, පහොන්ති තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා චන්දිමසූරියානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙතුං – ‘‘අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො, නිය්‍යාති තක්කරස්ස චන්දිමසූරියානං සහබ්‍යතායා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘ඉති කිර, වාසෙට්ඨ, යං පස්සන්ති තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා චන්දිමසූරියෙ, අඤ්ඤෙ චාපි බහුජනා, යතො ච චන්දිමසූරියා උග්ගච්ඡන්ති, යත්ථ ච ඔගච්ඡන්ති, ආයාචන්ති ථොමයන්ති පඤ්ජලිකා නමස්සමානා අනුපරිවත්තන්ති, තෙසම්පි නප්පහොන්ති චන්දිමසූරියානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙතුං – ‘‘අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො, නිය්‍යාති තක්කරස්ස චන්දිමසූරියානං සහබ්‍යතායා’’ති.

532. ‘‘ඉති පන [කිං පන (සී. ස්‍යා. පී.)] න කිර තෙවිජ්ජෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං ආචරියෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං ආචරියපාචරියෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං යාව සත්තමා [සත්තමෙහි (?)] ආචරියාමහයුගෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. යෙපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති, තදනුභාසන්ති, භාසිතමනුභාසන්ති, වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි න එවමාහංසු – ‘‘මයමෙතං ජානාම, මයමෙතං පස්සාම, යත්ථ වා බ්‍රහ්මා, යෙන වා බ්‍රහ්මා, යහිං වා බ්‍රහ්මා’’ති. තෙව තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘‘යං න ජානාම, යං න පස්සාම, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙම – අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා’’ති.

533. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, නනු එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම , එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘සාධු, වාසෙට්ඨ, තෙ වත, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යං න ජානන්ති, යං න පස්සන්ති, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙස්සන්ති – ‘‘අයමෙව උජුමග්ගො, අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො, නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා’’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

ජනපදකල්‍යාණීඋපමා

534. ‘‘සෙය්‍යථාපි, වාසෙට්ඨ, පුරිසො එවං වදෙය්‍ය – ‘‘අහං යා ඉමස්මිං ජනපදෙ ජනපදකල්‍යාණී, තං ඉච්ඡාමි, තං කාමෙමී’’ති. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං – ඛත්තියී වා බ්‍රාහ්මණී වා වෙස්සී වා සුද්දී වා’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘‘නො’’ති වදෙය්‍ය.

‘‘තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං – එවංනාමා එවංගොත්තාති වා, දීඝා වා රස්සා වා මජ්ඣිමා වා කාළී වා සාමා වා මඞ්ගුරච්ඡවී වාති, අමුකස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා නගරෙ වා’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘නො’ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි, තං ත්වං ඉච්ඡසි කාමෙසී’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘‘ආමා’’ති වදෙය්‍ය.

535. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, නනු එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

536. ‘‘එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, න කිර තෙවිජ්ජෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො, නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං ආචරියෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො, නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං ආචරියපාචරියෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං යාව සත්තමා ආචරියාමහයුගෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. යෙපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති, තදනුභාසන්ති, භාසිතමනුභාසන්ති, වාචිතමනුවාචෙන්ති , සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි න එවමාහංසු – ‘‘මයමෙතං ජානාම, මයමෙතං පස්සාම, යත්ථ වා බ්‍රහ්මා, යෙන වා බ්‍රහ්මා, යහිං වා බ්‍රහ්මා’’ති. තෙව තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘‘යං න ජානාම, යං න පස්සාම, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙම – අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා’’ති.

537. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, නනු එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘සාධු, වාසෙට්ඨ, තෙ වත, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යං න ජානන්ති, යං න පස්සන්ති, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙස්සන්ති – අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායාති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

නිස්සෙණීඋපමා

538. ‘‘සෙය්‍යථාපි , වාසෙට්ඨ, පුරිසො චාතුමහාපථෙ නිස්සෙණිං කරෙය්‍ය – පාසාදස්ස ආරොහණාය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘‘අම්භො පුරිස, යස්ස ත්වං [යං ත්වං (ස්‍යා.)] පාසාදස්ස ආරොහණාය නිස්සෙණිං කරොසි, ජානාසි තං පාසාදං – පුරත්ථිමාය වා දිසාය දක්ඛිණාය වා දිසාය පච්ඡිමාය වා දිසාය උත්තරාය වා දිසාය උච්චො වා නීචො වා මජ්ඣිමො වා’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘‘නො’’ති වදෙය්‍ය.

‘‘තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං න ජානාසි, න පස්සසි, තස්ස ත්වං පාසාදස්ස ආරොහණාය නිස්සෙණිං කරොසී’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘‘ආමා’’ති වදෙය්‍ය.

539. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, නනු එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

540. ‘‘එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, න කිර තෙවිජ්ජෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො, නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං ආචරියෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො, නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං ආචරියපාචරියෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො, නපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං යාව සත්තමා ආචරියාමහයුගෙහි බ්‍රහ්මා සක්ඛිදිට්ඨො. යෙපි කිර තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති, තදනුභාසන්ති, භාසිතමනුභාසන්ති, වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි න එවමාහංසු – මයමෙතං ජානාම , මයමෙතං පස්සාම, යත්ථ වා බ්‍රහ්මා, යෙන වා බ්‍රහ්මා, යහිං වා බ්‍රහ්මාති. තෙව තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘‘යං න ජානාම, යං න පස්සාම, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙම, අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසහබ්‍යතායා’’ති.

541. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, නනු එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘සාධු, වාසෙට්ඨ. තෙ වත, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යං න ජානන්ති, යං න පස්සන්ති, තස්ස සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙස්සන්ති. අයමෙව උජුමග්ගො අයමඤ්ජසායනො නිය්‍යානිකො නිය්‍යාති තක්කරස්ස බ්‍රහ්මසබ්‍යතායාති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

අචිරවතීනදීඋපමා

542. ‘‘සෙය්‍යථාපි, වාසෙට්ඨ, අයං අචිරවතී නදී පූරා උදකස්ස සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පාරත්ථිකො පාරගවෙසී පාරගාමී පාරං තරිතුකාමො. සො ඔරිමෙ තීරෙ ඨිතො පාරිමං තීරං අව්හෙය්‍ය – ‘‘එහි පාරාපාරං, එහි පාරාපාර’’න්ති.

543. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, අපි නු තස්ස පුරිසස්ස අව්හායනහෙතු වා ආයාචනහෙතු වා පත්ථනහෙතු වා අභිනන්දනහෙතු වා අචිරවතියා නදියා පාරිමං තීරං ඔරිමං තීරං ආගච්ඡෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

544. ‘‘එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යෙ ධම්මා බ්‍රාහ්මණකාරකා තෙ ධම්මෙ පහාය වත්තමානා, යෙ ධම්මා අබ්‍රාහ්මණකාරකා තෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තමානා එවමාහංසු – ‘‘ඉන්දමව්හයාම, සොමමව්හයාම, වරුණමව්හයාම, ඊසානමව්හයාම, පජාපතිමව්හයාම, බ්‍රහ්මමව්හයාම, මහිද්ධිමව්හයාම, යමමව්හයාමා’’ති.

‘‘තෙ වත, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යෙ ධම්මා බ්‍රාහ්මණකාරකා තෙ ධම්මෙ පහාය වත්තමානා, යෙ ධම්මා අබ්‍රාහ්මණකාරකා තෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තමානා අව්හායනහෙතු වා ආයාචනහෙතු වා පත්ථනහෙතු වා අභිනන්දනහෙතු වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යූපගා භවිස්සන්තී’’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

545. ‘‘සෙය්‍යථාපි, වාසෙට්ඨ, අයං අචිරවතී නදී පූරා උදකස්ස සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පාරත්ථිකො පාරගවෙසී පාරගාමී පාරං තරිතුකාමො. සො ඔරිමෙ තීරෙ දළ්හාය අන්දුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බද්ධො.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, අපි නු සො පුරිසො අචිරවතියා නදියා ඔරිමා තීරා පාරිමං තීරං ගච්ඡෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

546. ‘‘එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, පඤ්චිමෙ කාමගුණා අරියස්ස විනයෙ අන්දූතිපි වුච්චන්ති, බන්ධනන්තිපි වුච්චන්ති. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා… ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා… කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා.

‘‘ඉමෙ ඛො, වාසෙට්ඨ, පඤ්ච කාමගුණා අරියස්ස විනයෙ අන්දූතිපි වුච්චන්ති, බන්ධනන්තිපි වුච්චන්ති . ඉමෙ ඛො වාසෙට්ඨ පඤ්ච කාමගුණෙ තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා ගධිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා අනාදීනවදස්සාවිනො අනිස්සරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජන්ති. තෙ වත, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යෙ ධම්මා බ්‍රාහ්මණකාරකා, තෙ ධම්මෙ පහාය වත්තමානා, යෙ ධම්මා අබ්‍රාහ්මණකාරකා, තෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තමානා පඤ්ච කාමගුණෙ ගධිතා මුච්ඡිතා

අජ්ඣොපන්නා අනාදීනවදස්සාවිනො අනිස්සරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජන්තා කාමන්දුබන්ධනබද්ධා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යූපගා භවිස්සන්තී’’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

547. ‘‘සෙය්‍යථාපි , වාසෙට්ඨ, අයං අචිරවතී නදී පූරා උදකස්ස සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පාරත්ථිකො පාරගවෙසී පාරගාමී පාරං තරිතුකාමො. සො ඔරිමෙ තීරෙ සසීසං පාරුපිත්වා නිපජ්ජෙය්‍ය.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, අපි නු සො පුරිසො අචිරවතියා නදියා ඔරිමා තීරා පාරිමං තීරං ගච්ඡෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

548. ‘‘එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, පඤ්චිමෙ නීවරණා අරියස්ස විනයෙ ආවරණාතිපි වුච්චන්ති, නීවරණාතිපි වුච්චන්ති, ඔනාහනාතිපි වුච්චන්ති, පරියොනාහනාතිපි වුච්චන්ති. කතමෙ පඤ්ච? කාමච්ඡන්දනීවරණං, බ්‍යාපාදනීවරණං, ථිනමිද්ධනීවරණං, උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං, විචිකිච්ඡානීවරණං. ඉමෙ ඛො, වාසෙට්ඨ, පඤ්ච නීවරණා අරියස්ස විනයෙ ආවරණාතිපි වුච්චන්ති, නීවරණාතිපි වුච්චන්ති, ඔනාහනාතිපි වුච්චන්ති, පරියොනාහනාතිපි වුච්චන්ති.

549. ‘‘ඉමෙහි ඛො, වාසෙට්ඨ, පඤ්චහි නීවරණෙහි තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා ආවුටා නිවුටා ඔනද්ධා [ඔඵුටා (සී. ක.), ඔඵුතා (ස්‍යා.)] පරියොනද්ධා. තෙ වත, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා යෙ ධම්මා බ්‍රාහ්මණකාරකා තෙ ධම්මෙ පහාය වත්තමානා, යෙ ධම්මා අබ්‍රාහ්මණකාරකා තෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තමානා පඤ්චහි නීවරණෙහි ආවුටා නිවුටා ඔනද්ධා පරියොනද්ධා [පරියොනද්ධා, තෙ (ස්‍යා. ක.)] කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යූපගා භවිස්සන්තී’’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

සංසන්දනකථා

550. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, කින්ති තෙ සුතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං, සපරිග්ගහො වා බ්‍රහ්මා අපරිග්ගහො වා’’ති? ‘‘අපරිග්ගහො, භො ගොතම’’. ‘‘සවෙරචිත්තො වා අවෙරචිත්තො වා’’ති? ‘‘අවෙරචිත්තො, භො ගොතම’’. ‘‘සබ්‍යාපජ්ජචිත්තො වා අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො වා’’ති? ‘‘අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො, භො ගොතම’’. ‘‘සංකිලිට්ඨචිත්තො වා අසංකිලිට්ඨචිත්තො වා’’ති? ‘‘අසංකිලිට්ඨචිත්තො, භො ගොතම’’. ‘‘වසවත්ති වා අවසවත්ති වා’’ති? ‘‘වසවත්ති, භො ගොතම’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, සපරිග්ගහා වා තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා අපරිග්ගහා වා’’ති? ‘‘සපරිග්ගහා, භො ගොතම’’. ‘‘සවෙරචිත්තා වා අවෙරචිත්තා වා’’ති? ‘‘සවෙරචිත්තා, භො ගොතම’’ . ‘‘සබ්‍යාපජ්ජචිත්තා වා අබ්‍යාපජ්ජචිත්තා වා’’ති? ‘‘සබ්‍යාපජ්ජචිත්තා, භො ගොතම’’. ‘‘සංකිලිට්ඨචිත්තා වා අසංකිලිට්ඨචිත්තා වා’’ති? ‘‘සංකිලිට්ඨචිත්තා, භො ගොතම’’. ‘‘වසවත්තී වා අවසවත්තී වා’’ති? ‘‘අවසවත්තී, භො ගොතම’’.

551. ‘‘ඉති කිර, වාසෙට්ඨ, සපරිග්ගහා තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා අපරිග්ගහො බ්‍රහ්මා. අපි නු ඛො සපරිග්ගහානං තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං අපරිග්ගහෙන බ්‍රහ්මුනා සද්ධිං සංසන්දති සමෙතී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘සාධු, වාසෙට්ඨ, තෙ වත, වාසෙට්ඨ, සපරිග්ගහා තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපරිග්ගහස්ස බ්‍රහ්මුනො සහබ්‍යූපගා භවිස්සන්තී’’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

‘‘ඉති කිර, වාසෙට්ඨ, සවෙරචිත්තා තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා, අවෙරචිත්තො බ්‍රහ්මා…පෙ…. සබ්‍යාපජ්ජචිත්තා තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො බ්‍රහ්මා… සංකිලිට්ඨචිත්තා තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා අසංකිලිට්ඨචිත්තො බ්‍රහ්මා… අවසවත්තී තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා වසවත්තී බ්‍රහ්මා, අපි නු ඛො අවසවත්තීනං තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං වසවත්තිනා බ්‍රහ්මුනා සද්ධිං සංසන්දති සමෙතී’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘සාධු, වාසෙට්ඨ, තෙ වත, වාසෙට්ඨ, අවසවත්තී තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා කායස්ස භෙදා පරං මරණා වසවත්තිස්ස බ්‍රහ්මුනො සහබ්‍යූපගා භවිස්සන්තී’’ති, නෙතං ඨානං විජ්ජති.

552. ‘‘ඉධ ඛො පන තෙ, වාසෙට්ඨ, තෙවිජ්ජා බ්‍රාහ්මණා ආසීදිත්වා [ආදිසිත්වා (ක.)] සංසීදන්ති, සංසීදිත්වා විසාරං [විසාදං (සී. පී.), විසත්තං (ස්‍යා.)] පාපුණන්ති, සුක්ඛතරං [සුක්ඛතරණං (ක.)] මඤ්ඤෙ තරන්ති. තස්මා ඉදං තෙවිජ්ජානං බ්‍රාහ්මණානං තෙවිජ්ජාඉරිණන්තිපි වුච්චති, තෙවිජ්ජාවිවනන්තිපි වුච්චති, තෙවිජ්ජාබ්‍යසනන්තිපි වුච්චතී’’ති.

553. එවං වුත්තෙ, වාසෙට්ඨො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම, සමණො ගොතමො බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං ජානාතී’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ. ආසන්නෙ ඉතො මනසාකටං, න ඉතො දූරෙ මනසාකට’’න්ති? ‘‘එවං, භො ගොතම, ආසන්නෙ ඉතො මනසාකටං, න ඉතො දූරෙ මනසාකට’’න්ති.

554. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, ඉධස්ස පුරිසො මනසාකටෙ ජාතසංවද්ධො. තමෙනං මනසාකටතො තාවදෙව අවසටං මනසාකටස්ස මග්ගං පුච්ඡෙය්‍යුං. සියා නු ඛො, වාසෙට්ඨ, තස්ස පුරිසස්ස මනසාකටෙ ජාතසංවද්ධස්ස

මනසාකටස්ස මග්ගං පුට්ඨස්ස දන්ධායිතත්තං වා විත්ථායිතත්තං වා''ති? ''නො හිදං, භො ගොතම''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''අමු හි, භො ගොතම, පුරිසො මනසාකටෙ ජාතසංවද්ධො, තස්ස සබ්බානෙව මනසාකටස්ස මග්ගානි සුවිදිතානී''ති.

''සියා ඛො, වාසෙට්ඨ, තස්ස පුරිසස්ස මනසාකටෙ ජාතසංවද්ධස්ස මනසාකටස්ස මග්ගං පුට්ඨස්ස දන්ධායිතත්තං වා විත්ථායිතත්තං වා, න ත්වෙව තථාගතස්ස බ්‍රහ්මලොකෙ වා බ්‍රහ්මලොකගාමිනියා වා පටිපදාය පුට්ඨස්ස දන්ධායිතත්තං වා විත්ථායිතත්තං වා. බ්‍රහ්මානං චාහං, වාසෙට්ඨ, පජානාමි බ්‍රහ්මලොකඤ්ච බ්‍රහ්මලොකගාමිනිඤ්ච පටිපදං, යථා පටිපන්නො ච බ්‍රහ්මලොකං උපපන්නො, තඤ්ච පජානාමී''ති.

555. එවං වුත්තෙ, වාසෙට්ඨො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, භො ගොතම, සමණො ගොතමො බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙතී''ති. ''සාධු නො භවං ගොතමො බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙතු උල්ලුම්පතු භවං ගොතමො බ්‍රාහ්මණිං පජ''න්ති. ''තෙන හි, වාසෙට්ඨ, සුණාහි; සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං භො''ති ඛො වාසෙට්ඨො මාණවො භගවතො පච්චස්සොසි.

බ්‍රහ්මලොකමග්ගදෙසනා

556. භගවා එතදවොච – ''ඉධ, වාසෙට්ඨ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං, සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. (යථා 190-212 අනුච්ඡෙදෙසු එවං විත්ථාරෙතබ්බං). එවං ඛො, වාසෙට්ඨ, භික්ඛු සීලසම්පන්නො හොති…පෙ…. තස්සිමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහීනෙ අත්තනි සමනුපස්සතො පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො චිත්තං සමාධියති.

''සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති . තථා දුතියං. තථා තතියං. තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති.

''සෙය්‍යථාපි, වාසෙට්ඨ, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, එවං භාවිතාය මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති. අයම්පි ඛො, වාසෙට්ඨ, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො.

''පුන චපරං, වාසෙට්ඨ, භික්ඛු කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං. තථා තතියං. තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති.

''සෙය්‍යථාපි , වාසෙට්ඨ, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, වාසෙට්ඨ, එවං භාවිතාය උපෙක්ඛාය චෙතොවිමුත්තියා යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති. අයං ඛො, වාසෙට්ඨ, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො.

557. ''තං කිං මඤ්ඤසි, වාසෙට්ඨ, එවංවිහාරී භික්ඛු සපරිග්ගහො වා අපරිග්ගහො වා''ති? ''අපරිග්ගහො, භො ගොතම''. ''සවෙරචිත්තො වා අවෙරචිත්තො වා''ති? ''අවෙරචිත්තො, භො ගොතම''. ''සබ්‍යාපජ්ජචිත්තො වා අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො වා''ති? ''අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො, භො ගොතම''. ''සංකිලිට්ඨචිත්තො වා අසංකිලිට්ඨචිත්තො වා''ති? ''අසංකිලිට්ඨචිත්තො, භො ගොතම''. ''වසවත්තී වා අවසවත්තී වා''ති? ''වසවත්තී, භො ගොතම''.

''ඉති කිර, වාසෙට්ඨ, අපරිග්ගහො භික්ඛු, අපරිග්ගහො බ්‍රහ්මා. අපි නු ඛො අපරිග්ගහස්ස භික්ඛුනො අපරිග්ගහෙන බ්‍රහ්මුනා සද්ධිං සංසන්දති සමෙතී''ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''සාධු, වාසෙට්ඨ, සො වත වාසෙට්ඨ අපරිග්ගහො භික්ඛු කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපරිග්ගහස්ස බ්‍රහ්මුනො සහබ්‍යූපගො භවිස්සතී''ති, ඨානමෙතං විජ්ජති.

558. ''ඉති කිර, වාසෙට්ඨ, අවෙරචිත්තො භික්ඛු, අවෙරචිත්තො බ්‍රහ්මා…පෙ…. අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො භික්ඛු, අබ්‍යාපජ්ජචිත්තො බ්‍රහ්මා… අසංකිලිට්ඨචිත්තො භික්ඛු, අසංකිලිට්ඨචිත්තො බ්‍රහ්මා… වසවත්තී භික්ඛු, වසවත්තී බ්‍රහ්මා, අපි නු ඛො වසවත්තිස්ස භික්ඛුනො වසවත්තිනා බ්‍රහ්මුනා සද්ධිං සංසන්දති සමෙතී''ති ? ''එවං, භො ගොතම''. ''සාධු, වාසෙට්ඨ, සො වත, වාසෙට්ඨ, වසවත්තී භික්ඛු කායස්ස භෙදා පරං මරණා වසවත්තිස්ස බ්‍රහ්මුනො සහබ්‍යූපගො භවිස්සතීති, ඨානමෙතං විජ්ජතී''ති.

559. එවං වුත්තෙ, වාසෙට්ඨභාරද්වාජා මාණවා භගවන්තං එතදවොචුං – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී'ති.

එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො . එතෙ මයං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම, ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකෙ නො භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතෙ සරණං ගතෙ''ති.

තෙවිජ්ජසුත්තං නිට්ඨිතං තෙරසමං.

සීලක්ඛන්ධවග්ගො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං –

බ්‍රහ්මාසාමඤ්ඤඅම්බට්ඨ ,
සොණකූටමහාලිජාලිනී;
සීහපොට්ඨපාදසුභො කෙවට්ටො,
ලොහිච්චතෙවිජ්ජා තෙරසාති.

සීලක්ඛන්ධවග්ගපාළි නිට්ඨිතා.